

Reetta Jokinen

”SINÄHÄN KUTSUIT JUMALAA” JA MUITA YLLÄTYKSIÄ
Hermeneuttinen tutkimus improvisoidusta näytelmästä leikin tilana

Pro gradu -tutkielma
Kevät 2004
Taiteiden ja kulttuurin tutkimuksen laitos
Taidekasvatuksen oppiaine
Jyväskylän yliopisto

SISÄLLYSLUETTELO:

1. Johdanto _____	3
2. Tutkimuksen lähtökohdista	6
2.1. Tutkimuskysymykset	8
2.2. Tutkimusaineisto	9
3. Tulkinta _____	11
3.1. Hermeneutiikka ja metodi	12
3.2. Huomioita lähtökohdista	15
3.3. Narratiivinen hermeneutiikka	18
3.4. Poissaolon elementit – Kuka tarinaa kertoo?	20
4. Leikin tilaa etsimässä _____	23
4.1. Gadamerin leikki	28
4.2. Dialogi ja leikki	31
4.3. Leikissä kaikki on totta	38
5. Keskusteluja aineiston kanssa _____	42
5.1. Tarinat kohtaavat	42
5.2. Rajalle ja sen yli	44
5.3. Keisarin uudet vaatteet	46
5.4. Vastavuoroinen leikki	47
5.5. Todellisuus fiktiossa	50
6. Pohdinta _____	52
6.1. Rivien välistä	53
6.2. Hetken merkintä	55
Lähteet _____	59
Liitteet _____	65

1. Johdanto

Kirjoitin ryhmän yhteistyössä syntyvästä leikin tilasta¹ luovan liikkeen ohjaajan lopputyössäni vuonna 2001.

It has to do with allowing the process take over so that ideas, emotions, colours, whatever come and go for a period of time before you start to make something out of it – before you consciously start shaping the idea. In a group this process goes on both in the group members and in the spaces between them, it happens in the interaction of the group.²

Ajatukset, joista kirjoitin syntyivät ryhmässä toimimisen kokemuksesta. Tekstistä löytyvät samat teemat, joihin käsillä olevassa työssä palaan: leikki, sen tarvitsema tila ja prosessille antautuminen. Olen pysähtynyt tätä tehdessäni taiteen, leikin ja improvisaation maailmojen ääreen. Aiheen valitsin intohimosta improvisaatioteatteriin.

Leikki teoreettisena käsitteenä ja tutkimuskohteena kokemuksellisen ja teoreettisen kohtauspinnassa on tullut alun perin tutuksi luovan liikkeen ja Rudolf Labanin liikeanalyysin parissa opiskellessani luovan liikkeen ohjaajaksi vuosina 1998 - 2001.

¹ Englanninkielinen termi on *Space*.

² Jokinen 2001, 2.

Koulutus yhdisti kokemuksellista ja teoreettista työskentelyä ja tapahtui ensisijaisesti tekemisen ja sen reflektion kautta kokemuksen, tulkinnan ja teorian vuoropuheluna. Teoria löysi oppimisprosessissa paikkansa viimeisenä, käsitteellistämisen työkaluna. Samaa polkua kuljen myös tässä tutkimuksessa.

Riitta Hänninen määrittelee leikin laajasti ottaen kulttuuri-ilmiöksi, joka pitää sisällään ottelut, kilpailut, esitykset, näyttelyt, musiikin, naamiaiset, turnajaiset, erilaiset pelit ja niin edelleen (Hänninen 2001, 30). Leikin olemusta, luonnetta, funktiota, alkuperää ja kulttuurisuhdetta on tieteellisessä tutkimuksessa määritelty lukemattomilla eri tavoilla ja käsitteellisten kiistojen seurauksena leikistä on tullut varsin ongelmallinen tutkimuskohde, jonka kohdalla vahvaa, yleisen teorian varassa toimivaa tutkimusperinnettä on ollut vaikea rakentaa (Hänninen 2001, 2).

Tässä tutkimuksessa tarkastelen leikkiä tapahtumaluonteisena tilana, jossa kokemuksellinen ja rakenteellinen ulottuvuus kohtaavat muodostaen leikkitapahtuman herättävän dialogisen suhteen. Lähestyn ilmiötä hermeneuttisesta näkökulmasta ja oletan Hans-Georg Gadamerin ajattelun sopivat viitekehukseksi ilmiön tarkasteluun.

Yksi ensimmäisistä löydöistäni oli samankaltaisuus kirjoittamisprosessin ja improvisoidun näytelmän rakentumisen välillä. Esitys syntyy näyttelijäryhmän ja yleisön kohtaamisessa. Tarina saa alkunsa ja rakentuu aina uudelleen ja uudelleen esityksen edetessä. Kirjoittamisprosessissa samassa hetkessä kohtaavat omat ajatukseni leikistä ja improvisaatioteatterista, matkalta löytämäni teoreetikot sekä tarkasteltava aineisto, taltioitu improvisaatioteatteriesitys, siitä kirjoitettu näytelmäteksti³, sekä kokemukseni ja tulkintani teoksen syntyisestä ja

³ Liite 1.

kirjoittamisprosessista. Kirjoittaessani lähtökohtana toimivat kaksi viimeistä ja kokemuksen hahmottamisen prosessi synnyttää työlleni rungon. Kuten improvisoidussa näytelmässä, tutkimuksen tekemisessä on oma, alussa näkymättömissä oleva logiikkansa, joka syntyy kirjoittamisen myötä. Improvisoijan pitää ikään kuin kävellä takaperin. Hän näkee, missä on kulkenut mutta ei kiinnitä huomiota tulevaisuuteensa.⁴

Tutkimuksen aineistona käytän videotaltiointia ja taltioinnista kirjoittamaani tekstiä Jyväskyläläisen harrastajateatterin, *Improvisaatioteatteri Joon*, esittämästä improvisoidusta näytelmästä. Esitys taltioitiin Jyväskylän yliopiston Juomatehtaan studiolla keväällä 2002 ja taltioinnista tehty, myös aineistona käyttämäni näytelmäteksti, on kirjoitettu keväällä 2003. Näytelmä on yksi *Tikulla silmään* nimellä tehdystä seitsemästä improvisoidusta näytelmästä. Olen mukana esityksessä yhtenä näyttelijänä. Näytelmä perustuu vapaaseen improvisaatioon jossa ryhmä näyttelijöitä rakentaa esitystä yhdessä. Esitys saa alkunsa yleisön antamista ideoista, mutta sen tekemiseen ei käytetä ennalta sovittuja tekniikoita kuten lyhyitä improvisoituja kohtauksia esitettäessä. Keith Johnstonen (1981) kehittämien improvisaatiotekniikoiden käyttöön pohjaavat improvisaatioesitykset ovat toinen, suomalaiselle yleisölle tutumpi improvisaationäyttelemisen muoto.

Työn otsikosta "*Sinähän kutsuit Jumalaa*"⁵ ja muita yllätyksiä löytyy repliikki joka on peräisin näytelmätekstistä. Improvisoidun näytelmän tarina syntyy yllätys yllätykseltä nykäisten näyttelijät ja yleisön mukaansa leikin maailmaan.

Unien ja satujen maailmat liittyivät matkan varrelta osaksi kirjoituksen logiikkaa. Hans Christian Andersenin satu *Keisarin uudet vaatteet* kulki matkalla mukana ja päädyin avaamaan rajalle menemisen teemaa sadun metaforisen kertomuksen avulla. Myös uni tarjosi ohjausta tutkimuksen

⁴ Keith Johnstonen ajatus on peräisin nettisivuilta www.improvisaatio.net.

tekemiseen. Unessa istuin huoneessa ja kirjoitin. Sarvet kasvoivat päähäni ja silmistä tuijotti pahan katse. Kirjoittamisen pakko teki unen naisesta pirun. Piileskelin ja häpesin, en voinut katsoa ketään. Marjatta Saarnivaara - tutkimukseni ohjaaja - käveli unessa huoneeseen ja kerroin pulmasta hänelle. Asia ei ollut hänelle uusi. "Piru syntyy aina. Se on osa sitä prosessia, kirjoita se auki siihen tekstiin" minua ohjattiin unessa. Unen tarina toi myös ratkaisun. Kirjoittaminen muuttaa aina myös tarinan kertojaa.

2. Tutkimuksen lähtökohdista

Lähden tutkimaan ilmiötä, en käärimään auki valmista pakettia. Tulkitsijalla täytyy silti olla käsitys tarkasteltavasta asiasta ennen kuin osien kokonaisuuksien vastavuoroinen rakentaminen voi alkaa. Vasta sitten hän voi astua sisään hermeneuttiseen kehään (Tontti 2002, 56). Jotta pystyn tarkastelemaan tutkimuksen kohteena olevaa maailmaa, minulla on oltava siihen suhde.

Tutustuminen tutkimuskohteeseen alkoi vuonna 1998 jolloin olin mukana perustamassa *Improvisaatioteatteri Joota*. Opiskelin silloin draamakasvatusta Jyväskylän yliopistolla ja ryhmä opiskelijoita halusi jatkaa improvisaatioteatterin tekemistä näyttelijä Jouni Salon pitämän improvisaatiokurssin jälkeen. Vuodesta 1998 ryhmä on tehnyt teatteriesityksiä improvisoiden, luoden tarinoita tyhjästä, paikalla olevan yleisön ehdotuksien pohjalta. Ryhmä on esittänyt Keith Johnstonen improvisaatiotekniikoihin perustuvien lyhyiden improvisoitujen kohtausten lisäksi improvisoituja näytelmiä vuodesta 1999. Aineistona käytettävässä näytelmässä ryhmäläisistä esiintyy seitsemän: yksi valomies, viisi näyttelijää sekä muusikko.

⁵ Liite 1, kohta 18.

Valitsin aineistoksi näytelmän jossa olin itse näyttelijänä. Ajattelin, että tulkittavassa näytelmässä mukana olemisen kokemus ja oman tekemisen tulkitseminen tuovat jotakin lisää kokonaisuuteen. Ne täydentävät auki-kerittävää pakettia.

Valinta osoittautui kynnykseksi jonka yli pääseminen vaati työtä. Itsensä seuraaminen videolta oli kamalaa, tuntui että en näe muuta kuin omat virheet. Tarkastelin aihetta joko yliobjektiivisesti tai ironisesti latautuneen kauhun vallassa. Keskustelut improvisaatioryhmämme kanssa madalsivat kynnystä. Ne tarjosivat kaikupohjan pohdinnoilleni improvisaatioteatterista leikkinä. Näitä keskusteluja kävin erityisesti Krista Koivulan kanssa, joka myös näyttelee tarkasteltavassa näytelmässä.

Gadamer painottaa, että ennakkoluulot⁶ ovat ymmärtämisen ja tulkitsemisen välttämättömiä mahdollisuusehtoja. Ne tekevät näkyväksi oman tulokulman ja tulkinnan kohteen välistä asetelmaa. Tulkintaprosessissa keskeistä on pyrkiä aluksi tunnistamaan omat aihepiiriä koskevat ennakkoluulonsa ja sitten koetella näiden kestävyyttä tulkinnan kohteesta avautuvan toiseuden kanssa. Vain refleктоimalla ja kirjoittamalla auki omia ennakkoluuloja ja niiden syntyhistoriaa voidaan esittää perusteltuja kannanottoja muiden ennakkoluuloista. Kaiken kritiikin perusta on itsekritiikki. (Tontti 2002, 56-57.) Näkökulma omaan improvisaationnäyttelijäntyöhöni on lähtökohtaisesti latautunut joten oman näyttelijäntyöni ja näytelmän rakentumisesta sisältä päin saadun kokemuksen tarkastelemiseen liittyi ennakkoluuloja joita voisin työssä hyödyntää.

Teen näkyväksi prosessin kulkua, teemoja ja omaa suhdettani tarkasteltavaan aineistoon ja aihepiiriin. Tutkimuksen lopullisen juonen löytymiseen liittyy yllätyksiä jotka toivat työhön uusia, tarpeellisia näkökulmia. Marjatta Saarnivaara (2002, 135) kirjoittaa tieteen ja taiteen kohtaamispiinnan löytyvän

ihmisen tavasta olla suhteessa vieraaseen, kiellettyyn. Koska etukäteen voi olla mahdotonta tietää, minne kannattaa suunnistaa, on luotettava intuitioon ja uskallettava lähteä liikkeelle kohti uutta.

Työn tekemiseen liittyvä ajallinen ulottuvuus vaikuttaa myös tulkintaan. Näytelmä on taltioitu keväällä 2002 ja kirjoittamisprosessi tapahtuu kahtena keväänä vuosina 2003 ja 2004. Lopullinen kirjoittamisprosessi siis tapahtuu kaksi vuotta näytelmän esittämisen jälkeen. Suhde tulkinnan kohteeseen muuttui matkan varrella. Pertti Alasuutari vertaa laadullisen tutkimuksen tekemistä orastavaan rakkaussuhteeseen, jossa täytyy tyytyä tulkitsemaan merkkejä, tekemään tulkintoja, mutta toisaalta varoa pettämistä itseään, tulkitsemasta merkkejä omien toiveidensa mukaisesti (Alasuutari 1993, 59). Vertaus on mainio. Matka tutustutti meidät toisiimme ja mitä paremmin tunsimme, sitä yksityisempiä kysymyksiä saatoin kumppaniltani kysyä.

2.1. Tutkimuskysymykset

Paras palaute mitä improvisoidusta näytelmästä voi saada on yleisö joka ei usko tarinan olevan improvisoitu. Esityksen syntyminen laittaa näyttelijänkin ymmälleen. Kuka tarinaa kertoo? Tarkastelen tässä tutkimuksessa improvisoitua näytelmää tilana jossa leikin on mahdollista syntyä. Minkälainen tämä tila on? Millaiset puitteet leikki tarvitsee syntyäkseen? Sovellan tutkimuksessa käsittelemääni näytelmään Gadamerin ajatuksia taiteen leikkiluonteesta ja pyrin selvittämään leikin syntymisen mahdollistavia tekijöitä. Improvisaatiossa on kyse tarinoiden kertomisesta. Narratiivisuuden käsite ja tarinallisuus liittyvät siksi luontevasti kokonaisuuteen.

⁶ Toinen käyttämäni käänös saksankielisestä sanasta *Vorurteil* on esioletus. Käytän tässä yhteydessä sanaa ennakkoluulo koska on kyse ennakkoluulosta sen negatiivisessa konnotaatiossa.

Lähestyn ilmiötä monikerroksisena merkitysten vyyhtenä jossa mielenkiinnon kohteena ovat toisiinsa eri tavoin kietoutuneet langat, joista tarinan ja esityksen kokonaisuus muodostuu. Jokainen lanka ja sen tapa kietoutua kokonaisuuteen on olennainen. Tulkinnessa tulevat näkyväksi käsitykseni taiteen leikkiluonteesta, leikistä ja improvisoidun näytelmän kertomista tarinoista.

Improvisaatioteatterin genren kulttuurisena ja historiallisena ilmiönä jätän tutkimuksessani taka-alalle. Tradition ajallinen ulottuvuus ei löytänyt luontevaa ja merkityksellistä paikkaa kirjoittamassani kertomuksessa. Samoin kiinnostukseni tutkimuksen kohteena olevaan näytelmätaltiointiin liittyy sen kerroksisuuteen ja aineistoista nousevien teemojen keskinäisiin yhteyksiin, ei pelkkään kronologiseen kertomukseen.

2.2. Tutkimusaineisto

Tulkintaa tapahtui jo litterointivaiheessa, puhun sen vuoksi näytelmätekstistä. Merkityksiä videotaltioinnista ja sen herättämistä kokemuksista olisi voinut kirjoittaa auki rajattomasti. Kirjoitin näytelmätekstiin auki joitakin ilmeitä ja eleitä, lähinnä sellaisia jotka nousivat esille heti videota katsoessa. Valittuani näin aineistosta tiettyjä tarkastelun kohtia suljin automaattisesti muita pois ja rajasin valitsemaani tietä. Tulkintaani näytelmästä värittävät sekä näyttelijänä, että katsojana olemisen kokemukset. Esitystä kuvattaessa en vielä tiennyt käyttäväni taltiointia tulevassa tutkimuksessani.

Tutkimukseni aineisto, improvisoitu näytelmä taltioitiin 27.4.2002 Jyväskylän yliopiston Juomatehtaan Studiolla. Esitys on yksi seitsemästä *Improvisaatioteatteri Joon* keväällä 2002 esittämästä *Tikulla silmään* nimisestä improvisoidusta näytelmästä, esityksistä keskimäinen. Teatterille kyseessä on neljäs esityskausi improvisoituja näytelmiä.

Aineistona käytetty näytelmä tehtiin ilman käsikirjoitusta, ohjaajaa tai ennalta sovittua juonta. Ennen varsinaista näytelmää näyttelijät esittäytyivät ja yleisöä lämmiteltiin muutamalla toiminnallisella harjoituksella. Yleisö osallistui näytelmän reunaehtojen määrittelyyn valitsemalla näytelmän päähenkilön, ongelman jonka kanssa tämä kamppailee, sekä jonkin päähenkilön hahmoa määrittelevän ominaisuuden. Yleisö valitsi päähenkilöksi Krista Koivulan ja roolihahmolle ominaisuudeksi esiintymispelon. Yleisöltä saatu suuri kysymys jonka äärellä roolihahmo esityksessä paini oli tässä näytelmässä "Ryhtyäkö lihansyöjäksi?"

Odottaessaan esityksen alkamista yleisöä pyydettiin kirjoittamaan lapuille elämänohjeita, jotka koottiin matkalaukkuun. Laukku annettiin esityksen alussa yleisön valitsemalle päähenkilölle ja se kulki tämän mukana läpi esityksen.

Lavastus oli yksinkertainen, lavalla oli kolme valaistua tilaa, joissa näytelmä tapahtui. Yhdessä tilassa oli pöytä ja kaksi tuolia, yhdessä penkki ja yhdessä portaikko. Lisäksi rekvisiittana oli näyttelijöillä käytössä takkeja, esiliina, hattuja, erivärisiä kankaita, huiveja, keppi ja puhelin. Näytelmässä esiintyvät Mika Terävä (M), Janne Länsitie (J), Krista Koivula (K), Tiina Laine (T) ja Reetta Jokinen (R). Käytän näyttelijöistä kustakin nimen ohessa mainittua kirjainta lyhenteenä näytelmätekstissä. Nimeän tekstissä näyttelijöiden roolihahmoja kohtauksittain sitä mukaa kun ne näytelmän edetessä määrittyvät. Valomiehenä esityksessä toimi Antti-Jussi Alarmo (A-J) ja musiikista vastasi Kati Lopenen (L). Muusikko soittaa improvisoiden. Muusikko on yhdessä valomiehen ja näyttelijöiden kanssa tasavertaisesti vastuussa esityksen rakentumisesta.

Olen merkinnyt näytelmätekstiin myös musiikista minulle nousseita mielikuvia, koska musiikki on merkittävä tekijä tunnelmien, kohtausten ja

rytmin luomisessa. Tietynlainen musiikki liittyy usein tiettyyn roolihahmoon ja toimii myös näin roolihahmoa tukevana elementtinä. Näyttämölle rakennettuja kolmea erilaista tilaa vaihdellaan valoilla. Myös kohtausten vaihdot tapahtuvat valojen avulla. Lavastus on pelkistetty, näyttämötila määrittelee tarinan kulkua ja paikkaa mahdollisimman vähän.

Esityksessä on viidentoista minuutin väliaika, jonka aikana näyttelijät, valomies ja muusikko käyvät yhdessä läpi tarinan siihenastiset tapahtumat: mitä ja missä on tapahtunut, mitä roolihahmoja kullakin näyttelijällä on ja mitä kullekin hahmolle on tapahtunut. Tauon aikana ryhmässä käydään läpi myös niin sanottuja avoimia loppuja, jotka toisessa näytöksessä pyritään jollakin tavoin sulkemaan. Tarinan tulevista juonenkäänteistä ei sovita väliajalla. Etukäteen sovittiin ainoastaan, että toisen näytöksen alussa päähenkilön mukana kulkevasta laukusta poimitaan summassa lappu, johon kirjoitettu elämänohje otetaan käyttöön esityksessä. Väliaikakeskustelun tarkoituksena on aikaansaada jaettu tulkinta siitä mitä näytelmän ensimmäisellä puoliajalla on tapahtunut ja mitä roolihahmoja näytelmässä esiintyy. Näin toiselle puoliajalle lähdetään yhteisesti jaetuista ja mahdollisimman yhteisistä lähtökohdista ja määrittelyistä.

3. Tulkinta

Tarkastelen aineistoa ja leikki-ilmiötä taidekasvatuksellisesta näkökulmasta. Ensiksi tekijänä ja tutkijana ja toiseksi taidekasvattajana – kokemukseni ja tulkintani tarkasteltavana olevasta ilmiöstä kertoo aineiston lisäksi siitä millainen olen. Valitsemani lähestymistapa on omakohtainen ja tulkinnassa piilevät tutkimuksen mahdollisuudet ja riskit.

Tulkinta on laadullisen tutkimuksen päämenetelmä. Erityisesti tutkittaessa yksittäisten ihmisten kokemusmaailmaa tulkinnan kautta avautuu reitti

tutkimuskohteen ytimeen. Tulkinnan menetelmää verrataan usein kehään. Tutkittava aineisto asetetaan tarkasteltavaksi tulkinnan lähtökohdiksi valittujen periaatteiden valossa ja katsotaan minkälaisia tulkintoja näin syntyy. Tulkintoja verrataan taas tutkijan lähtöoletuksiin, erityisesti sen suhteen tavoitetaanko tulkinnoilla etsittäviä laatuja, jonka jälkeen tulkinnan perustaksi tarkoitettuja periaatteita jäsennetään uudelleen ja tutkijan oletukset täsmentyvät. (Varto 1992, 69-70.)

Tulkinta synnyttää koko ajan uutta tietoa jonka pohjalta jatkuvan matkan ilmansuunnat tarkentuvat. Uuden tulkinnan lähtökohta on joka hetki uusi.

..mutta ei vain uudelleen tuotettuna tulkintana vaan aina myös uutena. Ei vain toistuvana kehänä vaan tietoisena toistuvasta kehästä. [...] Kalastaminen päättyy kun saalis on saatu. Vain kalastaminen on kalastamista.⁷

3.1. Hermeneutiikka ja metodi

Hermeneuttisen kehän käsite viittaa ymmärtämisen kehämäiseen luonteeseen. Kehän alussa ymmärtämistä määrittää jo olemassa oleva esioletus. Ihmisen mielenkiinto vaikuttaa siihen miten hän asiaa tarkastelee. Henkilö olettaa asiasta jotakin ja tulkitsee kohdetta oletuksen mukaisesti. Kohdetta ei ole mahdollista lähteä tarkastelemaan puhtaalta pöydältä, vaan esioletus määrittää lähtökohtaisesti sitä, miten asiaa katsotaan ja mitä siitä oletetaan löytyvän. Gadamerin ajatus maailman ymmärryksestä itsensä ymmärtämisenä suuntaa maailmaan suuntautuvaa katsetta ja toimii tutkimuksen lähtökohtana. Yksityinen ja yleinen ovat dialogisessa suhteessa keskenään. Niiden kohdatessa syntyy tietoa maailmasta.

⁷ Granö 2000, 179.

Tieteellisen ja taiteellisen tekemisen maailmat kohtaavat ja etsivät yhteistä kosketuspintaa tulkinnassa ja kirjoittamisen prosessissa. Inkeri Sava kutsuu sekä tieteellistä että taiteellista toimintaa kokemukselliseksi tulkinnaksi ja toiminnaksi jotka synnyttävät maailman näkemistä (Sava 1998, 106). Näkökulmien avaamisen ja avautumisen keinoissa on löydettävissä samankaltaisuutta. Kummankin päämääränä on jäsentää ja hahmottaa todellisuutta.

Matti Vilka erottaa taiteen välittömän kokemuksen ja aistimellisen maailmassa tapahtuvaksi toiminnaksi ja tieteen maailmassa olevien, metodisesti lähestyttävien prosessien maailmassa tapahtuvaksi. Taide lähestyy maailmaa sisältäpäin ja tiede ulkoa. Keskeisin ero löytyy näiden menetelmien tavassa esittää tuloksensa. Tieteellinen tulos on – ja sen tulee olla – ilmaistavissa käsittein. Ilmaisun sisältö on riippumaton sen aineellisesta perustasta. Taideteoksen esittäminen on taas sidoksissa mediaan jolla se esitetään. Tieteellisen ja taiteellisen välinen vuoropuhelu mahdollistuu, kun taide ja tiede nähdään saman kolikon kääntöpuolina. Vilka puhuu tutkimuksen duaalimallista jossa näkyvä ja näkymätön kietoutuvat toisiinsa mahdollistaen tutkimuksellisen vuoropuhelun ilman hierarkista asetelmaa. (Vilka 2003, 44-45.) Millä ehdoilla taide avaa tulkintaa ja dialogi mahdollistuu? Alkuperäisen tekemisen kokemukseen on tulkinnassa mahdotonta päästä. Tulkinta on hetki hetkeltä uusi. Tulkintaprosessissa aukeaa uusia tiloja, joissa jokaisessa uusi kokemus tarkastelun kohteesta saa paikkansa ja aikansa.

Juuri kahdensuuntainen tulkinta – sisäinen ja ulkoinen – mahdollistavat Paul Riceourin mukaan tekstin oman sisäisen dynamiikan ja toisaalta tekstin maailmasta tekemän projektion hahmottamisen. Kahdensuuntainen sisäisen dynamiikan ja ulkoisen projektion välinen keskustelu tähtää mahdollisuuteen ymmärtää itseään. Tekstin ja tulkitsijan yhteensulautuminen on mahdollista, koska teksti ja tulkitsija ovat samassa ajassa. Taideteoksen ominaislaadun

mahdollistama kyky liittyä tulkitsijan omaan maailmaan tekemällä hänet tietoiseksi itsestään, omista ajatuksistaan, suhteestaan muihin tarjoaa alueen jolla tulkitsijan on mahdollista kohdata teos ilman välttämätöntä vaatimusta sen tietopohjaisesta ymmärtämisestä. (Granö 2003, 31.)

Miten on mahdollista valita loputtomasta määrästä uusia tulkintoja? Onko kyse sattumanvaraisesta valinnasta? Onko tulkinta tieteellistä vai taiteellista toimintaa? Lähdetessä ennalta tuntemattomalle reitille tulkintaprosessiin luottamus intuitiiviseen tietoon nousee tärkeäksi. Päivi Granö näkee intuitiivisen tiedon merkityksen ohella metaforiin suostumisen keskeisenä ehtona ja edellytyksenä tulkintaprosessille ja samalla keinona jolla taide voi avata tutkijan ymmärrystä tulkinnan kohteen ytimelle (Granö 2003, 135).

Hermeneuttinen kehä kuvaa tapaamme ymmärtää. Se liittyy sen mitä tiedämme maailmasta siihen maailmaan josta käsin tietoa omaksumme. Ilmiötä kutsutaan kehäksi koska ymmärtäminen lähtee aina tietyistä lähtökohdista ja palaa takaisin niiden oivaltamiseen palaamatta kuitenkaan takaisin lähtöpisteeseen. Hermeneuttinen kehä ei umpeudu, vaan kulkee kohti syvenevää ymmärrystä. Reitti vie kohti tutkimuskohteen olemusta kerien samalla auki tulkitsijaa, minua itseäni, syventäen itseymmärrystäni ja ymmärrystä tulkintani lähtökohdista. (Varto 1992, 69.)

Tulkitsijan horisontti laajenee hänen edetessään hermeneuttisessa kehässä, tulkitsija tietää silloin enemmän sekä itsestään että tulkittavasta kohteesta. Gadamer nimittää tätä horisonttien yhteensulautumiseksi. Se ei kuitenkaan tarkoita, että nykyisyys ja mennyt muuttuisivat identtisiksi. Ymmärtämisprosessi avaa näkökulman sekä nykyisen ja menneen yhteneväisyyksiin että niiden eroihin. Samalla merkitysten ennakoiminen ohjaa aina ymmärtämistä. Ennakointi ei ole tulkitsijan tekemä valinta vaan se määrääytyy yhteisyydestä joka liittyy tulkitsijan perinteeseen, omaan ja yhteiseen historiaansa. (Nikander 2002, 64.)

Yksilön ja yhteisön menneisyys ja niistä tehdyt tulkinnat määrittävät näyttelijöiden ja katsojan esityksestä tekemää tulkintaa. Samalla kaikille yhteiset yhteiskunnalliset, historialliset ja inhimilliset teemat ja kertomukset astuvat improvisoidussa esityksessä näyttämölle. Siellä esiintyvät esimerkiksi tarinat sankaruudesta, kuolemasta, rakkaudesta, vallasta ja uskonnosta. Teemat ovat osa jokaisen elämää ja ovat löydettävissä kaikkien historiasta ja nykyhetkestä. Herää kysymys voiko improvisoiden kertoa mitään uutta vai ovatko kaikki tarinat vain kaiku menneisyydestä? Toisaalta onko ylipäätään mahdollista kertoa mitään mikä ei liity historiaan? Eikö viimeistään tukintamme liitä sen menneeseen?

Yllätys on aina läsnä tulkinnassa. Reitti voi kulkea odottamattomiin suuntiin ja viedä epämiellyttävänkin tiedon ja tulkintojen äärelle. Jarmo Eskelinen tulkitsee sosiaalifilosofi Agnes Hellerin ajatusta hermeneuttisen kehän tulkinnan erityislaadusta seuraavasti: "Kehätiedolla on erityinen merkityksiä luova ominaisuus, koska se sisältää originaalisuuden, innovatiivisuuden, uutuuden ja yllätyksellisyyden elementtejä, joiden avulla odottamaton ja mielikuvituksellinen liitetään ytimeen (Eskelinen 2002, 11). Yllätys on myös improvisaation keskeinen elementti. Siinä luodaan ja esitetään yhtä aikaa, odottamaton ja mielikuvituksellinen syntyvät ja saavat muodon, todellistuvat samassa hetkessä. Kehän auki kerimisessä toteutuu tutkimuksen hahmon muotoutuminen omaksi itsekseen ennalta arvaamattoman muotoiseksi ja ennakoimattomalla tavalla. Hermeneuttisen tutkimuksen perusideaksi toteutuu siten kulttuurisen ja sosiaalisen todellisuuden merkitysten etsiminen. Menetelmän ytimeestä on löydettävissä oma improvisatorinen elementtinsä.

3.2. Huomioita lähtökohdista

Aineisto käsittää sekä näytelmän videotaltioinnin että siitä litteroidun näytelmätekstin. Teksti ja tarina tulevat aina luetuksi suhteessa niitä ympäröivään kulttuuriseen kontekstiin, muihin teksteihin ja diskursseihin. Viattominkin arkikieli sisältää toisiinsa kytkeytyviä oletuksia, jotka punoutuvat osaksi diskursiivisia järjestelmiä⁸ (Heinonen & Reitala 2001, 65). Laajasti ottaen kaikki kommunikaatio on intertekstuaalista – tekstien välistä – sillä tekstin ymmärtäminen edellyttää tiettyjen diskurssien hallintaa ja tekstin liittämistä kontekstiin. Teos sisältää kulttuurisia diskursseja ja asettuu kommunikaatiotilanteessa vastaanottajan tuntemien ”tekstien” verkostoon. Teos tai teksti tuotetaan aina suhteessa johonkin, suhteessa erilaisten tekstien verkostoon. Teoksessa itsessään vaikuttavat päätekstin ohella useat subtekstit. Roland Barthesin ja Julia Kristevan mukaan teos on jatkuvassa liikkeessä oleva tekstien kohtaupaikka, jossa hyvin monet tekstit ovat potentiaalisesti läsnäolevia. Katsojan assosiaatioista riippuu mitä tekstejä hän teoksesta poimii. (Sakari 2000, 84.) Tulkinnan merkitys on suuri tekstiä tai teosta luettaessa. Hermeneuttinen lähestymistapa teatteriin tuo yleisön mukaan esityksen keskiöön (Martin & Sauter, 1995, 60). Improvisoitua näytelmää seuraava yleisö kirjoittaa katsoessaan omaa tulkintaansa tekstistä vuorovaikutuksessa esiintyjien kanssa.

Anna-Leena Østern määrittelee improvisaation yhdeksi draamakasvatuksen genreksi sekä omaksi konventiokseen (Østern 2000, 5). Tarkastelen tässä tutkimuksessa improvisoitua näytelmää ja improvisaatioteatteria omana konventionaan. Improvisaatioteatteri soveltaa esittävän dramaturgian mallia ja siitä löytyy sekä simultaanisen että metafiktiivisen dramaturgian elementtejä. Simultaanisen dramaturgian erityispiirteitä ovat moniulotteisuus, kaksiselitteisyys ja mentaalinen liikkuvuus. Metafiktiivisessä dramaturgiassa ei yritetä luoda illuusiota todellisuudesta vaan muoto kommentoi avoimesti fiktiota ja konventiota. (Østern 2000, 5.) Aineistona käytetyssä näytelmässä yleisö haastetaan mukaan kommentoimaan esitystä ja rakentamaan sitä.

⁸ Reitala ja Heinonen soveltavat Derridan ajatusta.

Yleisöön otetaan kontaktia esittämällä kysymyksiä, jotka liittyvät näytelmän juoneen ja jopa pyydetään mukaan lavalle näyttelijöiden joukkoon.

J(Janne seurakunnasta): (hakee katsojan näyttämölle ja antaa tälle kuvitteellisen kameran)

Voisiksä tulla. Tuu tänne näin, pidä tota kameraa...tai niin tässä on sellanen juhlatilanne. Mun vaimo on tulossa käymään, pitkästä aikaa, niin räppäät vaan valokuvan tosta kun mä huudan että NYT.

(katsoja jää lavalle odottamaan kuvitteellisen kameran kanssa)⁹

Faktoja selvennetään yleisölle tarvittaessa kommentoimalla suoraan, "Yleisölle vaan tiedoks että ollaan nyt Tallinnassa"¹⁰.

Muoto mahdollistaa fiktion kommentoimisen osana fiktiota. Näyttelijöiden on ajoittain tarpeen selkiyttää tarinaa tai roolejaan myös toisilleen. Jos näyttelijöillä ei ole yhteistä käsitystä tilanteesta jossa he ovat, se selvennetään dialogissa. Kohtauksen kuusi alussa näyttelijöillä ei ole yhteistä käsitystä siitä keitä he ovat, joten kohtaaminen alkaa dialogilla jossa osapuolia ja heidän välistä suhdettaan käsitellään.

J(Janne seurakunnasta): Sano mun nimi kerran ääneen. Sitä on niin kiva kuulla.

R(Mira): Janne, Janne, Janne (hekottaa).

J(Janne seurakunnasta): Mitä mä teen niinku elääkseni?

R(Mira): Sä pidät sellasta gurukerhoo.

J(Janne seurakunnasta): Niin piänki. Mä vaan aattelin tarkistaa että muistax sää. Ja siinä samalla vois kysyä että minkä helvetin takia sä olet tilannu mulle hampurilaisen?

⁹ Liite 1, kohtaus 27.

¹⁰ Liite 1, kohtaus 8.

R(Mira): Noku sä sanoit että sä ylläpidät sitä kaksoiselämää vaan sen takia että sun vaimo ei epäilis mitään mejän suhteen.¹¹

Tällaisessa dramaturgiassa ei pyritä välttämättä kertomaan yhtä tarinaa, vaan monet tarinat ovat mahdollisia. Tarina voi kommentoida toista tarinan sisällä tai viitata ympäröiviin teksteihin, esimerkiksi päivän keskustelunaiheisiin. Muoto pyrkii avaamaan ja synnyttämään uusia merkityksiä. Tarina kommentoi itseään ja muita tarinoita avaten uusia mahdollisia maailmoja.

Tekstiä on mahdollista lukea monella tapaa. Luettu tulkinta kertoo yhtä lailla lukijasta kuin luetusta tekstistä. Draamatutkimuksessa perinteisen tekstilähtöisen analyysin taustaoletuksiin kuuluu, että ensin on teksti.

Tekstin ja esityksen väliset erot rakentuvat siten, että esitys on sekundaarinen, jälkeen tuleva (Hotinen 2001, 209). Juha-Pekka Hotinen kyseenalaistaa hahmottelemassaan ihmettelevän ja performatiivisen lukemisen mallissa tekstin ensisijaisuuden draamallisen tekstin tulkinnassa. Kritiikin kärki osuu käsitykseen jossa tekstistä tehtyjä tulkintoja ja esityksiä katsotaan toissijaisina tapahtumina. Tulkinta vertautuu aina tekstiin. Vaikka erilaisille tulkinnoille onkin tilaa tekstissä ja esityksessä, on tulkinta asetettu alisteiseksi; tulkintaa verrataan tekstiin, eikä päinvastoin. (Hotinen 2001, 208.) Improvisoidussa näytelmässä Hotisen ehdottama ajatus tekstin ensisijaisuuden kyseenalaistamisesta konkretisoituu. Improvisoitu näytelmä rakentuu perinteisen tekstilähtöisen teatterin ja dramaturgian näkökulmasta nurinkurisessa järjestyksessä. Siinä esitys on ensin ja teksti vasta sitten. Esityksestä rakentuva tulkinta toteutuu esityksen ja tekstin vuoropuheluna.

3.3. Narratiivinen hermeneutiikka

¹¹ Liite 1, kohta 6.

Kuinka esitys, näytelmäteksti ja tutkimus rakentuvat kertomuksena? Mihin perustuvat yleiset ja universaalisuuden asemaa tavoittelevat hermeneuttiset väitteet tekstuaalisuuden ja tulkinnan merkityksestä kaiken inhimillisen toiminnan keskiössä? Näitä kysymyksiä voidaan hedelmällisesti tarkastella narratiivisuuden käsitteen avulla. Tarinallisuuden, narratiivisuuden käsite, joka mahdollistaa eri tapahtumien välisten sisäisten yhteyksien¹² löytämisen liittyy keskeisesti improvisoidun esityksen rakentumiseen. Itse asiassa se on esityksen syntymisen ehto. Ihmismieli rakentaa kaikesta kokemastaan tarinoita. Esityksessä ryhmä ja yleisö ovat kaikki läsnä sekä kertojina että kertomuksen vastaanottajina. Tarinat ovat kaikki erilaisia, mutta yhteisestä tarinasta on löydettävissä sekä yksityisiä, että yhteisiä elementtejä.

Narratiivisuuden käsite liittyy myös tutkimuksen rakenteeseen ja sen sisäisiin, eri elementtien välisiin suhteisiin. Asioiden löytäessä paikkansa suhteessa toisiinsa muodostuu elementeistä ja niiden välisistä yhteyksistä tarina. Tarina myös liittää elementit ajallisesti toisiinsa. Ricoeurin narratiivisen hermeneutiikan taustalla on Aristoteleen Runousopin lähtökohta, jonka mukaan kertomus eli mythos on aina inhimillisen toiminnan jäljittelyä, mimesistä. Kun merkityksellistä inhimillistä toimintaa tulkitaan ihmistieteissä, tuloksena on aina tarina eli narratiivi; ajallisesti rakentuva kertomus tulkinnan kohteesta. Narratiivin tavoitteena on tutkimuksen kohteen ”jäljittely” eli imitaatio. Myös tutkimuksellinen teksti rakentuu siis välttämättä ja aina juonelliseksi tarinaksi. Inhimillisen toiminnan ymmärtämisen edellytys on, että se on muokattava juonelliseksi ja ajallisesti eteneväksi tarinaksi eli Aristoteleen termeillä kertomukseksi jolla on alku, keskikohta ja loppu. (Tontti 2002, 60.)

Tarinallisuuteen liittyy aina myös aika. Tarinallistaminen on väline jonka kautta rakennamme ja hahmotamme kertomuksia jotka tapahtuvat ajassa. Inhimillinen, kokemuksellinen aika rakentuu kertomusten kautta.

¹² Thomas Postlewait 1992, 358, käyttää englanninkielistä ilmaisua *Inner connection*.

Ymmärrämme maailman, toiset ja itsemme tarinoina jotka etenevät ajallisesti. Kerromme tarinoita itsellemme ja toisillemme. Kertomisen prosessi paikallistuu ja kulkee subjektiivisen ja objektiivisena ajan välissä. Subjektiivisen ja objektiivisen ajan dialektiikka, jota narratiivisen olennon oleminen on, tapahtuu kertomuksena. Maailmassa kohdatut tapahtumat, kertomukset ja objektit ovat ymmärrettävissä vain, jos ne liitetään omiin subjektiivisiin kokemuksiimme. Tarinallistamisessa ne tulevat osaksi oman olemisemme kertomusta sellaisina kuin ne tässä prosessissa syntyvät. Tarinallistamisen kautta ihminen soveltaa ja ottaa haltuun kohtaamansa tapahtumat. (Tontti 2002, 60.)

3.4. Poissaolon elementit – Kuka tarinaa kertoo?

Yllätys on osa tarinallistamisen prosessia. Mieli yhdistelee asioita tavalla jota on mahdotonta ennakoida. Esityksen ja näytelmätekstin tulkinnassa on välillä luotettava sattumaan. Analyyyttisyydestä luopuminen on kuitenkin hankalaa.

Välttämättömyydestään huolimatta yllätyksellisyys näyttäytyi tulkintaprosessin alussa vihollisena. Se aiheutti epävarmuutta. Päätin minimoida yllätykset. Tartuin konkreettisiin yksityiskohtiin. Poimin aluksi näytelmän taltioinnista juonen kulkuun vaikuttavat käännekohdat. Samalla aloin huomaamattani tarkastelemaan teosta analyyyttisesti ja lineaarisesti. Huomasin pian ettei aineiston pilkkominen auta näkemään itse teosta. Hotinen (2001, 204) puhuu analyyyttisyyden harhasta: ”Kun analyysin välineitä valitaan, on niin ikään tärkeätä välttää analyyyttisyyden harha, analyysinnäköisyys. Harha sisältyy joskus niihin hyvin yleisiin menetelmiin, jotka saavat teatteritekstin näyttämään systeemiltä: teksti atomisoidaan ruudukkoon [...] jolloin se alkaa näyttää loogiselta. Analyysi puolestaan alkaa näyttää pikkutarkalta ja eksaktilta.” Pilkkominen on kuitenkin vain näennäisen turvallista. Hotinen (2001, 204) jatkaa: ”Toisinaan spekulatiivinen, pohdiskeleva mutta yksityiskohtien suhteen tahallisen etäällä pysyttelevä asenne joka pyrkii varjelemaan tekstin ominaislaatua ja arvoituksellisuutta, tuottaa paradoksaalisesti enemmän ”tuloksia”, siis kiehtovia lähtökohtia esityksen valmistamiselle ja joskus harvoin jopa kokemuksen totuudesta tai totuudellisuudesta, jota tosin ei ole näennäisfaktoilla todisteltu.” Väljä lukutapa jättää tilan auki yllättävillekin merkityksille syntyä. Entä kun esitys ja teksti syntyvät yhtä aikaa? Merkitykset syntyvät tekstiin teosta katsottaessa. Toisaalta tekstin kirjoittaminen vaikuttaa siihen miten esitystä katsotaan ja mitä siinä nähdään.

Hotinen painottaa tekstiä tai teosta luettaessa teoksen olemisen tavan ymmärtämisen ensisijaisuutta. Hänen mukaansa stereotyyppisten ansat

voidaan välttää keskittymällä vastausten etsimisen sijasta oikeiden kysymysten esittämiseen. (Hotinen 2001, 203-204.) Näytelmätekstin ja itseään "kirjoittavan" esityksen rakenne ja muoto muodostavat myös osan kokonaisuutta ja sitä kautta tarinaa. Improvisoitua näytelmää tarkasteltaessa Hotisen kritisoiman perinteisen lukutavan mahdollisuutta ei ole. Esitys muodostuu ryhmän yhteistyössä ja näytelmätekstillä ei ole siinä mielessä yhtä kertojaa. Gadamerin ajatuksia mukaillen voidaan ajatella, että kertojasubjekti on taideteos eli leikki.

Mitä teos sitten kertoo ja miten kertomus muodostuu? Miten näytelmätekstiksi kirjoitettu improvisoitu näytelmä syntyy? Hotisen ehdottama näytelmätekstin lukemisen tapa sopii Gadamerin käsitykseen taiteen leikkiluonteesta.

Hotinen kehottaa huomioimaan tekstin lukemisessa sisällön poissaolon elementtejä. Tekstin ja esityksen tulkintaan liittyy hänen mukaansa haave turvallisuudesta: Näennäisenkin totuus tai selkeys tuottaa paremmin välitöntä mielihyvää kuin jokin muu, hämäämpi ja tiedostamattomampi. Ahdistuksen vaara on tuolloin suurempi. Poissaolon analyysille taide ja esitys ovat aina sattuma, mahdollisuus. (Hotinen 2001, 207-208.) Ajatus sisältää käsityksen taiteesta jonakin joka (sattumalta) syntyy, ei jonakin jota aktiivisesti synnytetään. Vaikka näyttelijä, esiintyjä ja yleisö ovat intentionaalisesti mukana improvisoidun teoksen syntymässä, he eivät ole leikin subjekteja. Leikin (taiteen) logiikka ja sen synnyttämä kertomus näyttäytyvät leikkijälle sattumanvaraisina, kunnes leikin kertoma tarina "ruumiillistuu" näyttelijöiden toiminnassa. Samalla leikkijä kertoo kokemuksesta itselleen oman tarinansa.

Tilanne, jossa luodaan ja esitetään yhtä aikaa laittaa näyttelijän tanssimaan nuoralla. Turvautuminen vanhaan, tuttuun ja selkeään houkuttelee. On inhimillistä haluta tietää mitä tulee tapahtumaan. Riskin ottamisen vaikeus

vaikuttaa tarinaan kun näyttelijä ”nynnyilee”. Silloin tarinasta ei oteta vastuuta ja tarina takeltelee. Myös kokonainen rooli voi saada alkunsa riskien karttamisesta. Toinen näytelmässä esittämistäni hahmoista, ”Mira”, rakentuu ”nynnyilemisen” ympärille. ”Mira” on aloitekyvytön ja roikkuu kohtauksissa ”Jannen” mukana. Muistan kohtauksesta¹³, jossa Miran hahmo esiteltiin erityisesti sen, että minulla ei ollut minkäänlaista ideaa siitä, miten olisin voinut viedä tarinaa eteenpäin. Reagoin tilanteeseen esittämällä hölmöä. Se oli helppo ratkaisu, koska sellainen oloni myös oli. Samalla muodostuu kuva hölmöstä ja vähän ”hitaasta” naisesta jonka nimi on ”Mira”. ”Mira” vaikuttaa siltä, että on helposti huijattavissa, joten huijatuksi naiivi hahmo lopulta tuleeekin. ”Janne” vie talon ja lopulta tappaa, eikä ”Jumalakaan” ole murhatyöstä moksiskaan kun ”Janne” tilittää tälle tekoaan.

R (Mira): Hei Janne.

J (Janne seurakunnasta): Mira, ai mä luulin että sä nukuit jo.

R (Mira): Ollaanko me ihan kaksin täällä?

J (Janne seurakunnasta): Joo. Täällä on vaan me kaks ja kukaan ei kuule meitä tänne yläkertaan.

R (Mira): Ihanaa..minä söin juuri.

J (Janne seurakunnasta): Mira, pistä silmät kiinni, mulla on sulle yllätys.

R (Mira): Joo. Nyt on. Saako avata, joko? Hahaa..

(mätkimistä, Mira kirkuu)

(synkkä, matala musiikki)

J (Janne seurakunnasta): Voi, hyöä Jumala.

[...]

T(Jumala): Jaa no niinpäs näyttää olevan. Uusi painos, hieman muuttunut. Noh, mikäs sinua nyt vaivaa?

J (Janne seurakunnasta): Se kolmas käsky!!

T(Jumala): Muista kasvattaa tukkaa, vai?

J (Janne seurakunnasta): Älä tapa!!! Onko se totta Jumala että sinä olet kaikkinäkevä ja kaikkietävä? Onko se totta?

¹³ Liite 1, kohtaus 6.

T(Jumala): *Kyy-yllä.*
J (Janne seurakunnasta): *No kato tonne yläkerran huoneeseen sitten. Joko näit?*
T(Jumala): *Jo.*
J (Janne seurakunnasta): *Sen naisen nimi oli Mira.*
T(Jumala): *Jaa.*
J (Janne seurakunnasta): *Mä petin sitä. Ei hätä ole tämän näkönen, eihän?*
T(Jumala): *Eei..niin että mitä sinä tahdoitkaan?¹⁴*

Luultavasti Jumalaa esittävä näyttelijä, Tiina Laine, oli myös ”pihalla” ja myötäili siksi kanssänäyttelijän ideoita muodostaen kuvan lepsusta ”Jumalasta” joka ei oikein muista omia käskyjään, eikä piittaa murhista. Improvisaatioteatterin hauskuus perustuu osin siihen, että kun näyttelijät tasapainoilevat nuoralla yrittäessään yhtä aikaa muistaa tarinan menneisyyden ja nykyhetken, esiintyä yleisölle, sekä ideoida tarinalle jatkoa, koomisia tilanteita ja hahmoja syntyy väkisin ja yllättäen.

4. Leikin tilaa etsimässä

Leikin syntyminen on aina yllätys, eikä tarinan kulkua ole mahdollista ennakoita. Miten leikki ymmärretään puhuttaessa taiteesta? Miten taideteos määritellään leikiksi? Leikki on moniulotteinen, tapahtumaluonteinen ilmiö, joka ylittää kaikki tieteenalat eikä sitä voida tyhjentävästi määritellä mistään yksittäisestä näkökulmasta käsin. Ensimmäisenä leikistä puhuttaessa tulee mieleen lapsi ja lapsenomaisen leikillisyyden jonka Maria Laukka mainitsee vertaillen taidetta ja leikkiä keskenään. Leikin ominaisuuksiin kuuluu lapselle tyypillinen intensiivinen suhde olemassaoloon leikin kestäessä mutta ei leikin lopputulos (Laukka 1998, 20). Taideteoksen ja taiteen leikkiluonne määrittyy myös suhteessa yhteiskunnallisiin arvoihin ja tarpeisiin. Hannu Heikkinen puhuu yhteisöteatterin ja muiden osallistavan teatterin genreen -

¹⁴ Liite 1, kohtaus 18.

joihin improvisaatioteatteri lukeutuu¹⁵ – palaavan leikin ja rituaalien juurille: yhdessä tekemiseen, luomiseen ja merkityksellisten asioiden pohtimiseen fiktion kautta (Heikkinen 2001, 65). Leikki tarjoaa tilaisuuden tarkastella yhdessä ihmisenä olemisen kokemusta ja siihen liittyviä merkityksiä.

Leikkimiseen liittyvä kokemus vapaudesta ylittää arjessa meille mahdollisen vapauden. Leikissä on mahdollista tutkia ihmisyyden eri puolia, myös sellaisia, joissa rikotaan tai kyseenalaistetaan yhteiskunnallisia normeja. Leikissä on mahdollista kertoa ja kokeilla yhteisössä kiellettyjä tarinoita. Improvisaatioteatterin roolihahmot ovat oletettavasti juuri tästä syystä alttiita esimerkiksi kuolemaan epätavallisilla tavoilla. Tarkasteltavassa näytelmässä ”kirjailija Terävä” päätyy oman elämänsä kohdalla ankeaan ratkaisuun ja pyytää ”teurastaja Virtasta” tappamaan itsensä.¹⁶ ”Virtanen” tekee työtä käskettyä – kanssanäyttelijöiden ideoiden hyväksyminen kun on improvisaation virstanpylväitä. Myöhemmin näytelmässä ”Virtanen” vie viestin ”kirjailijan vaimolle”, joka asian tultua ilmi on lähinnä tyytyväinen miehensä kuolemasta:

M(teurastaja Virtanen): Teidän miehenne halusi kuolla! En minä sitä halunnu niinku tehdä. Mutta se, se vaan ano polvillaan että kirves käteen ja käsi poikki eikun pää poikki. No se meni ensin käteen kun en minä osunu, kun en minä ole ihmistä aikasemmin.

T(kirjailijan vaimo): Oletteko te tappaneet minun miehen?

M(teurastaja Virtanen): No olen. Sitä minä yritän sanoa.

*T(kirjailijan vaimo): Miksi te ette heti sitä sanonut?
(musiikki loppuu hetkeksi)*

M(teurastaja Virtanen): Jotenkin ujustutti, ajattelin että ottasit sen jotenki niinku, silleen...epäkypsästi vastaan.

T(kirjailijan vaimo): En suinkaan.

¹⁵ Ajatusviivojen välissä oma lisäykseni.

¹⁶ Näytelmässä sekä ”teurastaja Virtasta” että ”kirjailija Terävää” esittää sama henkilö, Mika Terävä.

*(istuvat vierekkäin penkille)*¹⁷

Leikissä saa siis olla vapaasti paha tai hölmö tai tappaa vaikka itsensä. Eikä aviomiehen kuolema ole välttämättä surullinen asia.¹⁸ Leikin vapaus mahdollistaa arkitodellisuuden rajojen ylittämisen. Asioiden ei tarvitse olla yksiselitteisiä ja loogisia tai merkitysten suljettuja. Leikki päinvastoin saa edellytykset toteutua monille merkityksille avoimessa maastossa.

Vapauteen liittyvä avoimuus yllätykselle ja hulluttelulle ja oman itsen ja leikin maailmojen uudelleen konstruomiselle (Lugones 1990, 401-402). Maria Lugonesin ajatukset leikin vapaudesta ja yllätyksellisyydestä ja leikin maailmojen rakentamisesta ovat luontevasti liitettävissä improvisaatioteatteriin. Yllätyksellisyyden elementti myös rakentaa leikin maailmaa. Näytelmän aluksi sattuma määritteli näytelmälle teeman.

(Krista istuu penkille ja katselee ympärilleen, harras taustamusiikki)

K(Krista Koivula): *Tämäpä on sitten kummallinen parturi kun kampaaja vaan hävis tuonne takahuoneeseen ja...ei näy missään.*
(Reetta tulee paikalle)

R(Reetta seurakunnasta): *Tässä tää hattu, olkaa hyvä.*
(Laittaa hatun Kristan päähän)

K(Krista Koivula): *Hattu?*

R(Reetta seurakunnasta): *Joo, kun se on eettisesti väärin leikata hiuksia, kun ne kasvaa. Se on Jumalan lahja.*

K(Krista Koivula): *Niin. Niin kai sitten. Minä kyllä ajattelin että jos vähän olis siistitty, mutta..¹⁹*

Seison näyttämön reunassa kun Krista Koivula aloittaa ensimmäisen kohtauksen. Käytössä oleva rekvisiitta on levitetty näyttämön reunoille. Poimin pimeässä käsiini jotakin ja tartun leveälieriseen hattuun. Hatun poimittuani tajuan, että jonkun pitäisi mennä lavalle ja seuraavassa hetkessä kävelen sinne itse. Hattu jäi vahingossa käteeni joten sillä oli tehtävä jotakin: laitan hatun Kristan päähän. Koska Krista oli jo määritellyt kohtauksen

¹⁷ Liite 1, kohtaus 21.

¹⁸ Näinhän voi olla myös reaalisessa todellisuudessa, mutta todennäköistä se ei kuitenkaan ole.

tapahtumapaikaksi parturin, piti hatun päähän laittaminen taas perustella jotenkin. Perustelusta tuli eettinen kannanotto parturissa tapahtuvaan hiusten leikkaamiseen. Näytelmän teema oli valmis: hiusten, lihan ja ihmisen vapaata kasvua puolustava vapaan kasvun seurakunta²⁰ oli syntynyt.

Perehdyttäessä leikin käsitteeseen törmää vastakkainasetteluihin. Leikki on jossakin: sillä on paikka ja aika. Leikki²¹ ei kuitenkaan ole varsinaisesti minkään tai kenenkään sisällä eikä toisaalta ulkopuolella. (Winnicott 1971, 48.) Leikki paikantuu vuorovaikutukseen, mutta se on jotakin enemmän kuin vuorovaikutus.

Leikin olemukseen liitetään laatu, joka aikaansaa liikkeen, muutoksen. Liike muuttaa suhdetta kokonaisuuteen, oman position ja sen rajojen näkeminen tai ylittäminen mahdollistuu. Vuorovaikutuksen laatu mahdollistaa vanhan näkemisen uudessa valossa. Näkökulman muutos ei ainoastaan vaikuta siihen mitä nähdään, vaan siihen mistä katsotaan. Uuden position mahdollistavasta avautumisesta voidaan puhua kolmantena tilana.

Hahmotamme itseämme ja maailmaamme kulttuuristen mallien ja rakenteiden valossa. Homi Bhabhan ajatus kulttuurisesta kolmannesta tilasta valottaa leikin ja kolmannen tilan käsitettä. Hän liittää ajatuksen politiikkaan, rotuun ja kulttuurien kohtaamiseen. Bhabhan kolmas tila asettaa sen synnyttäneet historialliset ja kulttuuriset narratiivit uuteen valoon ja avaa mahdollisuuksia uusille positioille. Muutos ei ainoastaan koske uusien näkökulmien avautumista, vaan myös paikka josta kolmannen tilan mahdollistavat näkökulmat avautuvat on uusi. (Bhabha 1990, 211.) Tilan avautuminen siirtää katsojan automaattisesti uuteen paikkaan. Samalla maailman tulkintaprosessissa alkaa uusi sykli. Prosessin alkuun ei ole

¹⁹ Liite 1, ensimmäisen kohtauksen alku.

²⁰ Liite 1, ensimmäisessä kohtauksessa puhutaan tosin eettisestä kerhotoiminnasta, vapaan kasvun seminaari nimetään kohtauksessa kolme.

²¹ Donald W. Winnicott tarkastelee leikkiä psykoterapeuttisen tradition näkökulmasta. Hänen käsityksensä mukaan vastavuoroinen kommunikaatio on mahdollista vain leikissä. Winnicott 1971, 63.

paluuta, vaan paikka josta tulkintaprosessi etenee on jatkuvasti uusi. Leikin tilan ollessa jatkuvassa liikkeessä, leikki transformoituu tapahtuman rakenteeksi. Improvisoidussa näytelmässä kolmas tila avautuu prosessissa, jossa tarina yhtä aikaa tulkitaan ja sille annetaan muoto eli se kerrotaan.

Leikkiin liitetään potentiaali yhdistää ja luoda synteesejä. Friedrich Schiller puhuu leikkivietistä joka yhdistää ainevietin ja muotovietin toisiinsa. Ainevietti käsittää aistimellisuuden ja tunteet ja muotovietti järjen ja abstraktin ajattelun käsitteineen. Leikkivietin merkitys korostuu siirryttäessä esteettisen ja vapaasti assosioituvien ideoiden alueelle. Vapaa assosiaatio ja leikki mahdollistavat yhdistyessään holistisen käsityksen maailmasta. Kokonaisvaltaisuus taas täydellistää ihmisyyttä, joka on jakautunut noudattamaan aine- ja muotoviettejä. Leikkivietin seuraaminen tarjoaa pakotien tilanteesta. Leikki eheyttää. (Tihinen 2002, 7.) Schillerin leikkiviettiä voidaan pitää nimenä tai symbolina ainevietin ja muotovietin harmoniselle yhteisvaikutukselle (Tikkanen 1996, 40).

Yhdistämällä ja yhdistelemällä merkityksiä leikki samalla myös muuttaa niitä ja mahdollistaa erilaisten merkitysten kokeilemisen. Vastausten sijaan se avaa tilan uusille kysymyksille ja assosiaatioille. Tämä ominaisuus mahdollistaa asioiden ja merkitysten kerroksisuuden sekä merkitysyhteyksien siirtymisen kontekstista toiseen. Seuraava esimerkki kertoo vuonna 2002 Porin taidemuseon *Play & Control* näyttelyssä esillä olleesta teoksesta.

Jan Olof Mallanderin '1131 rätt/1131 oikein' -kirjanen esittelee meille hänen pienen pelinsä vuosien takaa. Mallander täytti syksystä 1969 kevääseen 1970 kerran viikossa vakioveikkauskaavakkeen aina samalla tavalla. Tarkoituksena oli sekä voittaa rahaa, että muodostaa rituaali. Tarkistaessaan tuloksen Mallander ympyröi aina oikean ykkösen, ristin tai kakkosen. Kokeilusta syntyneen ympyräkuvion taiteilija kopioi ilman ruudukkoa ja tuloksena oli enemmän tai vähemmän täydellisiä

pikkupalloja järjestyksessä jota oli vaikea ymmärtää lukematta selitystä. Alkuperäisestä yhteydestään irrotettu ympyräpilvi onkin yhtäkkiä salaperäinen ja runollinen sommitelma. Mallander korostaa myös tekonsa yhteyttä zen-buddhismiin. Sunyatā, eli tyhjyys tai olemattomuus syntyy oivalluksesta jonka mukaan asiat ovat olemassa ainoastaan suhteessa toisiinsa. Ne ovat samanaikaisesti olemassa ja eivät ole. Siirtäessään veikkausrivinsä toiseen yhteyteen Mallander poistaa sen merkityksen ja avaa sille oven tyhjyyteen. Mallanderin peli tuntuu summaavan monia taideleikkien ominaisuuksia. Ensinnäkin arkinen käännetään joksikin muuksi. Tapahtuu muodonmuutos, jonka läpikäynyt Narkissos nimettiin renessanssiaikoina maalaustaiteen keksijäksi. Toiseksi: muodostetaan riitti joka laajentaa alkuperäisen teon merkitystä. Samalla avataan filosofinen näköala tekemiseen, mikä mahdollistaa sen käsitteellistämisen. Mallander onnistuu tuomaan vakioveikkaukseen juuri sopivan pukinsorkan, ja meidän on itse arvioitava sen ironisuuden aste. Heitto siirtyy katsojalle, lukijalle ja tutkijalle. Kiinnostavaa on se, että periaatteessa Mallanderin peli päättyi, mutta se tuntuu käynnistyvän välittömästi tutustuessamme siihen. Pelin merkitys muuttuukin staattisen päättyneestä avoimeksi ja hämäräksi kirjoitukseksi, jota voimme yrittää tulkita.²²

Esimerkissä arkisesta, tavallisesta teosta – vakioveikkaurivin täyttämisestä – transformoituu taideteos tai taideleikki, kuten Tihinen sitä kutsuu. Tässä tapauksessa konteksti, johon teos (teko) siirrettiin mahdollistaa leikille tilan syntyä. Teoksen leikkiluonne toteutuu, kun siihen on mahdollista liittää avoimia merkityksiä.

4.1. Gadamerin leikki

²² Tihinen 2002, 9.

Gadamer käyttää käsitettä leikki²³ tarkastellessaan ihmisen ja maailman – tarkemmin inhimillisen olemassaolon maailmallisuuden ja siihen liittyvän historiallisuuden leikin kaltaista, dialektista suhdetta. Tämän lisäksi *Spiel* merkitsee gadamerilaisessa hermeneutiikassa hermeneuttisen tulkintatapahtuman symbolia. (Hänninen 2001, 3.)

Teoksessa *Truth and Method* Gadamer tarkastelee taideteoksen ontologiaa ja irrottaa määrittelyssään leikkikäsitteen subjektiivisesta merkityksestä. Leikki ei ole tekijän tai kokijan kokemus, vaan taideteoksen itsensä olemisen tapa. (Gadamer 1985, 91-92.) Tutkimuksen näkökulmasta leikkikäsite kuvaa sekä tarkasteltavan teoksen olemusta että tulkintaa, joka toteutuu tarkasteltavan esityksen syntyessä ja sitä katsottaessa, katsojan ja esityksen kohtaamisessa, näytelmätekstin, kirjoittamisprosessissa ja tätä työtä kirjoitettaessa.

Taide ja peli ovat Gadamerille leikin eri muotoja. Pelissä säännöt on sovittu etukäteen ja päämäärä eli voitto löytyy itse toiminnan ulkopuolelta. (Spariosu 1989, 136). Improvisaationäytelmä on taideteos. Sillä on tietyt reunaehdot, mutta suuri osa näistä yhdessä sovituista ”säännöistä” muotoutuu vasta tarinan edetessä. Tarkasteltavan kaltaisessa improvisaatiossa ei myöskään pyritä voittamaan ketään tai mitään.

Hermeneuttinen traditio siirtää katsojan teatteriesityksen keskiöön. Taideteosta katsoessaan vastaanottaja²⁴ tulee nykäistyksi leikkiin, osaksi tapahtumaa, joka ei ole katsojan kontrolloitavissa, mukanaan omat kokemisen ja näkemisen tapansa ja odotuksensa (Grondin 2001, 43). Hermeneuttinen leikki avaa vastaanottajalle uuden – ennalta määrittelemättömissä olevan kuvakulman tämä omaan itseän.

Teatterin ollessa kyseessä leikki määrittyy aina suhteessa yleisöön. Avoimuus katsojiin päin merkitsee Gadamerille leikin sulkeutumista. Leikki toteutuu

²³ Gadamer käyttää saksankielistä termiä *Spiel*.

lopullisesti vasta yleisön kautta. Tämä ei kuitenkaan tarkoita, että katsotuksi tuleminen olisi esityksen olemassaolon päämäärä, vaan katsominen ja vastaanottaminen ovat lähtökohtaisesti osa teoksen itsensä olemusta. Teatteriesityksessä katsoja on yhdessä esiintyjien kanssa leikkijän asemassa, mutta hänkään ei ole varsinainen subjekti vaan leikin todellisuus ikään kuin läpäisee katsojan – ottaa osaksi itseään²⁵ ja samalla muuttaa kokemuksena teoksen katsojaa. (Gadamer 1985, 97-99.) Leikillä on autonomia suhteessa näyttelijään ja yleisöön.

Leikin edetessä taideteoksen olemus eli leikki transformoituu tapahtuman rakenteeksi. Leikki on myös rakenne ja sen rakenne on leikki – se on merkityksellinen kokonaisuus joka voidaan toistaa ja jonka merkitys voidaan ymmärtää. Leikin rakenne on myös leikki koska se tulee itsekseen vain kun se ”leikitään”. (Gadamer 1985, 105.) Transformaatioprosessissa taide (leikki) luo oman todellisuutensa joka ei vertaudu muuhun todellisuuteen. Tämä todellisuus näyttäytyy omana, itsenäisenä kokonaisuutenaan. (Gadamer 1985, 99-101.) Improvisoitu näytelmä muuntuu jatkuvasti suhteessa itseensä, luo nahkansa ja uudistuu herkeämättä. Samalla se muuttaa mukana olevaa näyttelijää tai katsojaa. Mukana oltuaan kukaan ei ole samanlainen kuin ennen. Muutosprosessi luo samalla esityksen olemusta, koska sitä kautta se saa muotonsa ja tulee siksi mitä se on.

Gadamer erottaa leikistä leikkisyyden, leikki saavuttaa tarkoituksensa vain jos leikkijä kadottaa itsensä siihen – ottaa leikin tosissaan. Näyttelijät tai katsojat eivät ole leikin subjekteja vaan leikki itsessään saa representaationsa näyttelijöiden kautta. (Gadamer 1985, 92.) Improvisaatiota harrastaneet jakavat kokemuksen ”edesvastuuttomasta tilasta” joka usein iskee onnistuneen esityksen tai kohtauksen aikana. Leikki eli esitys ottaa ohjat ja näyttelijä antautuu leikkiin niin kokonaan että menettää osittain tai kokonaan muistinsa. Esitys jää hämärästi näyttelijän mieleen, mutta kokonaista,

²⁴ Vastaanottajana voidaan tässä pitää yleisön lisäksi myös esiintyvän ryhmän näyttelijöitä, muusikkoa ja valomiestä.

ajallisesti etenevää käsitystä siitä mitä on tapahtunut - tai mitä on itse näyttämöllä tehnyt - ei kuitenkaan ole. Silloin voidaan Gadamerin tavoin sanoa leikin saavuttaneen tarkoituksensa.

Vaikka improvisaatioteatterin tekemiseen liittyy aina väistämättä esiintymisjännitys, leikin toteutuessa esitys tempaisee mukaansa ja näyttelijä menee mukana²⁶. Leikin helppous viittaa fenomenologisesti rasittavuuden kokemuksen puuttumiseen, subjektiivisesti tämä koetaan tekemisen rentoutena (Gadamer 1985, 94). Improvisaatioteatterin näyttelijät kuvaavat näyttelemisestä jäänyttä kokemusta keveäksi ja helpoksi silloin kun yhteinen kokemus esityksestä on se, että se ”toimii”.

Ryhmälle ja näyttelijöille leikin toteutuminen antaa myös kokemuksen siitä, että esityksen toteutumiseen voi luottaa. Se vie mukanaan, vaikka osallistuja ei tiedä minne tai miten. Gadamer puhuu leikistä vastavuoroisena²⁷ liikkeenä. Liike ei ole sidottu mihinkään päämäärään johon päästäessä leikki olisi saavuttanut loppunsa (Gadamer 1986, 22). Sana *Spiel* tarkoittaa alkuperäisessä merkityksessään tanssia. Liike on ikään kuin tanssi, jonka liikkuminen uudistaa itsensä jatkuvasti. (Gadamer 1985, 93.) Leikki yhtä aikaa syntyy ja luo oman olemuksensa olemalla oman itsensä synnyttävän liikkeen representaatio (Gadamer 1986, 23). Leikki on yhtä aikaa vuorovaikutuksessa sekä itsensä että leikkijöiden kanssa ja tämä vuorovaikutus synnyttää leikin representaation.

4.2. Dialogi ja leikki

Dialogi on aina mukana draamallisessa toiminnassa. Improvisoidussa näytelmässä sen merkitys korostuu. Richard Courtney erittelee kolme eri

²⁵ Gadamer käyttää ilmaisua *Fills him with its spirit*.

²⁶ Gadamer käyttää ilmaisua *Play along*.

²⁷ Gadamer käyttää ilmaisua *To-and-from movement*

näkökulmaa dialogiin draamallisen toiminnan yhteydessä: dialogi versus dialektiikka, tulkinta (tekijän, yleisön, katsojan kokemus) ja dialogi kirjoitetun draamallisen tekstin muotona (Courtney 1990, 149). Tarkastelen tässä yhteydessä dialogia näyttelijöiden, valomiehen, muusikon ja yleisön välisenä suhteena. Käytän myös käsitettä dialoginen suhde. Dialogisuus kuvaa dialogin laatua. Se on alttiutta asettua vastavuoroiseen suhteeseen jossa suhteen molemmat osapuolet ovat yhtä välttämättömiä kokonaisuudelle. Dialoginen suhde rakentaa esitystä, koska silloin ryhmäläiset ovat toisilleen läsnä. He ovat herkempiä kuulemaan ja vastaanottamaan kanssänäyttelijöiden ideoita. Seuraavassa esimerkissä ratkaistaan "kirjailija Terävän" kuoleman jälkeinen kohtalo. Terävä on ensin joutumassa "alakertaan" mutta sitten tapahtuu käänne joka muuttaa asioiden kulkua. Käänne mahdollistuu, kun syntymässä oleva idea saa tilaa ja se otetaan ryhmässä vastaan.

K(kuolema): *Mika!*

M (kuollut Kirjailija): *Niin. Tässähän minä.*

K(kuolema): *Kumpaan suuntaan mejän oli tarkoitus lähteä? Yläkertaan vai alakertaan?*

M (kuollut Kirjailija): *Mitkäs ne kriteerit taas olikaan?*
(kuplivoaa avaruusmusiikkia)

K(kuolema): *Minä muistelin että sinähän olet ollu kuitenkin ihan hyvä tyyppi sinänsä.*
(paikalle hiipii valkohuntuinen hahmo – yläkerran kavveri)

K(kuolema): *Ja sinä luultavasti olisit kuollu siihen BSE:hen joka tappauksessa.*

M (kuollut Kirjailija): *Sitähän minä järkeilin että oliko se sittenkin vähän liian rankka teko vaimoa aatellen?*

T (enkeli): *Oli.*

K(kuolema): *Että sinä et häntä yläkertaan saattelis? Niinkö?*

T (enkeli): *En.*

K(kuolema): *Että se olis niinku alakerran paikka.*

M (kuollut Kirjailija): *Alakertaan..*

K(kuolema): *Ok, mutta tässä on ihan kirjailija..niin jos, jos hän..*

M (kuollut Kirjailija): *Oli.*²⁸

Käännös tapahtuu, kun ”kuolema” kiinnittää ”enkelin” huomion siihen, että kyseessä on kirjailija. ”Kuolema” menee kohtauksessa lähelle ”enkeliä” kuin salaisuutta kertomaan ja tämän asenne ”kirjailijaan” muuttuu uteliaaksi. ”Kirjailija Terävälle” tarjoutuu mahdollisuus vaikuttaa lopputulokseen. Tilanne ratkeaa runon myötä ja (kuollut) ”kirjailija Terävä” otetaan lopulta ”yläkerran joukkoihin”.

K(kuolema): *Jos hän vois esittää meille jonkun runon, hän saattas – eikö saattaskin (kysyy valkohuntuaiselta hahmolta) päästä yläkertaan.*

T (enkeli): *Saattaispa hyöinkin.*
(musiikki muuttuu hilpeämmäksi)

K(kuolema): *Ota ote siitä, vaikka siitä Komelianttarista.*²⁹

Psykososiaalisesta näkökulmasta katsottuna tulkinta rakentuu dialogina kahden tai useamman näkökulman vuorovaikutuksesta synnyttäen merkityksen joka on enemmän kuin alkuperäiset yhteensä. Vuorovaikutuksessa olevat henkilöt ovat dialogin keskiössä, mikä yhtenäistää näkökulmaa ja luo metaperspektiivin aiheena olleeseen asiaan. Kognitio toimii synnyttäen annetuista elementeistä automaattisesti jotakin uutta, eikä se pysty olemaan yhdistämättä asioita toisiinsa. (Courtney 1990, 151.) Asiat yhdistyvät itsestään ja tarina etenee. Käännös vaikuttaa usein sattumalta, koska ihmismieli yhdistelee asioita myös vailla tietoista intentiota.

Tulkinta etenee vuorovaikutuksessa ymmärrykseksi aina kysymysten ja vastausten kautta. Dialogi -käsitteen kautta painottuu se, että ymmärtäminen on ennen kaikkea tapahtuma. Tulkintaprosessissa ymmärryshorisonttimme

²⁸ Liite 1, kohta 19.

²⁹ Liite 1, kohta 19.

muokkautuu suhteessa tulkittuun. Gadamerin mukaan ymmärtämisessä tulkitsijan horisontti sulautuu yhteen tulkittavan horisontin kanssa, joka on, kuten dialogi, jotakin joka tapahtuu, eikä jotakin, jota aktiivisesti tai tietoisesti tehdään. Kun tulkintaprosessia ja ajatusta horisonttien kohtaamisesta tarkastellaan suhteessa aikaan, voidaan huomata, että nykyistä horisonttiamme ei ole ilman menneitä ymmärryshorisontteja ja että oma horisonttimme on jatkuvassa muutoksen tilassa. (Tontti 2002, 57.)

Yhteinen pyrkimys dialogiseen vuorovaikutukseen on improvisoidussa näytelmässä välttämättömyys. Kun esitys (leikki) tempaisee näyttelijät mukaansa pakottaa se samalla olemaan läsnä, kysymään ja kuuntelemaan. Kuunteleminen on sekä leikin toteutumisen edellytys, että ainoa keino pysyä kärryillä näytelmän tapahtumista. Jotta taiteen leikkiluonne voi toteutua, on näyttelijän (ja katsojan) hukattava itsensä esitykseen ja luovuttava vallasta suhteessa tarinaan. Seuraavassa tarinan käänne yllättää näyttelijän. Näyttelijä ei aluksi tajua mistä on kysymys ja joutuu hetken ihmettelemään kanssänäyttelijän repliikkejä. ”Jannen” repliikki ”Voi, hyvä Jumala” ei selvästikään ollut tarkoitettu kutsuksi ”Jumalalle”, vaikka siitä sellainen silti tuli.

J(Janne seurakunnasta): Mira, pistä silmät kiinni, mulla on sulle yllätys.

R(Mira): Joo. Nyt on. Saako avata, joko? Hahaa..

(mätkiminen kuuluu, Mira kirkuu)

(synkkä, matala musiikki)

J(Janne seurakunnasta): Voi, hyvä Jumala.

(Janne tulee pois lavasteista näyttämölle)

T (Jumala): Krhm...poikani sinä kutsuit minua. Milläs sinä taas minua häiritset?

J(Janne seurakunnasta): Äää.. (ymmällään)

T (Jumala): Sinähän kutsuit Jumalaa.

(musiikki vaihtuu kirkkomusiikiksi)

J(Janne seurakunnasta): Niin hyvä Jumala.

- T (Jumala): Niin että mitä asiaa? Minulla on vähän bisnekset kesken.*
- J(Janne seurakunnasta): Se oikeestaan liittyy siihen samaan kuin aikasemminkin, siihen liha-hommaan ja niihin muihin kymmeneen käskyyn, siellä on se "älä syö lihaa" ja "muista kasvoattaa tukkaa" ja sitten tulee se "älä tapa" ja sen "älä tapa" - homman kanssa on tässä viime aikoina on ollu ongelmia.*
- T (Jumala): Jaa. Voi minun täytyy hieman kerrata näitä kymmentä käskyä sillä minä olen unohtanut nämä "älä syö lihaa" ja "kasvata tukkaa" - käskyt. Monensiaikos ne olivatkaan?³⁰*

Näyttelijät tarvitsevat toisiaan. Ilman ryhmää ei ole tarinaa. Ilmoille heitetty idea³¹ realisoituu toisen tekona. Vastavuoroisessa dialogissa olemme automaattisesti ja välttämättä suhteessa toiseen. Martin Buberin dialogisessa minä-sinä -maailmassa minää ja sinää ei voi erottaa toisistaan. Jos huomio kiinnittyy vain minun maailmaani ja sinä katoaa, maailma lakkaa olemasta. Maailma on kuitenkin kokonainen maailma. Kaikki merkitykset rakentuvat ja luodaan dialogissa, vain siinä että paikalla ovat molemmat, minä ja sinä. Merkityksien kautta syntynyt tieto suhteutuu kulttuurisesti tuotettuun maailmaan. Tieto ei koskaan ole neutraalia tai arvovapaata. (Sava 1998, 109.) Taiteellinen ilmaisu, vastaanotto ja tulkinta muodostavat improvisoidussa näytelmässä näyttelijän, valomiehen, muusikon ja tulkitsijan ja vastaanottajan välisen vuorovaikutusyhteyden, jossa kohtaaminen minä-sinä -suhteessa tuottaa merkityskokonaisuuksia. Vuorovaikutus on paikka, jossa tarina syntyy ja saa muotonsa.

Dialogiin liittyy aina vieraus. On lähdeittävä siitä, että me emme tunne toisiamme. Tämä luo asenteen jossa on avauduttava toiselle, jotta ymmärtämisen olisi mahdollista toteutua. (Sava 1998, 114-115.)

³⁰ Liite 1, kohta 18.

³¹ Esimerkissä idea syntyi "Voi, hyvä Jumala" -repliikin sanojan sitä tajuamatta. Voidaan ajatella, että idea oli joko yhteinen tai että se konkretisoitui näyttelijöiden välisessä dialogissa, syntyi heidän kauttaan, ei heistä itsestään.

...Juuri nyt tunnen: elävässä dialogissa aina joku johdattaa, liikuttaa, virtaa. Olisko se jotakin samanaikaisuutta, halua, antautumista, joka syntyy... kun `tanssija ja katsoja´ avaavat itsensä samassa paikassa ja hetkessä? Dialogi on uskallusta lähteä yhteiselle matkalle. Suostumista toisen johdattamiseen, johdatettavaksi tulemiseen. Tämä luo liikkeen jota ilman dialogi romahtaa.³²

Kun leikkiin antautuu ja toisaalta, vain kun sille antautuu, syntyy johdatetuksi tulemisen kokemus. Tarvitaan uskallusta lähteä mukaan. Dialogissa on oltava valmis sekä johtamaan että olemaan johdettavana. Yhteinen tarina toimii vastavuoroisen liikkeen kapellimestarina.

Inkeri Sava (1998, 106) erittelee tieteellisen ja taiteellisen toiminnan kahteen toisilleen vastakkaiseen: ilmaisuun ja vastaanottamiseen. Jotta liike jatkuisi ja tarina etenisi, tarvitaan kumpaakin, ilmaisua ja vastaanottamista. Schiller painottaa esteettisessä asenteessa vastaanottavuutta³³ (Tikkanen 1996, 113).

Kyky olla `vastaanottava´, `passiivinen´, on vapauden esiehto: se viittaa kykyyn nähdä esineet niiden omalta kannalta, kokea niihin sisältyvä ilo, luonnon eroottinen energia, joka tahtoo tulla vapautetuksi: myös luonto odottaa vallankumousta.³⁴

Vastaanottaminen ja passiivisuus ovat olennaisia, koska ne mahdollistavat avautumisen toiselle. Vain silloin on mahdollista kuunnella ja ottaa vastaan syntyviä ideoita. Käsitän passiivisuuden tässä yhteydessä valmiutena

³² Saarnivaara & Sava, 1996, 67-68.

³³ Alkuperäinen saksankielinen termi on *Empfänglichkeit*.

³⁴ Tikkanen siteeraa Marcusen teosta *Vastavallankumous ja kapina*.

vastaanottaa jotakin toiselta varsinaisen vastaanottamisen lisäksi. Termi passiivinen johtaa harhaan, koska sen mieltää pysähtyneeksi tilaksi. Passiivisuus ei tarkoita, että mitään ei tapahdu. Se on mielentila, liikkeen suunta – ei pysähdys – joka vastaanottaa, ottaa jotakin sisäänsä, *contains something*³⁵. Improvisaatioesityksessä passiivisuus on tunnelmien aistimista, olemassa olevan ja syntyvän maailman vastaanottamista. Samalla tapahtuu koko ajan. Aktiivisuus puolestaan on ilmaisua, vastuun ottamista tarinasta. Se voi olla esimerkiksi käänne juonessa, rutiinin rikkominen tai henkilön määrittely.

Mika kantaa esimerkissä vastuuta juonen käänteestä käymällä kohtauksessa dialogia kahden oman roolihahmonsa kesken. Sama näyttelijä siis esittää kumpaakin kohtauksen roolihahmoa, ”teurastaja Virtasta” ja ”kirjailija Terävää”.

M (kirjailija Terävä): Onko se teurastaja? Oletteko te se teurastaja?

M (teurastaja Virtanen): Kyllä olen, juu.

(vaihtaa roolia Terävästä Virtaseen laittamalla lakin päähän ja ottamalla sen taas pois)

M (kirjailija Terävä): Ai, minä olen Terävä. Minä olen ihan epäonnistunut ihminen. Kirjailija. Ja pyytäisin pientä palvelusta.

(avaruusmusiikkia)

M (teurastaja Virtanen): Meillä käy epäonnistuneita ihmisiä harva se päivä, puhumattakaan lehmistä. Elämä on sellasta.

M (kirjailija Terävä): Ootteko te aikasemmin ajateltu että voisitte tappaa ihan ihmisen?

M (teurastaja Virtanen): Aika usein noissa supermarketeissa tulee itse asiassa ihan semmonen tappamisen himo mutta se menee aika usein kyllä ohi. Kukas tämä ihminen mahtas olla?

³⁵ Ilmaisua on peräisin autenttisen liikkeen traditiosta, jossa sillä tarkoitetaan liiketyöskentelyä tekevän ryhmän jakamaa kollektiivista kokemusta.

M (kirjailija Terävä): Minä. Tehkää se nyt heti ja lähettäkää tällanen pieni runokirja minun vaimolle.

M (teurastaja Virtanen): Ootteko nyt ihan varma, minä saatan olla muutenkin tässä vielä ongelmissa. On kaiken maailman BSE-epäilyjä ja muita ja että sitten vielä murhasta.

M (kirjailija Terävä): Sanokaa että minä itte halusin.

M (teurastaja Virtanen): Selevä. Tännepäin.³⁶

Toiminnan tapa, määrä tai laatu ei sinänsä määrittele onko toiminta aktiivista vai passiivista. Tapahtuvan asian liittyminen aiempiin ja sitä seuraaviin tilanteisiin määrittelee toiminnan suhteen.

4.3. Leikissä kaikki on totta

Improvisaation elementtejä on löydettävissä kaikesta taiteellisesta toiminnasta. Esitys, teoksen tulkinta ja kohtaaminen sisältää aina myös improvisaatiota. Se tapahtuu aina tässä hetkessä. Improvisaation osuus esityksen tai teoksen syntyprosessissa vaihtelee. Tarkastelen tässä improvisaatiota nimenomaan teatteri-improvisaationa, jossa esittämisen muoto ja sisältö syntyvät yhtä aikaa.

Improvisaatiota on tutkittu vähän. Oppaita, joissa esitellään improvisaatioteatterin historiaa tai luetellaan tekniikoita, menetelmiä ja tavoitteita improvisaation tekemiselle löytyy kyllä. Mistä improvisaatiossa sitten on kysymys? Anthony Frost ja Ralph Yarrow kuvaavat improvisaation ydintä seuraavasti.

Improvisation is a part of the nature of acting, certainly. But acting is only one part of the creative process of improvising. Improvisation is a physical response, including the verbal. It is immediate and organic articulation; not just a response but a paradigm for the way humans reflect (or create) what happens. [...] In that sense improvisation may come close to pure `creativity` – or perhaps more accurately to creative organisation, the way in which we respond and give shape to our world.³⁷

Taiteen prosessiluonne korostuu improvisaatiossa. Siinä on kyse välittömästä fyysisestä ja verbaalista reagoinnista ympäristön antamiin impulsseihin. Frost ja Yarrow puhuvat reflektiosta ja luomisesta. Reagointi, tulkinta ja uuden luominen ovat prosessissa yhtä. Sen lisäksi luotu saa muodon, se esitetään. Laajasti ottaen voidaan ajatella improvisaation olevan tapa suhtautua maailmaan - tapa tulkita, luoda ja kertoa käsitystä maailmasta.

Improvisaatioteatteri Joossa kanssani näytellyt Sami Siltala määrittelee improvisaation pro gradu tutkimuksessaan seuraavasti.

Improvisaatio on ennalta määrittelemätöntä, esittävää (draamallista) kehollista ja äänellistä ilmaisua, jonka merkitykset syntyvät esiintymistilanteessa.³⁸

³⁶ Liite 1, kohta 17.

³⁷ Frost & Yarrow 1990, 1-2.

³⁸ Siltala 2001, 9.

Tekijä on improvisoidessaan vastakkain sekä oman, että muiden tilanteessa mukana olevien maailmojen kanssa ja reagoi näistä tuleviin impulsseihin. Improvisaatio on yhtä aikaa vastaanottava ja uutta luova suhde maailmaan.

Nykyisen teatteri-improvisaation kannalta merkittävä henkilö, Keith Johnstone kertoo teatterikisojen³⁹ alkujaan syntyneen ammattilaispainin innoittamana. Ammattilaispainissa yleisön merkitys oli keskeinen ja tämä seikka vaikuttaa yhä. Esitys pakottaa yleisön osallistumaan luoden kohtauksia tai tarinoita yleisön antamista ideoista. Teatterikisoissa yleisön kannustus ja buuaukset toimivat ohjeina näyttelijöille ja vaikuttavat siten esityksen etenemiseen. Keskeistä teatterikisoissa on – sen onnistumisesta kisataan – niin sanottu *no-blocking*⁴⁰. (Johnstone 1995, 19-20). Johnstonen kehittämä improvisaatioteatteri on alkanut joukkueiden välisistä teatterikisoista. Teatterikisojen lisäksi improvisaatiota tekevät ryhmät ovat kehittäneet useita erilaisia improvisaatioteatterin tekemisen muotoja ja maailmalla on tällä hetkellä improvisaatiota monin eri tavoin tekeviä ryhmiä. Johnstonen metodin toi Suomeen teatterin ammattilaisista koostuva *Improvisaatioteatteri Stella Polaris*. Ryhmä on myös kehittänyt suomalaista improvisaatioteatteria siihen muotoon missä se nyt tunnetaan. Pitkiä improvisaationäytelmiä tekeviä ryhmiä oli Suomessa näytelmän taltionnin aikoihin vuonna 2002 *Improvisaatioteatteri Joon* lisäksi neljä, helsinkiläiset *Improvisaatioteatteri Stella Polaris*, *Improvisaatioteatteri Stjärnfall* ja *Improvisaatioteatteri Ars Peukinen* sekä tamperelainen *Improvisaatioteatteri Snorkkeli*.⁴¹

Termi teatterikisat viittaa peliin. Tarkastelen silti tutkimuksessani improvisoitua näytelmää leikkinä, koska improvisoidun näytelmän tavoite eroaa teatterikisojen kilvoittelusta. Teatterikisoissa pyrkimyksenä on –

³⁹ Englanninkielinen termi on *Theatre games*.

⁴⁰ *No-blocking* tarkoittaa kanssanäyttelijöiden ideoiden, ”tarjousten” kritiikitöntä hyväksymistä ja niihin tarttumista.

⁴¹ Tieto on peräisin suomalaista improvisaatioteatteria esitteleviltä nettisivuilta www.improvisaatio.net.

nimensä mukaisesti – voittaa toinen osapuoli,⁴² kun taas improvisaationäytelmässä ryhmä rakentaa esitystä yhdessä.

Tarkastelen improvisoitua näytelmää dynaamisena, jatkuvasti muuttuvana prosessina jossa kaikki aiemmin syntynyt, esiin nostettu ja määritelty vaikuttaa prosessin etenemiseen ja näin ollen myös tarinan tulevaisuuden muotoutumiseen. Ajatus on myös yksi improvisaationäyttelemisen peruspilareista. Kaikki mikä määritellään ja mainitaan tarinassa, on ”totta” ja sen varaan rakennetaan tarinan jatko. Kohtauksessa seitsemän ”kirjailija Terävä” kiipeää kustantajalta tulleen kirjeen takia pöydälle pohtien millaista olisi tehdä itsemurha.

(lukee kirjettä pöydän ääressä)

M(Kirjailija Terävä): Hyvä kirjailija Terävä, Mika. Olemme kohtalaisen kyllästyneitä jatkuviin yhteydenottoihinne. Kolmaskymmenes romaanikäsikirjoituksenne ei poikkea edellisistä. Paitsi loppuratkaisun suhteen. Jos ymmärrätte mustaa huumoria, niin voisin suositella samaa ratkaisua teille itsellenne.

(pahaenteinen kauhuleffamusiikki alkaa)

Toivoo kustantaja – mikä vittu sen nimi nyt on.. Eero Mäkinen. Joo, on noin tavallinen nimi niin ei tietenkään voi ymmärtää taidetta. En mä tapa itseäni. Vielä nyt ainakaan....paitsi jos mä sen tekisin niin mun kirjoituksille voisi tulla ihan uudenlaista arvoa. Ei se ole ensimmäinen taiteilija joka niin tekee. (nousee pöydälle) Miltäköhän se tuntuis...on vaan mustaa vettä alla ja..

T(kirjailijan vaimo): Mitä sinä täällä pöydällä seisot?⁴³

⁴² Teatterikisoissa toisiaan vastaan kisaavat yleensä yksi tai useampia joukkueita tai yksittäisiä improvisoijia.

⁴³ Liite 1, kohta 7.

”Kirjailijan vaimo” saapuu kuitenkin paikalle ennen kuin ”kirjailija Terävä” ehtii tehdä mitään. Kanssanäyttelijä ehtii kuitenkin reagoida ”kirjailija Terävän” aikeeseen ja ”kuolema” saapuu paikalle.

K(Kuolema): *Mika.*

M(kirjailija Terävä): *Mitä?*

K(Kuolema): *Etkö sinä ollu vielä valmis?*

M(kirjailija Terävä): *Saako harkita kuitenkin vielä ?*

K(Kuolema): *Sinä näytit niin tosissas olevan että minä jo tulin.*

M(kirjailija Terävä): *Tota...oliko siitä suurikin vaiva. Pitääkö tämä korvata jotenkin?*

K(Kuolema): *Kyllä sinä tiität mikä matka on helevetin portilta tänne Kaskikadulle. Sinun takias minä tulin.*

M(kirjailija Terävä): *Anteeks.⁴⁴*

Toiminta määrittelee näytelmän jatkoa luoden odotuksia tulevista tapahtumista. Jatkossa ”kirjailija Terävä” palaa toistuvasti saman teeman pariin kunnes viimein pyytää ”teurastaja Virtasta” ottamaan hengen itseltään.

5. Keskusteluja aineiston kanssa

Improvisaatio olisi mahdotonta ilman ihmiselle ominaista tapaa hahmottaa ja luoda kokonaisuuksia ja kertoa niistä tarinoita itselleen ja muille. Esiintyvä ryhmä ja katsojat tulkitsevat hetki hetkeltä muuttuvia odotushorisontteja suhteessa tarinan oletettuun tulevaisuuteen. Nämä horisontit ovat vuorovaikutuksessa toistensa kanssa ja näytelmän edetessä yhteisesti määritellyt todellisuudet eli tarinan käänneet määrittävät taas odotuksia. Samalla ryhmäläinen ja katsoja tulee nykäistyksi mukaan leikkiin jossa liittää näkemänsä osaksi omaa tarinaansa tai tarinoita. Tarinasta tehty tulkinta taas

⁴⁴ Liite 1, kohta 7.

rakentaa sitä eteenpäin. Teksti ja esitys tulkitaan auki yhä uudelleen ja uudelleen. Sama vastavuoroinen liike jatkuu kun kirjoitan näytelmätekstistä auki sen minulle kertomia tarinoita – omia tarinoitani.

5.1. Tarinat kohtaavat

Länsimaisessa yhteiskunnassa on olemassa omat tarinamallinsa jotka vaikuttavat ihmisten yhteisissä ja omissa tarinoissa. Yleisimmillään näistä tarinoista puhuttaessa on kyse kulttuurisista, imaginääristä myyteistä, jotka tiedostetaan myyteiksi vasta niiden alkaessa murtua. Länsimaisessa yhteiskunnassa tarinoissa elää modernin myytti edistyksestä, järjen voittokulusta ja luonnon hallinnasta. Yksilön elämään siirrettynä tässä myytissä on kyse yksilön elämästä jatkuvana kasvukertomuksena. (Hänninen 1999, 50.) Tarinankerronnan historiasta löytyy myös tyypillisiä juonirakennelmia jotka pukeutuvat erilaisiin sisällöllisiin asuihin. Yksi yleisimmistä juonikaavoista on Joseph Campbellin mukaan niin kutsuttu ”sankarimyytti” jossa päähenkilö kohtaa matkallaan vaaroja ja vastuksia ja voittaa niitä. (Hänninen 1999, 51.)

Yhteiskunnassa vaikuttavien myyttisten ja yksilöllisten tarinoiden lisäksi tarinallisuus on myös useiden eri tieteenalojen käyttämä menetelmä. Tarinallinen tutkimus ei muodosta yhtenäistä ja selvärajaista teoreettis-metodista rakennelmaa, vaan se on pikemminkin avoin keskusteluverkosto jota yhdistää narratiivisuuden ja tarinan käsite. (Hänninen 1999, 16.) Yhteistä tarinalliselle lähestymistavalle on käsitys yhden kertomuksen mahdollisuudesta sisältää useita tarinoita eli se voidaan tulkita monella tavalla (Hänninen 1999, 20). Tulkitut kertomukset tuovat esiin aina ihmisen tavan hahmottaa tapahtumien logiikkaa ja niihin kytkeytyviä arvoja (Hänninen 1999, 31).

Tarinamallit vilisevät aineistona käyttämässäni improvisoidussa näytelmässä. Näytelmän juonesta on luettavissa esimerkiksi sankaritarina, yksilöiden kasvutarinoita, ihmissuhdedraama, futuristinen kauhutarina ja opettavainen tarina. Näytelmätekstiä voisi tarkastella lukuisia tarinamalleja soveltamalla. Päätin kuitenkin lähtemisen näytelmän maailmaan ilman etukäteen valittua mallia tulkinnalle. Luonnollisesti erilaiset tarinalliset mallit ovat kuitenkin osa esioletusta ja vaikuttavat siihen miten kertomusta luen. Tarinat ja kertomukset tapana hahmottaa maailmaa ovat myös tekijöitä, jotka mahdollistavat improvisoidun näytelmän syntymisen.

Näytelmän toimiessa erilaisten tarinoiden pelikenttänä, suuntaan katseeni näytelmän juonen sijaan sen rakentumiseen liittyviin teemoihin. Jos tarinat ovat näytelmän sisältö, tarkastelen tässä sisällön syntymisen mahdollistavia tekijöitä, seikkoja, jotka tukevat tai estävät gadamerilaisen leikin toteutumista. Mitä tarinoiden kohdatessa tapahtuu?

5.2. Rajalle ja sen yli

Hyvän ystäväni näkemys improvisaatioteatterin harrastamisesta - ”Jo se, että haluaa mennä lavalle, on narsistinen häiriö” - sai minut miettimään mistä improvisaationäyttelemisessä on kysymys. Improvisaation tekemiseen liittyy hänen mielestään jotakin outoa.

Tommi Silvennoinen vertaa *Teatteri* -lehdessä taiteilijana näyttämöllä olemista vaikeuksissa olemiseen: ”Taiteilijan on kerta toisensa jälkeen etsittävä oman maailmassa olemisensa raja. Raja on mahdollista löytää vain asettumalla alttiiksi, suostumalla olemaan vaikeuksissa.” (Silvennoinen 2002, 24.) Ajatus on helppo yhdistää Gadamerin näkemykseen leikistä tapahtumana, jonka toteutuminen vaatii leikkijän antautumista leikille. Miten alttiiksi asetutaan?

Jokainen mukana olija – myös katsoja – valitsee mukana olemisen. Vasta valinnan jälkeen on mahdollista ”antautua” leikille.

Avantouimarille tulee antautumisesta mieleen kylmä vesi. Kukaan ei voi väittää kylmän veden tuntuvan hyvältä tai mukavalta. Silti tuhannet ihmiset uivat kylmässä vedessä ja pitävät sen vaikutuksia myönteisinä. Joka kerta avantouimarin on kuitenkin pakotettava kehonsa menemään avantoon. Ihmisen ruumiin luontainen reaktio äärimmäiseen kylmään on välttää sitä. Biologiamme kertoo meille, että liika altistuminen kylmälle voi olla vaarallista. Kuitenkin kun vedessä on jonkin aikaa, kylmän veden aiheuttama reaktio on positiivinen. Mieli virkistyy, verenkierto vilkastuu, tulee hyvä olo. Liittykö alttiiksi asettumiseen aina jonkinlainen pakko? Tarvitaanko pakkoa näkemiseen? Näyttääkö äärimmäinen kokemus kohdattavan maailman ihmiselle selkeämmin? Kuten avantoon mennessä, tarvitaan valinta ja tahdonvoimaa laittaa ”itsensä likoon”. Voiko ihminen avata itseään toisille väkisin? Kuinka raja ylitetään ja mikä saa ihmisen sen ylittämään? Katariina Numminen on pysähtynyt saman kysymyksen ääreen.

” `..ihminen ei muutu pakolla’...olen jäänyt miettimään sitä lausetta. Minä taas luulen, että ihminen ei muutu kuin pakolla, pakon edessä. Sisäisen tai ulkoisen. Ja siihen tarvitsee toisia, ohjaaja voi parhaimmillaan auttaa näyttelijää tekemään jotakin uudella tavalla tai ylittämään esteen.⁴⁵

Ihminen tarvitsee toisia nähdäkseen asioita toisin. Jotta se olisi mahdollista vanhaa täytyy soveltaa uudella tavalla. Ahdistus liittyy siihen, että ihminen ei tiedä mitä uusi on ennen kuin se jo on. Vanhasta uuteen siirtymisen prosessi tapahtuu intuitiivisesti.

⁴⁵ Numminen 2002, 8.

Hannele Koivunen käyttää termiä uusi konstruktio puhuessaan intuitiivisesti rakentuneesta tiedollisesta konstruktioista käsitellessään hiljaisen tiedon merkitystä taiteellisessa luomistyössä. Tietoisuus omasta ruumiista, omasta elämisestä on hiljaista tietoa. Taide ja intuitio lähestyvät hiljaisen tiedon perimmäistä elämyksellisyyttä tai totuutta. Heti kun se tulee tietoiseksi, se on jo konstruoitu osaksi maailmaa – siitä on tehty tarina⁴⁶ – ja siirrytään konstruoidun tiedon alueelle. (Koivunen 1998, 206.) Uusi konstruktio edellyttää rakentuakseen matkalla olevan kuilun ylittämistä. Intuition hetkellä tapahtuu ”valaistuminen” kun oivallus yhtäkkiä ylittää tämän kuilun (Koivunen 1998, 214).

Luovuuteen ja luovaan prosessiin liittyvien ”esteiden” ylittämiseen liittyy aina pelko ja epävarmuus (McNiff 1990, 1). Matkalla vanhasta uuteen täytyy ylittää kuilu. Kuilun toiselta puolelta löytyy tarinassa uusi käänne. Kuilun ylittämiseen liittyy ahdistus. Luopuuko ihminen vanhasta vasta kun siihen on pakko? Viekö leikin prosessi näyttelijän rajalle ja sen yli väkisin?

5.3. Keisarin uudet vaatteet

Katsoessani *Improvisaatioteatteri Joon* näytelmän taltiointia ja lukiessani näytelmätekstiä mieleeni nousi yhä uudestaan Hans Christian Andersenin tuttu satu *Keisarin uudet vaatteet*. Sadussa turhamainen keisari ihastuu petkuttajien kertomukseen ihanasta kankaasta eikä voi paljastaa ettei näe kangasta, koska pelkää tyhmyytensä paljastuvan. Sadun kautta löydän toisen teeman, kysymykset vallasta ja vallankäytöstä. Sadussa petkuttajien tarinalla on valtaa keisariin, koska tämä pelkää menettävänsä jotakin - arvovaltansa, arvokkuutensa, kasvonsa? Tarina ottaa silloin vallan keisarilta. Se saa aikuisen miehen pukeutumaan illuusioon ja marssimaan pitkin katuja ilman vaatteita.

⁴⁶ Ajatusviivojen välissä oma lisäykseni.

Keisarin suurin pelko on sekä itsensä syy että seuraus. Kasvojen menettämisen pelko laittaa keisarin menettämään kasvonsa.

Maaillmankuvaani sisältyy käsitys unien ja satujen merkityksestä. Ne toimivat eräänlaisina vinkkeinä maailman hahmottamisessa. Epäröin silti ensin käyttää satua apuna tulkinnan rakentamisessa. Se on kuitenkin tarkoituksenmukaista, koska satuun latautuneet merkitykset ovat ymmärrettävissä. Oletan merkitysten olevan jollakin tavalla universaaleja. Oletan että satua luetaan ainakin joiltain osin samoin. Ainakin tarina on tuttu. Lähden siitä. Kiinnitän huomiota satua tulkinnan apuna käyttäessäni nimenomaan sadun metaforiseen tasoon. Keskityn keisarin toiminnan motiiveihin - siihen, miten ja miksi keisarin pelko toteutuu - en siihen kantaako illuusio keisarin uusista vaatteista.

Improvisaatioteatteriin kehitetyillä tekniikoilla on yksi yhteinen nimittäjä: ne ovat olemassa, jotta näyttelijä keskittyisi johonkin muuhun kuin esiintymistilanteeseen kuuluvaan pelkoon ja jännitykseen. Esiintymiseen liittyy aina pelko "mokaamisesta", pelko kasvojen menettämisestä - niin kuin sadussa keisarin uusista vaatteista. Voidaanko ajatella, että improvisoitu näytelmä on taideteos, leikki, joka ottaa pauloihinsa kuin illuusio uusista vaatteista sadun keisarin? Leikki ottaa valtaansa ja vie kohti rajaa. Rajalla on kohdattava pelko ja mentävä sen yli.

Näyttelijä valitsee osallistumisen leikkiin. Hän luopuu vallasta tarinaan koska leikki vaatii sitä toteutuakseen. Vallasta on pakko luopua jotta tarina mahdollistuisi. Luopuessaan vallasta ihminen luopuu samalla kontrollista ja ilman kontrollia on mahdollista "mokata". Sadun keisari luopuu vallasta omaan tarinaansa - siihen jossa ei näe kangasta lainkaan - koska pelkää vaikuttavansa tyhmältä. Hän antaa samalla vallan illuusiolle koska pelkää. Keisarin pelko kuitenkin toteutuu, illuusio ei kannakaan. Sadun lopussa eräs lapsi ei kunnioita yhteistä tarinaa vaan kailottaa ilmoille sen minkä kaikki

tietävät mutta eivät kehtaa sanoa. Illuusio keisarin vaatteista romuttuu ja keisari joutui naurunalaiseksi. Tavallaan näyttelijällekin nauretaan hänen "mokaillessaan" lavalla, mutta nauru on yhteinen, lempeä. Näyttelijä eroaa keisarista siinä, että "mokaamisen" pelko muuttaa muotoaan kun se tapahtuu leikissä. Se ei olekaan enää niin pelottavaa. Sattumalta ja yhdessä "mokaaminen" on jopa hauskaa.

Arkkityyppiset ja myyttiset teemat toistuvat improvisoiduissa näytelmissä usein. Niin myös tarkastelemassani näytelmässä: kuolema ja enkeli vierailevat maan päällä jutellen ihmisille, eläimet ja jumala puhuvat. Näytelmässä liikutaan isojen kysymysten äärellä. Viekö leikki ihmisen väkisin kohti tarinoita ja teemoja joihin ihmisellä yksilönä ei ole valtaa? Teemoihin jotka vievät ihmisen rajalle?

5.4. Vastavuoroinen leikki

Ryhmän näkökulmasta katsottuna asetelma kääntyy. Kun äsken katse kohdistui valtaan – leikin valtaan kertoa tarinaa ja tempaista mukaansa, pakottaa rajalle ja sen yli – niin kolikon kääntöpuolelta löytyy vastuu ja kunnioitus. Missä tai kenellä leikissä on vastuu? Kuka saa päättää? Onko kaikilla yhtäläinen vastuu tarinasta? Jonkun on otettava vastuuta ja heitettävä seuraava idea. Vallan ottaminen omiin käsiin on siitä luopumisen rinnalla yhtä välttämätöntä. Jos kukaan ei kerro omaa käsitystään tarinan seuraavasta käänteestä, ei tarinaa ole.

Sosiologi Richard Sennett kertoo käsitellessään keskinäisen kunnioituksen vastavuoroisuutta vanhasta rouvasta joka piti omanlaistaan "apteekkia".

Vanhaa perinnettä noudattaen diplomaatti Talleyrandin täti avasi 1760-luvulla kerran kuussa parhaan kamarinsa ovet palvelijoille ja tilan

torppareille. Hän istui tuolilla, ja väki kerääntyi hänen ympärilleen. Pöydällä hänen edessään oli lukuisa joukko pieniä pulloja, ja jokaisen kylkeen hän oli omin käsin kirjoittanut etiketin. Yksi kerrallaan palkolliset ja palvelijat astuivat esiin ja kuvailivat sairautta tai kolotusta, johon tarvitsivat lääkettä, ja täti valikoi yhden pulloista, joissa oli tilan puutarhassa kasvaneista yrteistä uutettuja lääkeaineita. Sen jälkeen hän antoi ohjeet lääkkeen käytöstä ja puheli rohkaisevia sanoja. "Potilas" kumarsi, otti pullon, perääntyi puoliympyrään, ja seuraava astui esiin. Tämä oli herttuattaren "apteekki". Apteekin erityislaatu johtui siitä että täti oli täysin kuuro. Palvelijat ottivat sen seikan huomioon siten, että välttivät tarkoin mainitsemasta sitä ja kuvailivat vaivojaan matalalla äänellä. Myös herttuatar käyttäytyi kuin kuulisi erinomaisesti, ja puntaroi sitten huolellisesti mikä pullo olisi sopivoin. Apteekin asiakkaat osallistuivat rituaaliin. Toimintaohjeet oli varastoitu yhteiseen muistivarantoon siitä, millä tavoin tilanteessa tuli käyttäytyä ja miten esittää osansa: he tiesivät missä seisoa, mitä tehdä, mitä jättää sanomatta. Rituaali edellytti, että jokainen esittää osansa hyöin. Rituaalin rytmi vaati, ettei kukaan puhunut muutoin kuin omalla vuorollaan eikä kuvaillut vaivaa johon herttuattarella ei olisi sopivaa pulloa. Myös täti noudatti kurinalaisesti oman pääroolinsa vaatimuksia: hän ei vain ojentanut "tarvittavaa" pulloa, vaan tiesi että oli myös sanottava jotakin lääkkeen käytöstä. Sen vuoksi hänen rooliinsa sisältyi sanallinen viestintä. Tämä viestintä kuitenkin sitoo heitä juuri siksi, että se on osa esitystä - tai fiktiota - koska täti ei kuule, mutta he silti puhuvat, näyttäen hänelle liikkuvat huulensa. Talleyrand itse, joka ei ole saavuttanut mainetta sosiologisen kiinnostuksensa vuoksi, olisi epäilemättä korostanut, että tässä rituaalissa kohtasivat eriarvoisuus ja keskinäinen kunnioitus. Traditionaalisen maatilan perityt asemat ja hierarkkinen järjestys ovat kuitenkin oikeutettuja vain, jos kaikki kokevat oman asemansa arvokkaaksi - ja sitä tunnetta seremonia vahvisti.⁴⁷

⁴⁷ Sennett 2003, 207-208.

Apteekin rituaali toimii saumattomasti, koska jokainen on tietoinen omasta roolistaan ja siihen liittyvistä odotuksista. Rooliodotuksiin vastaamisen edellytys on, että on hyväksynyt oman roolinsa ja että sen toteuttaminen on mielekästä myös itselle. Esimerkin tilanteen henkilöt eivät ole rooleissaan samanarvoisia toistensa kanssa, mutta silti kaikki kunnioittavat toistensa asemaa.

Vastuu omasta roolista ja erilaisten roolien hyväksymisen merkitys kiteytyy improvisoidussa näytelmässä ryhmäläisten ja katsojien välisiin suhteisiin. Jokainen rooli on kokonaisuudessa tärkeä, oli sen osa kuinka pieni tahansa, koska se määrittyy suhteessa muihin ja määrittelee sitä kautta kokonaisuutta. Tietoisuus omasta roolista ja suhteesta toisiin pysyy yllä kuuntelemalla. Jokaisella on oma paikkansa joka määrittyy ja muotoutuu jatkuvasti. Myös katsojan rooli on tärkeä. Jos häneltä kysytään jotakin, on vastaus pidettävä mielessä. Oman paikan ottaminen vaatii vastuuta ja vastavuoroisuutta. Oma positio on aina suhteessa muihin. Tila tehdään vetämällä raja ja vaatimalla muita ottamaan se huomioon. Tietoisena muiden tekemistä rajoista. Sennett kirjoittaa ”Jos emme pyydä mitään vastapalvelusta, emme ota huomioon vastavuoroista suhdetta itsemme ja avun saajan välillä. Vastavuoroisuus on keskinäisen kunnioituksen perusta.” (Sennett 2003, 216.) Vastavuoroinen suhde vaatii yhtä paljon sekä antajalta että saajalta. Kun otamme vastuuta meillä on oikeus odottaa myös muiden tekevän samoin.

Epämukavimpia improvisaation parissa viettämiäni hetkiä elin näytellessäni Mikkelissä erään improvisaatioteatterileirin päätteeksi.⁴⁸ Tajusin vasta jälkeenpäin mikä tilanteesta teki epämukavan. Kanssanäyttelijäni oli sisäistänyt erinomaisesti improvisaation ajatuksen toisten ideoiden hyväksymisestä ja tarttui jatkuvasti ideoihini jopa niin pitkälle, että toisti lausumiani repliikkejä. Mitä tahansa sanoin, idea oli hänestä loistava. Myöhemmin tajusin, ettei hän ollut antanut esitykseen yhtä ainoata ideaa.

⁴⁸ Esitys tapahtui Mikkelin Veturitalleilla elokuussa 2002.

Vastavuoroisuus puuttui vuorovaikutuksesta täysin. Ilman vastavuoroisuutta ei ole mahdollisuutta kantaa vastuuta yhdessä.

5.5. Todellisuus fiktiossa

Kappaleen otsikko on peräisin unesta, jonka näin kirjoittamisprosessin alkuvaiheessa. Näytelmätekstin kerroksisuus ja sen suhde maailmaan ja maailman tapahtumiin nousi esille monessa kohtaa. Teksti kommentoi itseään ja maailmaa sekä suoraan että tulkintaprosessissa löytyneiden assosiaatioiden kautta.

Näytelmä esitettiin vuonna 2002, jolloin hullun lehmän tauti oli esillä lehdissä ja keskusteluissa. Taudista puhutaan toistuvasti tekstissä. Esimerkiksi näytelmässä esiintyvä ”kuolema” valistaa ”kirjailija Terävää” hullun lehmän taudin vaaroista ”Ja sinä luultavasti olisit kuollu siihen BSE:hen joka tappauksessa”⁴⁹. Yleisön päähenkilölle näytelmän aluksi antama kysymys ”ryhtyäkö lihansyöjäksi” liittyy myös todennäköisesti hullun lehmän taudin ympärillä käytyyn keskusteluun. Huippu-urheilu ja doping ovat myös olleet viime vuosina esillä. Näytelmässä hullun lehmän tauti ja doping löytyvät ”uutistenlukijan” lukemana samasta repliikistä: ”Kouvolaalaisen maitotilan BSE -testit ovat – myös B-testin osalta - osoittautuneet positiivisiksi.”⁵⁰

Samalla tavoin henkilökohtaisen elämän tapahtumat tulevat sovelletuksi näyttämöllä. Ihmisen ollessa ”pulassa” näyttämöllä mieleen pulpahtelee sattumanvaraisesti asioita, jotka otetaan käyttöön esitettävässä tarinassa. Ystäväni oli ostanut talon Tallinnasta⁵¹ ja olin menossa sinne kesällä vierailulle. Talo Tallinnassa siirtyi osaksi näytelmän kuvitteellista todellisuutta.

⁴⁹ Liite 1, kohta 19.

⁵⁰ Liite 1, kohta 11.

⁵¹ Tämä tapahtui samana keväänä kun näytelmä esitettiin.

J(Janne seurakunnasta): *Mä olen vähän miettinyt sitä mitä sä viimeks sanoit.. että mä jättäisin mun vaimon ja me ruvettais vakiinnuttaa...jotenkin tämä meidän juttu..*

R(Mira): *Mulla on se perintötalo siellä Tallinnassa ja mä ajattelin että me voitais vaikka sinne.*

J(Janne seurakunnasta): *Sulla on talo Tallinnassa. Onko se isokin talo?*

R(Mira): *On! Mä sain sen mun mummilta kun se kuoli.*

J(Janne seurakunnasta): *Sittenhän me voitais...voi, mulle tuli ihan jumalallinen idea.*

R(Mira): *Joo, sulla on aina niitä. Mä niin ihailen sua niin..⁵²*

Esiintyvän ryhmän henkilöt ja sen jäsenten väliset henkilösuhteet elävät myös näytelmässä. Kutsumme toisiamme lavalla pääsääntöisesti kunkin omalla nimellä jos sen käyttö vain tilanteeseen sopii. Käytäntö on sovittu helpottamaan roolihahmojen nimien muistamista, kun nimiä tulee yhden näyttelijän kohdalle yhdessä näytelmässä useita. Kun yhden hahmon nimenä käyttää näyttelijän oikeata nimeä, tulee uusia nimiä muistettavaksi vähemmän.

Usein sattuu myös niin, että ensimmäinen mieleen tuleva nimi on kanssänäyttelijän oikea nimi. Myös tosielämän kurioositeetit ja pikkuseikat löytävät tiensä esitykseen. "Krista Koivula" lukee esityksessä puhelinnumeron joka on oikeasti olemassa.⁵³ Roolihahmoa esittävä Krista Koivula luettelee esityksessä roolihahmonsa miehen "Jannen" taskusta löytyvän puhelinnumeron. Näytelmässä numero oli "Jannen" työkaverin, "Reetan". "Reetan" roolihahmoa esitän minä (Reetta) ja "sattumalta" Kristan esityksessä luettelema puhelinnumero on esityksen fiktiivisen "Reetan" lisäksi myös minun oikea puhelinnumeroni.

⁵² Liite 1, kohta 6.

⁵³ Liite 1, kohta 4.

Vaihtamalla otsikon sanajärjestystä saadaan fiktio todellisuudessa. Hermeneuttisen tradition näkökulmasta todellisuus näyttäytyy aina tulkintana. Kerromme itsellemme tarinaa omasta elämästämme. Tarinaa kutovat meidän itsemme lisäksi kaikki kohtaamamme ihmiset ja tapahtumat. Silti tarina on aina meidän näköisemme. Meidän on kuitenkin mahdollista testata kertomaamme tarinaa ja sen "sopivuutta" erilaisissa konteksteissa ja peilata sitä ympäröiviin tarinoihin ja kertomisen tapoihin. Testaaminen voi tapahtua sekä reaalisessa että fiktiivisessä todellisuudessa. Improvisoitu näytelmä on yksi fiktiivisessä todellisuudessa tapahtuva pelikenttä jossa mahdollisia tarinoita, tosielämän roolihahmolle tarkoitettuja "uusia vaatteita" voi sovittaa ylleen.

6. Pohdinta

Tarkastelen tutkimuksessani leikin tilaa improvisoidussa näytelmässä; sen syntymisen mahdollistavia puitteita ja reunaehtoja. Kysyn tutkimuskysymyksiä käsittelevässä kappaleessa "Kuka tarinaa kertoo?" Tarinan syntyminen ei koskaan ole yksittäisen leikkijän vastuulla. Leikin toteutuminen improvisoidussa näytelmässä vaatii tekijöiltä alttiiksi asettumista ja kuuntelemista, vastuun kantamista yhteisesti.

Lähtiessäni kirjoittamaan tätä tutkimusta, en tiennyt mitä työn tekeminen minulta vaatii ja miten se vaikuttaa suhteeseeni improvisaatioteatteriin. Kävi niin, että mitä pidemmälle työ edistyi, sitä kauemmas ryhmästä minun piti jättäytyä. Näkö on kaikista aisteista se, mikä vaatii etäisyyttä saadakseen viestinsä perille. Improvisaatioteatterin maailman näkeminen vaati minua ottamaan välimatkaa kohteeseen. Lopulta lähdin kokonaan ryhmästä. Maailman näkeminen oli muuttanut minua. Nyt saattaessani kirjoittamisen prosessia päätökseen ja tätä tarinaa kulkemaan itsenäistä tietään, minusta tuntuu, että "sorvin ääreen" on taas mahdollista palata.

Improvisaatioteatteria tästä eteenpäin harrastava minä on teatterille ja itselleni uusi, se kohtaa improvisaatioteatterin uudesta ”tulokulmasta”.

6.1. Rivien välistä

Improvisaatiota on mahdotonta määritellä tyhjentävästi. Leikin tilassa yhdistyvät niin toisensa kohtaavien tarinoiden sisällöllinen ja ajallinen ulottuvuus, kuin ihmisenä olemisen merkitysten eri kerrokset. Yhteiskunnallinen, arkkityyppinen, myyttinen ja yksityinen ovat kaikki luettavissa samasta tekstistä. Leikitapahtuma on hetkessä lukemattomin eri tavoin itsensä määrittelevä synteesi.

Tulkinta oli ilmeistä näytelmän taltiointia näytelmätekstiksi kirjoitettaessa. Joiltakin osin roolihahmot, niiden määrittelyt yleisölle ja ryhmälle ovat selkeitä ja yksiselitteisiä ainakin näin jälkikäteen tarkasteltaessa. Poikkeuksiakin löytyi. Viimeisessä kohtauksessa Krista Koivula laulaa ”Krista Koivulana” ja hänen oikealle puolelleen konttaa Mika Terävä taustakuoroksi. Nimesin Mikan tilanteessa näytelmätekstiin ”lehmäksi” koska näytelmässä oli aiemmin ollut lehmiä, Mika yhtenä heistä. Tein tämän siitä huolimatta että Mika ei kyseisessä kohtauksessa kontatessaan esimerkiksi ammunut tai muuten käyttäytynyt lehmälle ominaisella tavalla eikä kukaan toinen lavalla sillä hetkellä oleva näyttelijä kohdellut häntä lehmänä. Silti Mika oli minulle lehmä.

Tutkimuksen tekeminen tuntui ajoittain siltä kuin roikkuisi pää alaspäin. Vasta suostuminen kaaokseen aloitti kokonaisuuden ja siinä vaikuttavien suhteiden jäsentämisen. Tutkimuksen rakenne ja sen sisältöjen väliset suhteet löysivät paikkansa toistensa välisenä vuoropuheluna.

Lähtiessäni kirjoittamaan tätä tekstiä oletin viiden vuoden rupeaman luovan liikkeen ja improvisaatioteatterin parissa vaikuttaneen voimakkaasti taidekäsitteeseen. Taiteen prosessiluonteen merkitys on korostunut ja improvisaatiosta mukaan tarttunut näkökulma kaikesta löytyvistä tarinoista kulkee jatkuvasti mukana. Tarinan alkusysäykseksi riittää mikä tahansa. Alun kysymyksestä ”Ryhtyäkö lihansyöjäksi?” keriytyi auki kokonainen näytelmä. Luova prosessityöskentely on osa tapaani hahmottaa maailmaa.

Taidekasvattajana sen merkitys näkyy erityisesti tavassani ohjata ryhmää ja siinä miten ja missä määrin suunnittelen työskentelyä ennalta. Jätän varsinaisessa ohjaustilanteessa ”sattumalle” runsaasti tilaa tapahtua. Suunnitelmat ovat yleensä sen mukaisesti summittaisia. En silti pidä tavastani tehdä näin koska kaaokseen ja leikille antautumiseen liittyy - myös ryhmää ohjattaessa - aina ahdistus. Toisaalta kykyni sietää epävarmuutta on harjoittellessa kasvanut. Kuljettuani nyt improvisaatioteatterin parissa matkan vapaasta improvisaatiosta improvisaationäytelmän tulkinnasta tehdyn gradun kirjoittamiseen ja viimeisteleminen herää kysymys miksi jatkumolta improvisaatio - viimeistelty työskentely, minua kiinnostaa nimenomaan se pää missä vapaus on suurin. Onko minulla jotakin suunnitelmallisuutta vastaan vai tarvitsenko kokemuksen ahdistuksesta saadakseni jotakin aikaa? Vai onko kyse vallasta ja vastuusta? Kun jätän tilaa sattumalle luovun vallasta tapahtumiin. Väheneekö samalla vastuu?

6.2. Hetken merkintä

Otsikko on draamakasvatuksessa käytetyn harjoituksen nimi. *Hetken merkintä* soveltuu käytettäväksi kun halutaan kiinnittää huomio siihen mitä työskennellessä on opittu ja missä hetkessä oppiminen tai oivallus on tapahtunut. Mitä tutkimuksen tekemisen prosessista on jäänyt käteen? Merkittävin kirjoittamiseen liittyviä oivallus oli varmasti - niin hullulta kuin

se kuulostaakin – se, kun tajusin etten voi kirjoittaa asioita etukäteen. Minun oli laitettava itseni likoon ja pakotettava itseni rajalle myös ilmaistakseni asioita kirjallisesti. Kirjoittamiseen liittyi sama ahdistus ja ylitettävät kynnykset kuin improvisaatioon. Luovan prosessin vaiheet ovat osa kaikkia prosesseja.

Näytelmän lopusta löytyy moraalinen opetus. Se herätti ajatuksen logiikan synnyttämisestä toisille. Esiintyvä ryhmä kertoo tarinan merkitystä auki samalla kun tarina syntyy ollen itse tavallaan jatkuvasti ”pulassa”. Pulassa oleminen on epämukavaa. Koska yleisöä ei haluta jättää pulaan, yleisö pelastetaan, todennäköisesti lähinnä näyttelijän omalta epävarmuudelta. Jotta siis mikään ei jäisi epäselväksi, ja tarina olisi mahdollisimman selkeä, tehdään siitä opettavainen. Opettavaisissa tarinoissa on aina selkeä ”pointti”. Punooko ryhmä tarinan logiikkaa yleisölle rautalangasta, koska se joutuu itse olemaan hukassa?

”Jannen” ja ”Reetan” missio näytelmässä on saada huijatuksi mahdollisimman paljon rahaa. He huijaavat ”Miralta” ja ”Tallinnalaisilta hörhöiltä”. Toiseksi viimeisessä kohtauksessa he onnistuvat huijaamalla saamaan ”Kristan” lihansyönnistä itselleen todisteet. Tämä todiste takasi heille entistä enemmän rahaa. Tavoitteeseen pyrittiin tarkalla suunnittelulla ja sen toteutumista pyydettiin Jumalalta.

- J(Janne seurakunnasta): *Ei hätä ole tämän näkönen, eihän?*
- T(Jumala): *Eei..niin että mitä sinä tahdoitkaan?*
- J(Janne seurakunnasta): *Auta minua jotenkin, auta että saan nämä kaikki ihmiset uskomaan että kaikki on hyvin ja tänne taloon voi jäädä minä voisin hyötyä jotenkin tästä, jotenkin. Ja auta minun vaimoa. Hän on Suomessa, Kouvolassa. Auta häntä lihan himossa.*
- T(Jumala): *Jaa, kun minä ajattelin että minä olen sinua jo auttanut sen BSE:n muodossa. Että lihan syönte niinku loppuis.*
- J(Janne seurakunnasta): *Aivan. Mutta kun minä tarvin minun vaimoltani..pitkä tarina. Voisitko auttaa jotenkin että minun vaimoni, Krista. Hän on Kouvolassa, Suomessa, en tiedä näetkö niin rajamaille saakka?*
- T(Jumala): *Joo*
- J(Janne seurakunnasta): *Että hän söisi lisää. Aamen. Kiitos.⁵⁴*

Näytelmän lopuksi toive toteutuu, "Reetta" ja "Janne" ovat viimein rikkaita, koska "Kristan" ja "Jannen" avioehdossa on pykälä jonka mukaan "Krista" menettää oikeutensa rahoihin, mikäli hän syö raakaa naudanlihaa. "Krista" söi lihaa ja siitä saatiin todiste, valokuva. Mutta sitten..."Reetta" ei olekaan onnellinen, vaan kertoo olevansa väsynyt jatkuvaan rahan haalimiseen. Hän ei enää jaksaa elää "pyhää elämää" ja haluaa syödä lihaa. Juonittelu ei teekään onnelliseksi, vaan paha saa palkkansa – pahasta tulee onneton.

⁵⁴ Liite 1, kohta 18.

”Pyhät” lankeavat heikkoudessaan maallisiin himoihin ja samalla todetaan, ettei raha ja maallisten toiveiden⁵⁵ toteutuminen tee onnelliseksi.

K(Krista Koivula): Mitenkäs se mejän avioehto?

J(Janne seurakunnasta): Puhutaan siitä myöhemmin, sullahan oli nälkä.

(R&T(liha): Syö minut; Krista syö!!)

(Krista käy ruoan kimppuun)

J(Janne seurakunnasta): Nyt! (valokuvaa ottavalle henkilölle yleisöstä, musiikki loppuu) Hahaa! Reetta, Reetta, se on kamerassa! Se on filmillä! Kiitos kiitos, voit mennä takaisin istumaan (henkilölle yleisöstä).

J&R(Janne ja Reetta): Hahaa, se on just..

J(Janne seurakunnasta): Krista kato tätä kuvaa. Tämä on vedenpitäviä todiste.

(näyttää kuvaa Kristalle)

(satumusiikki)

R(Reetta seurakunnasta): Sä oot köyhä (Kristalle).

J(Janne seurakunnasta): Sä oot köyhempi kuin, saakeli, yliopisto-opiskelija. Sä oot köyhempi mitä toi divarin pitäjä, jolta sä ostit nuo lehet. Hus täältä.

(Krista lähtee vähin äänin)

J(Janne seurakunnasta): Hyvästi...vaimo, hyvästi. Me ollaan rikkaita (Reetalle joka seisoo apaattisena). Mikä sulla on? Me ollaan rikkaita!

(satumusiikki)

R(Reetta seurakunnasta): Mä en oo yhtään ilonen enää. Mun tekee mieli tota lihaa ihan helvetisti!

Mä en enää jaksa tällasta elämää! Ollaan niin pyhiä. Mitä me tästä saahaan? Rahaa.

(Janne menee pöydän luo)

J(Janne seurakunnasta): Miten sitä sanotaan, että ei tippa tapa..(haluaa lihaa)..mitä jos..

⁵⁵ Tässä tapauksessa rikastuminen ”väärillä” keinoilla.

*R(Reetta): Musta tuntuu että Jeesuskin söi lihaa. Pyytetäänkö se
 Kristakin syömään? Kristaa!!*

*J(Janne): Syyään nää ite, kaikki.. (mässäilee lihalla)
 (ahmiivat yhdessä)⁵⁶*

Oli kyse sitten halusta saada aikaan tarinalle selkeä ja ”moraalinen” loppu tai pelkästä sattumasta, leikin näyttelijälle ”koeajoon” tarjoama rooli lompakkoaan kasvattavasta vapaasti kasvavasta päämäärätietoisesta juonijasta, ei ilmeisesti loppupeleissä näyttäytynytkään niin haluttuna kuin etukäteen olisi voinut kuvitella.

⁵⁶ Liite 1, kohta 27.

Lähteet

- Alasuutari, Pertti 1993. Laadullinen tutkimus. Vastapaino, Tampere.
- Andersen, Hans Christian 1960. Keisarin uudet vaatteet Gummerus, Jyväskylä.
- Bhabha, Homi 1990. The Third Space - Interview with Homi Bhabha. Teoksessa Rutherford, Jonathan (ed.). Identity. Community, Culture, Difference. Lawrence & Wishart, London. 207-221.
- Buber, Martin 1993. Sinä ja Minä. WSOY, Juva.
- Courtney, Richard 1990. Drama and intelligence, a cognitive theory. Queen's University Press, McGill.
- Eskelinen, Jarmo 2002. Gadamerilainen hermeneutiikka ja kasvatusteorian aspektit. Filosofian pro gradu - tutkielma. Yhteiskuntatieteiden ja filosofian laitos, Jyväskylän yliopisto.
- Frost, Anthony & Yarrow, Ralph 1990. Improvisation in Drama. Macmillan Education, Hampshire and London.
- Gadamer, Hans-Georg 1985. Truth and Method. Crossroads, New York.
- Gadamer, Hans-Georg 1986. The relevance of the beautiful and other essays. Cambridge University Press, New York.

- Grondin, Jean 2001. Play, Festival and Ritual in Gadamer. On the theme of the immemorial in his later works. Teoksessa Schmidt, Lawrence, K. (ed.). Language and Linguisticality in Gadamer's Hermeneutics. Lexington Books, Lanham. 43-52.
- Granö, Päivi 2000. Taiteilijan lapsuudenkuvat. Lapsuus ja taide samassa hetkessä. Gummerus, Jyväskylä.
- Granö, Päivi 2003. Taide tutkijan ymmärryksen avaajana. Teoksessa Varto, Juha, Saarnivaara, Marjatta ja Tervahattu, Heikki (toim.). Kohtaamisia taiteen ja tutkimuksen maastoissa. Akatiimi, Hamina. 132-137.
- Heikkinen, Hannu 2002. Draaman maailmat oppimisalueina. Draamakasvatuksen vakava leikillisuus. Jyväskylän yliopisto, Jyväskylä.
- Heinonen, Timo & Reitala, Heta, 2001. Dramatisoitua todellisuutta. Teoksessa Heinonen, Timo ja Reitala, Heta (toim.). Dramaturgioita. Näkökulmia draamateorian, dramaturgian ja draama-analyysin ongelmiin. Palmenia kustannus, Saarijärvi. 9-68.
- Hotinen, Juha-Pekka 2001. Draaman analyysistä ihmettelevään ja performatiiviseen lukemiseen. Pari skeemaa uudesta dramaturgiasta. Teoksessa Heinonen, Timo ja Reitala, Heta (toim.). Dramaturgioita. Näkökulmia draamateorian, dramaturgian ja draama-analyysin ongelmiin. Palmenia kustannus, Saarijärvi. 201-221.

- Hänninen, Riitta 2001. Leikki kulttuuri-ilmiönä ja antropologisena käsitteenä. Filosofis-hermeneuttinen tutkielma leikkikäsitteen vaikutushistoriasta. Filosofian pro gradu - tutkielma. Yhteiskuntatieteiden ja filosofian laitos, Jyväskylän yliopisto.
- Hänninen, Vilma 1999. Sisäinen tarina, elämä ja muutos. Väitöskirjatutkimus. Tampereen yliopisto, Tampere.
- Johnstone, Keith 1981. Impro. Improvisation and the theatre. Methuen, London.
- Johnstone, Keith 1995. Genesis, the preshow chat. Teoksessa Foreman, K. & Clem, M. (eds.). Something like a drug. An Oral History of Theatresports. Red Deer College Press, Canada, Ablert.
- Jokinen, Reetta 2001. Playing as Recreation of Reality. Insight into Personal Experiences and Interpretations of Play, Written work for the Second Level of Creative Movement Training. Creative Movement Training 1998-2001.
- Koivunen, Hannele 1998. Hiljainen tieto luovuuden lähteenä. Teoksessa Bardy, Marjatta (toim.). Taide tiedon lähteenä. Atena, Jyväskylä. 201-219.
- Laukka, Maria 1998. Leikki leikin vuoksi mutta taiteen tähden. Teoksessa Bardy, Marjatta (toim.). Taide tiedon lähteenä. Atena, Jyväskylä. 19-23.

- Lugones, Maria 1990. Playfulness, World. Travelling, and Loving Perception. Teoksessa Anzaldúa, Gloria (ed.). Making Face, Making Soul. Creative and Critical Perspectives by Feminists of Color. Aunt Lute Books, San Francisco. 390-402.
- Martin, Jacqueline & Sauter, Willmar 1995. Understanding theatre. Performance analysis in Theory and Practice. Almqvist & Wiksell International, Stockholm.
- McNiff, Shaun 1990. Trust the process. Shambala, USA.
- Nikander, Ismo 2002. Oikea tapa tulla kehään. Esipuhe Gadamer -suomennokseen. Artikkelit lehdessä Niin & Näin. Filosofinen aikakauslehti 3/2002. Nro 34. 64-65.
- Numminen, Katariina 2002. Kohti esityksen valtaa. Keskustelu ohjaajan, näyttelijän, katsojan ja teoksen suhteesta. Artikkelit lehdessä Teatteri. Näyttämötaiteen aikakauslehti 8/2002. 8-11.
- Postlewait, Thomas 1992. History, Hermeneutics and Narrativity. Teoksessa Reinelt, Janelle G. and Roach, Joseph R. (eds.). Critical Theory and Performance. The University of Michigan Press. 356-368.
- Saarnivaara, Marjatta 2002. Tekstin synty ja metodologinen avaus - lähtökohtana eletty kokemus. Teoksessa Lestinen, Leena ja Saarnivaara, Marjatta (toim.). Kohtaamisia ja

ylityksiä. Pedagogisia haasteita yliopisto-opetukselle.
Koulutuksen tutkimuslaitos, Jyväskylän yliopisto.

- Saarnivaara, Marjatta & Sava, Inkeri 1996. Dialogisuus, eroottisuus. Virtaava hetki. Teoksessa Vilkka, Matti (toim.). Kohtaaminen taitona. Dialogisuus ihmistutkimuksen lähtökohtana ja menetelmänä, Lahden ammattikorkeakoulun julkaisusarja D,1. 67-68.
- Sakari, Marja 2000. Käsitetaiteen etiikkaa, suomalaisen käsitetaiteen postmodernia ja fenomenologista tulkintaa. Dimensio 4. Valtion taidemuseon tieteellinen sarja, Vaasa.
- Sava, Inkeri 1998. Taiteen ja tieteen kietoutuminen tutkimuksessa. Teoksessa Bardy, Marjatta (toim.). Taide tiedon lähteenä. Atena, Jyväskylä. 103-121.
- Sennett, Richard 2003. Kunnioitus eriarvoisuuden maailmassa. Gummerus, Jyväskylä.
- Siltala, Sami 2001. Narrin maailma. Improvisaatioteatteri kulttuurisena ilmiönä. Kasvatustieteen pro gradu-tutkielma. Opettajankoulutuslaitos, Jyväskylän yliopisto.
- Silvennoinen, Tommi 2002. Rohkeudesta ja väärässä olemisen tiedosta. Artikkelit lehdessä Teatteri, näyttämötaiteen aikakauslehti 6/2002. 24.

- Spariosu, Mihai I. 1989. Dionysos reborn. Play and the Aesthetic Dimension in Modern Philosophical and Scientific Discourse. Cornell Univesity Press, Ithaca.
- Tihinen, Juha-Heikki 2002. Play & Control. Leikki ja sen hallinta. Porin Taidemuseon Play & Control -näyttelyn teksti. Porin Taidemuseo, Pori. 5-9.
- Tikkanen, Tiina 1996. Schillerin kirjeet esteettisestä kasvatuksesta. Kopi-Jyvä, Jyväskylä.
- Tontti, Jarkko 2002. Sinne ja takaisin. Hermeneuttisen filosofian seikkailut 1900-luvulla. Artikkelit lehdessä Niin & Näin. Filosofinen aikakauslehti 3/2002. Nro 34. 53-61.
- Varto, Juha 1992. Laadullisen tutkimuksen metodologia. Tammer-Paino, Tampere.
- Vilka, Matti 2003. Puhdas tieto ja maailman tahrat. Teoksessa Varto, Juha, Saarnivaara, Marjatta ja Tervahattu, Heikki (toim.). Kohtaamisia taiteen ja tutkimuksen maastoissa. Akatiimi, Hamina. 40-46.
- Winnicot, Donald W. 1971. Playing and reality. Tavistock publications, London.
- Østern, Anna-Leena 2000. Draamakasvatuksen genret pohjoismaisten opetussuunnitelmien valossa. Teoksessa Teerijoki, Pipsa (toim.). Draaman tiet suomalaisesta näkökulmasta. Opettajankoulutuslaitos, Opetuksen

perusteita ja käytänteitä 35, Jyväskylän yliopisto. 4-
26.

Liitteet

Liite 1

Näytelmäteksti

Improvisaatioteatteri Joon Tikulla silmään 27.4.2002

Ensimmäinen näytös

Kohtaus 1

0'00''

(Krista istuu penkille ja katselee ympärilleen, harras taustamusiikki)

K(Krista Koivula): *Tämäpä on sitten kummallinen parturi kun kampaaja vaan hävis tuonne takahuoneeseen ja...ei näy missään.*

(Reetta tulee paikalle)

R(Reetta seurakunnasta): *Tässä tää hattu, olkaa hyvä.*

(Laittaa hatun Kristan päähän)

K(Krista Koivula): *Hattu?*

R(Reetta seurakunnasta): *Joo, kun se on eettisesti väärin leikata hiuksia, kun ne kasvaa. Se on Jumalan lahja.*

K(Krista Koivula): *Niin. Niin kai sitten. Minä kyllä ajattelin että jos vähän olis siistitty, mutta..*

(Janne tulee paikalle)

J(Janne seurakunnasta): *Ei tarvi siistiä.*

K(Krista Koivula): *Tämä on oikeestaan aika hieno.*

(Reetta mallaa hattua)

R(Reetta seurakunnasta): *Kato kuinka upeelta te näytätte.*

K(Krista Koivula): *Mitä mieltä te sitten olette siitä kun minun on viime aikoina ruvennu tekemään mieli lihaa. Miten se istuu tämän eettisen kerhotoiminnan piiriin?*

(musiikissa riitasointuja ja voluumi nousee hetkeksi)

J(Janne seurakunnasta): *Jos minä käyn tuolla takahuoneessa.*

R(Reetta seurakunnasta): *Aloita noilla pillereillä. Se yleensä auttaa tähän himoon, niin sanotusti.*

(Reetta ja Janne supattavat kauempana ja poistuvat paikalta)

R(Reetta seurakunnasta): *Ei se voi tulla tänne jos se syö lihaa. Se on helvetin hyvä asiakas, se tuo tänne rahaa.*

Kohtaus 2

1'40''

(Mika istuu pöydän ääressä)

T(kirjailijan vaimo): *Mika!*

M(Kirjailija Terävä): *Niin.*

T(kirjailijan vaimo): *Olis ruoka valmista. (tulee pöydän luo)*

M(Kirjailija Terävä): *Ihan kohta, kulta. Mä saan ihan kohta tän romaanin valmiiksi.*

T(kirjailijan vaimo): *Ai jaa*

M(Kirjailija Terävä): *Kato mitä sä tykkäät tästä lopusta...lopulta*

T(kirjailijan vaimo): *..lopulta Andrej ampui itsensä.*

M(Kirjailija Terävä): *Niin*

T(kirjailijan vaimo): *No eikö se ole vähän raaka loppu*

M(Kirjailija Terävä): *Joo mutta jotenkin se piti saada loppuun. Ja mun mielestä se oli jollain tavalla positiivinen teko. Kun ajattelee että mitä kaikkea Andrej oli joutunut kestäämään.*

T(kirjailijan vaimo): *Jaa. Minä ajattelin että tämä oli jonkinlainen rakkausromaani tai sellainen tai.. (istuutuu Mikan viereen)*

M(Kirjailija Terävä): *Kuule kulta, etkö sä muista että todellinen rakkaus päättyy aina kuolemaan. Etkö sä muista niitä mun intohimoisia runoja mitä mä silloin nuorempana sulle kirjoitin.*

T(kirjailijan vaimo): *Muistan..*

M(Kirjailija Terävä): *Tiina, mä haluan sanoa sen vaikka mä olen ollu viimeiset kolme kuukautta aika sekasin ja niinku...tätä luomisen tuskaa et cetera niin...ne runot ei ole vanhentunu täällä näin.*

(Mika taputtaa rintaansa, mahtipontinen, haikea musiikki)

T(kirjailijan vaimo): *Mä olen säästänyt ne kaikki. Minä voisin lukea sinulle yhden.*

M(Kirjailija Terävä): Noo..

(nousevat seisomaan)

T(kirjailijan vaimo): *Muistatkos kun, muistatkos kun silloin tavattiin, ensimmäisen kerran siellä bussipysäkillä.*

M(Kirjailija Terävä): *Joo, bussipysäkillä, silmäs näin mä sun, niit sateen huuhtominakin mä viel ajattelen. Se oli kato sitä aikaa mä en viel silloin niitä riimejä sillai jotenki nähny niinku tarpeellisiks.*

T(kirjailijan vaimo): *Ei se musta ollu tärkeää. Musta se oli niin kaunis. Koska eihän silloin satanut vaan minä itkin.*

M(Kirjailija Terävä): *Sä ymmärsit sen. (polvistuu Tiinan eteen) Sen takia mä just rakastuin suhun kun sä ymmärsit noita metaforia. Okei, sä et ollut ensimmäinen jolle mä olin lukenu niitä, mutta ensimmäinen joka ymmärsi. Se oli tärkeetä.*

T(kirjailijan vaimo): *Tule, mennään nyt oikeasti syömään.*

Kohtaus 3

3'45

(Janne ja Reetta tulevat lavalle)

J(Janne seurakunnasta): *Tervetuloa vapaan kasvamisen ja vapaan kasvun seminaariin. Tässä on Reetta ja minä olen Janne. Me tullaan puhumaan teille tänään siitä, kuinka tukan kasvoattaminen on tärkeetä, kuinka lihan vapaa kasvoattaminen on tärkeetä, ja siitä kuinka tukkaa ei pitäis leikata, eikä lihaa pitäis tuhkata.*

R(Reetta seurakunnasta): *Ja koko maapallo voi oikeesti elää soijapavuilla. Se on tärkeetä!*

(discokomppi)

J(Janne seurakunnasta): *Me halutaan että te kaikki sanotte nyt meidän kanssa yhtä aikaa: ÄLÄ SYÖ LIHAA! Ja yhtä aikaa meidän kanssa älä leikkaa tukkaa, yy, kaa, koo: ÄLÄ LEIKKAA TUKKAA!! Halleluja, älkää leikatko sitä tukkaa. Reetta on leikannut tukan. Sillä on lyhyt tukka.*

R(Reetta seurakunnasta): *Mä kadun sitä!!*

J(Janne seurakunnasta): *Reetalla on lyhyt tukka. Kamala tukka!*

R(Reetta seurakunnasta): *Mä näen painajaisia koko ajan tämän tukan takia mutta mä en enää leikkaa koskaan.*

J(Janne seurakunnasta): *Mun tukka on kasvanu vapaasti kolme –neljä vuotta.*

R(Reetta seurakunnasta): *Kattokaa miten ihana se on.*

J(Janne seurakunnasta): *Mulla on lisäkkeitä.*

R(Reetta seurakunnasta): *Tuuhea*

J(Janne seurakunnasta): *Mä en tyydy tavalliseen tukkaan, siinä on myös lisäkkeitä.
Ja me ei syödä lihaa.*

R(Reetta seurakunnasta): *Tuu.. (Reetta houkuttelee Kristaa lavalle)*

J(Janne seurakunnasta): *Tuo nainen, olkaa hyvää antakaa aplodit, Kristalle.*

Kristalla on mitä me vapaan kasvun kirkossa, vapaan kasvun seurakunnassa sanotaan häpeähatuksi. Krista halus leikata kauniin tukkansa pois. Tuu vaan yleisön eteen älä häpeä. Täällä ei tarvi kenenkään hävetä mitään. Krista halus leikata kauniin tukkansa pois.

R(Reetta seurakunnasta): *Katsokaa miten ihana! Ja se kasvaa ja se kihartuu ihan luonnostaan.*

J(Janne seurakunnasta): *Niinku suomalaisessa laulussa sanotaan, hei beibi anna tukan kasvaa. Pistä nyt kuitenkin tuo päähän vielä. Mutta ei tässä ole kaikki, ei ei ei tässä vielä kaikki. Krista aikoo alkaa syömään lihaa. Mutta me sanotaan ei! (komppi kiihtyy ja kiihtyy) Koska me sanotaan, mitä me sanotaan, me ei syödä lihaa, älä syö lihaa, yy, kaa, koo: ÄLÄ SYÖ LIHAA!! Kiitos osanotosta hyvät seminaarimaksulliset ihmiset. Olette maksaneet meille paljon lahjoituksia kirkolle. Hyvää elämää! Hyvää kasvua! Hyvää illanjatkoa!*

Kohtaus 4

5'45''

(Krista istuu pöydän ääressä, lukee lehteä)

K(Krista Koivula): *Toivottavasti kukaan ei huomaa että minä oon alkanut lukea eettisten lehtien sijaan ihan tällasia tavallisia naistenlehtiä. Näin huomaat että miehesi pettää sinua. Tunnusmerkit: intohimoinen urheilu, yht'äkkäinen. Jos miehesi ei ole aikaisemmin harrastanut*

urheilua ja nyt alkaa käydä kuntosalilla joka ilta se on merkki siitä että hänellä on joku jota varten hän käy siellä, joku muu kuin sinä.

(pahaenteistä surinamusiikkia)

(Janne juoksee paikalle)

J(Kristan puoliso Janne): *Moi kulta, mä olen lähdössä lenkille. Mä käyn kuntosalilla ja tuun takas. Huuh!*

K(Krista Koivula): *Jos huomaat tämän merkin niin tarkista taskut...(nousee ylös ja kaivelee takin taskua) Reetta Jokinen 618 526. Janne!! Mä en olisi ikinä sinusta uskonut. Yhyy.. (tipahtaa kontilleen)*

Kohtaus 5

7'34''

(Mika ja Janne vaappuvat lavalle nelinkontin lehminä, Krista joutuu väkisin lehmäksi asennosta johon jäi edellisessä kohtauksessa)

M(lehmä): *Muu! Tiedätkö mitä Mansikki. On taas ne kutinat päällä että teurastuspäivä taitaa olla edessä. Muu! Viime kerralla seloittiin kun juostiin niin perkeleesti.*

J(lehmä): *Viimeksin sulla oli ihan turhat noi aavistukset ..ei meillä ollu mitään hätää.*

M(lehmä): *Kun ne tulee ne aavistukset aina vaan voimakkaammiks. Muu!*

(Tiina tulee paikalle ja ajaa lehmiä eteenpäin)

T(isäntä): *Tähän suuntaan, tähän suuntaan vaan. Tuohon suuntaan koko porukka. Ja autoon sissään sissään. Sinne mänkee, mänkee.*

Kohtaus 6

8'50''

(Reetta istuu penkille ja odottelee jotakuta, hilpeä musiikki)

R(Mira): *Onkohan se jo käyny siellä kuntosalilla. Täällä Mäkkärissä meidän piti nähä jo vähän aikaa sitten. Moi! Tilasin sulle jo tuplamäkin. Mä ajattelin että sä oot nälkänen sen punttisalin jälkeen. Istu alas vaa.*

(Janne istuu)

J(Janne seurakunnasta): *Sano mun nimi kerran ääneen. Sitä on niin kiva kuulla.*

R(Mira): *Janne, Janne, Janne (hekottaa).*

J(Janne seurakunnasta): *Mitä mä teen niinku elääkseni?*

R(Mira): *Sä pidät sellasta gurukerhoo.*

J(Janne seurakunnasta): *Niin piänki. Mä vaan aattelin tarkistaa että muistax sää. Ja siinä samalla vois kysyä että minkä helvetin takia sä olet tilannu mulle hampurilaisen?*

R(Mira): *Noku sä sanoit että sä ylläpidät sitä kaksoiselämää vaan sen takia että sun vaimo ei epäilis mitään mejän suhteen.*

J(Janne seurakunnasta): *Eihän se epäile yhtään mitään. Se vaan lukee joitain naurettavia lehtiä. Mistä se sais selville mitä mä oon tekemässä. Kuule, mä olen pitänyt tavallaan sellaista seminaaria johon mun vaimo on osallistunut. Sen vapaan kirkon, vapaan kasvun kirkon.. Se oli siellä seminaarissa.*

R(Mira): *Vau*

J(Janne seurakunnasta): *Se oli meidän kirkon omassa parturissa eikä se tajunnu yhtään mitään. Mä vaan..mulla on sellanen hattu päässä kotona aina ja sit kun mä otan sen pois ei se huomaa kuka mä oon. Niin luuleksää että se jotain tällasta suhdetta huomaa. Haloo, en määkään meinaa tunnistaa kun sulla on tollanen tukka.*

R(Mira): *Mä kävin parturissa.*

J(Janne seurakunnasta): *Mä olen vähän miettinyt sitä mitä sä viimeks sanoit.. että mä jättäisin mun vaimon ja me ruvettais vakiinnuttaan...jotenkin tämä meidän juttu..*

R(Mira): *Mulla on se perintötalo siellä Tallinnassa ja mä ajattelin että me voitais vaikka sinne muuttaa.*

J(Janne seurakunnasta): *Sulla on talo Tallinnassa. Onko se isokin talo?*

R(Mira): *On! Mä sain sen mun mummilta kun se kuoli.*

J(Janne seurakunnasta): *Sittenhän me voitais...voi, mulle tuli ihan jumalallinen idea.*

R(Mira): *Joo, sulla on aina niitä. Mä niin ihailen sua niin..*

J(Janne seurakunnasta): *Vapaan kasvun kirkolta, vapaan kasvun*

seurakunnalta puuttuu omat tilat. Me voitais semmonen meidän oma yhteisö perustaa sinne. Me voitais kutsua vapaita kasvattajia sinne, vapaan lihan, vapaan karvan kasvattajia ympäri maailmaa sinne taloon.

R(Mira): *Saisko siellä olla sellanen nurkkaus missä vois kuitenkin syödä lihaa?*

J(Janne seurakunnasta): *Joka huoneessa vois olla vaikka neljä nurkkausta!*

R(Mira): *Vaude! Perustetaan se! Sit me voitais tehdä vapaita lapsia. Monta, jooko?*

J(Janne seurakunnasta): *Lähetään miettiin sitä.*

R(Mira): *Musta tuntuu et mä oon jo raskaana.*

Kohtaus 7

11'45''

(lukee kirjettä pöydän ääressä)

M(Kirjailija Terävä): *Hyvä kirjailija Terävä, Mika. Olemme kohtalaisen kyllästyneitä jatkuviin yhteydenottoihinne. Kolmaskymmenes romaanikäsitkirjoituksenne ei poikkea edellisistä. Paitsi loppuratkaisun suhteen. Jos ymmärrätte mustaa huumoria, niin voisin suositella samaa ratkaisua teille itsellenne.*

(pahaenteinen kauhuleffamusiikki alkaa)

Toivoo kustantaja – mikä vittu sen nimi nyt on.. Eero Mäkinen. Joo, on noin tavallinen nimi niin ei tietenkään voi ymmärtää taidetta. En mä tapa itseäni. Vielä nyt ainakaan....paitsi jos mä sen tekisin niin mun kirjoituksille voisi tulla ihan uudenlaista arvoa. Ei se ole ensimmäinen taiteilija joka niin tekee. (nousee pöydälle) Miltäköhän se tuntuis...on vaan mustaa vettä alla ja..

T(kirjailijan vaimo): *Mitä sinä täällä pöydällä seisot?*

M(Kirjailija Terävä): *Ei kun mä kattelin vaan uusia näkökulmia, pitää visioida. Pitää olla timmissä kunnossa täällä näin, ettei vaan niinku rutinoitu mitenkään.*

T(kirjailijan vaimo): *Minä ajattelin että mikä mumina täältä oikein kuuluu.*

M(Kirjailija Terävä): *Niin?*

T(kirjailijan vaimo): *Tulin vaan kattomaan että ootko sinä tuupertunut tänne vai*

mitä sinulle on oikein tapahtunut, ja täällä sinä seisot pöydällä niin kuin joku, joku komelianttari tai semmonen..

M(Kirjailija Terävä): *Mä harjoittelin sellaista roolia kun mä olen taas tekemässä uutta kirjaa. Mä ajattelin että se olis sellanen. Komelianttari.*

T(kirjailijan vaimo): *Sen nimi?*

M(Kirjailija Terävä): *Sen nimi.*

T(kirjailijan vaimo): *Mistä se kertoo?*

M(Kirjailija Terävä): *Se kertoo...komelianttarista.*

(Krista saapuu paikalle mustassa kaavussa ja keppi kädessä)

K(Kuolema): *Mika.*

M(Kirjailija Terävä): *Mitä?*

T(kirjailijan vaimo): *Etkö sinä ollu vielä valmis?*

M(Kirjailija Terävä): *Saako harkita kuitenkin vielä ?*

T(kirjailijan vaimo): *Sinä näytit niin tosissas olevan että minä jo tulin.*

M(Kirjailija Terävä): *Tota...oliko siitä suurikin vaiva. Pitääkö tämä koroata jotenkin?*

T(kirjailijan vaimo): *Kyllä sinä tiiät mikä matka on helevetin portilta tänne Kaskikadulle. Sinun takias minä tulin.*

M(Kirjailija Terävä): *Anteeks.*

T(kirjailijan vaimo): *Toi naapurin muorikin meni viime viikolla.*

M(Kirjailija Terävä): *Anteeks..*

T(kirjailijan vaimo): *En minä jatkuvasti jaksa täällä rampata!! (karjuu ja häipyä paikalta)*

T(kirjailijan vaimo): *Mikä sinulle nyt tuli?*

M(Kirjailija Terävä): *Etkö sinä nähny sitä?*

T(kirjailijan vaimo): *Mikä, mitä minun olisi pitäny nähdä? Näin että sinä puhut itseksesi ja ihmettelin että miksi sinä yht'äkkiä itseksesi alat puhua ja pyydät anteeksi vaikka mitään ei ole tapahtunut...kaikki on kunnossa. No älä nyt hyvö mies ala itkemään! (lohduttaa) Voi hyvö ihminen, minä haen kupin kahvia. (poistuu näyttämöltä)*

Kohtaus 8

15'00''

R(Reetta seurakunnasta): *Haaha, hahaa..*

J(Janne seurakunnasta): *Sä olet varmaan ihmetelly, Reetta miksi mun kädet on ollu sun silmillä koko laivamatkan ajan ja koko yön ajan.*

R(Reetta seurakunnasta): *Aaa, niin.*

J(Janne seurakunnasta): *Mä kohta otan nämä pois. Mä haluan et sanot sitten ensi reaktion tosta rakennuksesta jonka näet sun silmien edessä.*

(fanfaarit)

R(Reetta seurakunnasta): *Joo*

J(Janne seurakunnasta): *Yleisölle vaan tiedoks että ollaan nyt Tallinnassa.*

R(Reetta seurakunnasta): *Joko? Vau!*

J(Janne seurakunnasta): *Eikö ole mahtava?*

R(Reetta seurakunnasta): *On! Sen vois vaikka maalata.*

J(Janne seurakunnasta): *Tiedätkö mitä muuta tässä talossa voi tehdä?*

R(Reetta seurakunnasta): *No?*

J(Janne seurakunnasta): *Sinne vois perustaa meidän vapaan kasvun kirkon seurakunnan.*

R(Reetta seurakunnasta): *Ihana..*

J(Janne seurakunnasta): *Mä en ole oikeestaan kertonu sulle yhtä juttua.*

R(Reetta seurakunnasta): *No?*

J(Janne seurakunnasta): *Tää talo ei ihan tarkalleen ole vielä mun.*

R(Reetta seurakunnasta): *Joo. Saat sä sen jotekin?*

J(Janne seurakunnasta): *Mä olen tapaillu yhtä naista, ihan Mac Donaldsissa kaupungilla. Ei millään, ei meillä mitään. Älä nyt..*

R(Reetta seurakunnasta): *Mitä sinä siellä!*

J(Janne seurakunnasta): *Älä nyt..*

R(Reetta seurakunnasta): *Mun tuntuu sydämessä niin pahalta kun mä kuulenkin sen sanan kun ne riistää!!*

(Tiina linkkaa mummona ohi)

J(Janne seurakunnasta): (mummolle) *Onko videofilmejä tai semmosta..?*

R(Reetta seurakunnasta): *Täällä olis pillereitä..(mummolle)*

J(Janne seurakunnasta): *Reetta, sä olet just tollanen.*

R(Reetta seurakunnasta): *Pitää nyt rahaa tehdä.*

J(Janne seurakunnasta): *Naiset on just tollasia! Heti kun tapailee jotakin toista naista ja hankkii talon sen kustannuksella niin ihan kun se koskis koko ihmissuhdetta. Sä aina vedät rakkauden mukaan tähän hommaan.*

R(Reetta seurakunnasta): *Joo, no niin. Kerro.*

J(Janne seurakunnasta): *Mä olen nyt tapaillut sitä naista.*

R(Reetta seurakunnasta): *Ja tää on sen.*

J(Janne seurakunnasta): *Tää on sen perintötalo ja mä on puhunut...tai itse asiassa se on luvannut että me saatais meidän yhteisölle tämä talo.*

R(Reetta seurakunnasta): *Mitä jos te menisitte naimisiin, sit sä saisit se ihan oikeesti. Ihan tosi.*

J(Janne seurakunnasta): *Ongelma on se että jos hän muuttaa tänne, sä muutat tänne, yhteisö muuttaa tänne, niin sitten meillä on – miksi sitä sanotaan - kolmiodraama.*

R(Reetta seurakunnasta): *Viisiödraama todennäköisesti.*

J(Janne seurakunnasta): *Mä en ole niin hyöä matikassa, mutta jos mä menisin naimisiin sen kaa ja se sen jälkeen kuolis, mä..*

R(Reetta seurakunnasta): *Sitä mä just ajattelin.*

J(Janne seurakunnasta): *Sillä ei ole sukulaisia, se on yksinäinen nainen.*

R(Reetta seurakunnasta): *Sehän voisi kuolla vaikka johonkin hullun lehmän tautiin. Ihan hyvin!*

J(Janne seurakunnasta): *Joo, niin.*

R(Reetta seurakunnasta): *Päästäis saman tien lehteen. Se sais julkisuutta. Sinne virtais ihmisiä, me saatais tosi paljon rahaa.*

J(Janne seurakunnasta): *Joo.*

R(Reetta seurakunnasta): *No niin.*

J(Janne seurakunnasta): *Loistavaa. Mä menen seuraavalla laivalla takas Suomeen.*

R(Reetta seurakunnasta): *Pistetään rahoiks.*

Kohtaus 9

17'35''

(tepastelee)

M(teurastaja Virtanen): *Se on niin mukavaa aina aamulla ennen työvuoroa nuuhkia tämmöstä kesäistä ilmaa. Sanoo että teurastajat ei olis silleen herkkiä ihmisiä. Kyllä mun täytyy sanoa että ei ihmiset tiedä. Ne yleistää niin helposti.*

Prrrr (puhelin soi)

M(teurastaja Virtanen): *Teurastaja Virtanen päivää, huomenta.*

A-J: *LSO-food.*

M(teurastaja Virtanen): *Niin.*

A-J: *Niin. Teillä on tulossa hiukan meille lastia tässä loppuviikosta. Eikö pidä paikkaansa?*

M(teurastaja Virtanen): *Niin tai juu.*

A-J: *Onkos ne testattu ne naudat?*

M(teurastaja Virtanen): *Naudat ei ole ihan vielä tulleet. Pikkuhiljaa tässä odotellaan justiin.*

J&R: (huojuvat lehminä paikalle): *Muuu!*

M(teurastaja Virtanen): *Sieltä kuulostaa siltä että alkaa lasti tulla.*

A-J: *Sehän on hyvä. Tosiaan se testaus on tärkeä.*

M(teurastaja Virtanen): *Tärkeä, joo.*

J&R: *Muuu!*

M(teurastaja Virtanen): *Missäs teidän kuski on?*

(Tiina harppoo paikalle)

T(autokuski): *Se on täällä, kävin kahavilla tuossa välissä. Aattelin että teillä männöö täällä kuitenkin pitemmän aikaa.*

M(teurastaja Virtanen): *Virtanen.*

T(autokuski): *Arvo vaan, Mäkinen.*

M(teurastaja Virtanen): *Kaks kantturaa olis..*

T(autokuski): *No siinä olis. Ja terveitä on, molemmat. Sanon sen, kuule.*

M(teurastaja Virtanen): *Joo. Mut ne pitäisi kuitenkin tässä testata.*

T(autokuski): *Jaa.*

M(teurastaja Virtanen): *Että tota jos voit pitää vaikka paikallas, se on ihan
semmonen rutiinitesti vaan. Aloitetaan tästä.*

T(autokuski): *No niin. Ihan rauhassa vaan.*

M(teurastaja Virtanen): *Ihan rennosti vaan. (testaa Janne-lehmän)*

(Janne-lehmä kaatuu ja kouristelee. Lehmät huutavat.)

M(teurastaja Virtanen): *Mikäs sille nyt?*

T(autokuski): *No terve se oli kyllä lähtiissä. Nousehan ylös! (nostaa Janne-lehmää
ylös)*

M(teurastaja Virtanen): *Pystyykö sitä elvyttämään mitenkään?*

T(autokuski): *Pystyy. Noi. Otetaanhan se testi niin päästään tästäkin vaivasta.*

M(teurastaja Virtanen): *Tää voi vähän kirpasta. Mutta voi sanoo että
pahempaa on tiedossa.*

T(autokuski): *No niin, älä nyt suotta.*

J: *(Lehmä huutaa) Arrrghhh!*

T(autokuski): *Se on ohi se.*

M(teurastaja Virtanen): *Vähän nuo krampit kyllä arveluttaa.*

T(autokuski): *Ei, Kuule se on varmaan siitä pitkästä matkasta.*

M(teurastaja Virtanen): *Eikä meillä olla turhantarkkoja. Sehän on se meidän
firman sellanen brändi, vai mikskä ne sanoo sitä.*

(Teurastaja testaa Reetta-lehmän)

R: *(lehmä huutaa) Arrrghh!*

T(autokuski): *No niin!*

M(teurastaja Virtanen): *Voisitte sitten taluttaa ne vielä tonne.*

T(autokuski): *Tähän suuntaan sitte. Tähän suuntaan molemmat!*

(lehmät kaatuilevat)

T(autokuski): *Voi kuulkee, kyllä tässä nyt on jotakin. Mitä kuulkaa, oliko
teillä siinä piikissä jotakin?*

M(teurastaja Virtanen): *Kyllä..*

T(autokuski): *No niin siihen suuntaan, vaan. (ajaa lehmiä)*

M(teurastaja Virtanen): *Eiköhän tähän joku ratkasu.. Pois vaan enne kun tulee yhtään enempää ihmisiä tänne.*

Kohtaus 10

20'40''

(istuu penkillä)

K(Krista Koivula): (puhelimeen) *Haloja, onko tämä siellä teurastamolla?*

M(teurastaja Virtanen): *Juu, täällä ollaan.*

K(Krista Koivula): *Täällä on Koivulan Krista, päivää.*

M(teurastaja Virtanen): *Mistäs talosta sitä soitellaan?*

K(Krista Koivula): *Minä en oo varsinaisesti teidän asiakas, tämmonen joka teille tuo niitä nautoja ja muita. Minulla olis ihan...Minä haluaisin tulla vierailulle sinne teille.*

M(teurastaja Virtanen): *No sehän passaa. Niin, mihin, millonkas tulisitte?*

K(Krista Koivula): *Mahollisimman pian.*

M(teurastaja Virtanen): *No juu, kyllähän se varmaan käy. Kunhan ette ihan ensimmäiseen tuntiin tuu, ihan tällasia paperihommia. Ei ole silleen nähtävää.*

K(Krista Koivula): *Onko teillä meheviäkin nautoja siellä?*

M(teurastaja Virtanen): *Meheviä, hyvin meheviä on, liikkuvaista sorttia...Hmhm...huumoria, teurastajan huumoria se on. Yksinäisen työn..*

K(Krista Koivula): *Mitenkä olis parin tunnin kuluttua?*

M(teurastaja Virtanen): *Se soppii.*

K(Krista Koivula): *Hyvä. Kiitos.*

M(teurastaja Virtanen): *Kiitos.*

(laskee luurin alas)

K(Krista Koivula): *Nyt on parisuhe päin helevettä...ja naistenlehistä ei löyöy*

vastauksia kysymyksiin. Miun on pakko saada sitä lihaa. Miehen...hetkisen kuluttua, sinne teurastamolle.. Minä voin jo tuntea suussani sen raa'an naudanlihan maun. Ja sille ei maha mittään Janne, ei maha mittään Reetta, se kurja Reetta-rakastaja. Minä ota niiltä luulot pois vielä.

Kohtaus 11

22'50''

(Reetta ja Janne istuutuvat asiallisen oloisina pöydän ääreen)

R(uutistenlukija): *Suomen tietotoimiston uutisia. Kouvolalaiselta maatilalta on löydetty BSE-epäily. Asiaa tutkitaan par'aikaa, mutta mitään hätää ei ole. Kansalaisia suositellaan olemaan syömättä naudanlihaa.*

J (urheilutoimittaja): *Sitten urheilutuloksia. Jalkapallokausi alkaa huomenna ja nurmet ovat suurimmaksi osaksi ihan vihreitä. Kulutusvaara on joissakin kaupungeissa...HJK:ta valmentaa Luis Armstrong...*

(Tiina tuo uutistenlukijalle kuvitteellisen sähkeen)

R(uutistenlukija): *Krhm..Pieni keskeytys jalkapalloon. Kouvolalaisen maitotilan BSE -testit ovat – myös B-testin osalta - osoittautuneet positiivisiksi.*

J (urheilutoimittaja):*Sitten sää-tietoja.*

Kohtaus 12

23'50''

T(Kirjailijan vaimo): *No niin Mika, nyt olis ruoka pöyässä. Mino laittanu sitä pihviä mitä toivoit. Miten sinä näytät noin kurjalta? (istuvat alas) Jotenki aivan apaattiselta. Eikö se vieläkkään ole se itku mennyt ohi?*

(kauhuleffamusiikki jatkuu koko kohtauksen)

M(kirjailija Terävä): (Mika puistaa päätään ja itkee) *Ei.*

T(Kirjailijan vaimo): *Elä, kuule. Tiiätkö, minähän oon kertonut sulle että harrastan nykyisin täällä mejän.. (Mika parkuu) No voi.. No voi voi voi, kulta. (halaa Mikaa) Puhutaan jostakin muusta kuin siitä kirja-asiasta? Sekö sinua nyt vaivaa?*

M(kirjailija Terävä): *Joo..*

T(Kirjailijan vaimo): *Kuule minähän olen sinulle sanonut sitä, että minä arvostan tällasta lähiruokaa nykyisin. Ja sempä takia olenki hankkinut tuosta lähitalta tähän pihvin ja sinua varten kun ajattelin että kun sinulla on niin surullinen päivä. Tuommosen niinku tirisevä medium.*

M(kirjailija Terävä): *Voiko ottaa?*

T(Kirjailijan vaimo): *Voi ottaa.*

(Mika syö ja itkee lisää)

T(Kirjailijan vaimo): *Voi kuule, kyllä se helpottaa kun syö. Minä...mitenkäs se Komelianttari etenee?*

(Mika parkuu suureen ääneen)

T(Kirjailijan vaimo): *Noh, ei hyöin ilmeisesti.*

M(kirjailija Terävä): *Sinä osaat edelleen lukea minua kuin avointa kirjaa...kirjaa!!!*

T(Kirjailijan vaimo): *Voi voi. Ootko päässyt ensimmäistä sivua pidemmälle? (Mika puistaa päätään ja huitoo) ..et. No voisko sitä jotenkin auttaa?*

M(kirjailija Terävä): *Mä oon ihan lukossa.*

T(Kirjailijan vaimo): *Pitäiskö meidän lähteä vaikka reissuun? Tai jotaki? Mikä sinua piristäs? Eihän tästä tule mitään että päivästä toiseen itketään.*

M(kirjailija Terävä): *Mä ole pahoillani että sä olet joutunu kestäämään mua näin kauan. Okei, nyt tuli taas itsesääliskohtaus.*

T(Kirjailijan vaimo): *Ei se haittaa.*

M(kirjailija Terävä): *Joo..*

T(Kirjailijan vaimo): *No kerropa nyt oletko ensimmäisen lauseen kirjoittanu?*

M(kirjailija Terävä): *Oon.*

T(Kirjailijan vaimo): *Miten se menee?*

M(kirjailija Terävä): *Elämä tuntui hänestä niin kovin merkityksettömältä. Hän kulki pitkin sillan reunaa ja katseli mustaa vettä.. Siitäkin se kriitikko tulee ihan varmasti sanomaan että on tosi tavalline alotus...Hektor!*

T(Kirjailijan vaimo): *Ei, se oli aivan hyöä...Hektor... Mutta mitä se näki siellä vedessä? Laita se seuraavaks. Mitä se näki siellä vedessä?*

M(kirjailija Terävä): *Se näki siellä kuoleman.*

Kohtaus 13

26'45''

(Janne kutsuu Kristaa)

J(Janne seurakunnasta): *Krista! Krista!*

(Krista tulee paikalle)

J(Janne seurakunnasta): *Istu alas. (Krista istuu) Mulla on sulle yks paljastus..kato tänne. (Janne ottaa hatun pois ja alkaa puhua erilaisella äänellä) Mun oikea ääni on tällanen.*

K(Krista Koivula): *Mitä tää tarkoittaa? (nousee ylös) Voisitko sinä äijä nyt vähän selevitellä? Minulle riitti että minä ne avioeropaperit laitoin vetämään ja en tullu enää niihin teijän typeriin kokouksiin. Mutta mikä tämä juttu nyt on?*

J(Janne seurakunnasta): *Piti keksiä jotakin että sinä et alota sitä lihansyöntiä. Niin minä ole vuosikauet käynyt siellä vapaan kasvun kirkon kokoontumisissa. Minä olen itte vetänyt seminaareja. Minä oon tehny niin paljo vapaaehtoistyötä sen eteen ja minua kauhistutti kattoo vierestä sinun lihan himoa.*

K(Krista Koivula): *Paraskin lihan himosta puhuja siinä.*

J(Janne seurakunnasta): *Mitä!?! Niin sä epäilet että mulla ja sillä Reetalla on..meillä on täysin ammattimainen suhde. Me molemmat pidetään kasvamisesta.*

K(Krista Koivula): *Varmaan. Entä se kuntosalilla käynti?*

J(Janne seurakunnasta): *Mä haluan pysyä hyvässä kunnossa, että mun liha pysyy hyvässä kunnossa. (tonkii Kristan suuta) Kato nytte suupielessä! Kato! Marinaadi valuu! Aukase suus! Aukase suus! Kato! Sullon jänteitä hampaan välissä. Sää olet syöny saakeli lihaa...*

K(Krista Koivula): *Ei ne oo. Ne on porkkanan semmosia... kuituja.*

J(Janne seurakunnasta): *Sä oot syöny. Tuo oli viimeinen pisara minkä sä teit. Pitäiskö meidän ottaa esille meidän avioehto ja tarkistaa mitä se sanoo lihansyönnistä? Kelle menee kaikki jos lihansyönnistä aiheutuu avioero?*

K(Krista Koivula): *Miten tämä elämä voi minua näin kovasti potkia päähän?*

J(Janne seurakunnasta): *Minä en unohda, Krista. Minä en unohda.*

K(Krista Koivula): *Nyt minä kyllä (selaa lehteä) etin vastaukset tästä Me Akat – lehdestä.*

J(Janne seurakunnasta): *Hei! Mikä toi kuva on? (hyökkää katsomaan lehteä)*

Toi kuva tossa. Tossa on pari ihmistä.

(Tiina ja Mika loikkaavat still kuvaan lattialle, musiikki vaihtuu eteerisestä traagiseksi)

J(Janne seurakunnasta): *...tässä kuvassa.*

K(Krista Koivula): *No se on se tunnettu..tai no..en tiää onko se niin..*

J(Janne seurakunnasta): *No on. Se on Reetta! Makaa tossa jonkun, jestas tuo on aivan kuin joku teurastajan kirves. Hei, tää juttu jatkuu. Mitä tossa seuraavalla sivulla. Lisää kuvia! (Tiina ja Mika vaihtavat asentoa) Mitä, Reetta jonkun teurastaja-äijän kanssa lihanleikkaa puuhissa, vois melkein sanoa.*

K(Krista Koivula): *Miten tää Reetta sinua nyt niin tavattomasti kiinnostaa?*

J(Janne seurakunnasta): *Meillä on yhteinen uskonto. En mä tiedä edes uskallanko kääntää seuraavalle sivulle. Pakko kai se on. Uteliaisuus vei voiton. (kääntää sivua, Tiina ja Mika vaihtavat kolmannen kerran asentoa) Jestas sentään! Naisiin ei voi luottaa. Teihin naisiin ei kerta kaikkiaan voi luottaa. Te ootte kaikki sen lihan perässä! Häpeä Krista! Häpeä Reetta!*

K(Krista Koivula): *Tarkennatko sinä vielä mitä siinä avioehossa sanottiin?*

J(Janne seurakunnasta): *Kaikki omaisuus tulee mulle jos sinä avioliiton aikana syöt lihaa, raakaa lihaa.*

(Janne lähtee pois)

A-J: Väliaika

Kamera kuvaa koko väliajan.

Toinen näytös

Kohtaus 14

46'35''

(Krista tulee laukun kanssa paikalle, monotoninen musiikki)

K(Krista Koivula): *Minä en jaksa niitä porkkanoita. Vaikka niitten kuidut tuntuu minun hampaitten välissä niinku jänteitä olis niin minä en jaksa. Minä tarvin tähän tuskaan jotakin mehevämpää. Jotakin lihaisaa.*

Mutta toisaalta, Jannen pentele muistaa sen avioehon jossa sanotaan että jos minä kuukauden kuluessa avioeron voimaan astumisesta nautin minkäänlaisia lihatuotteita niin koko minun miljoonaomaisuus siirtyy Jannelle. Ja se on laittanu ne kyttäveikot minun perääni seuraamaan minua koko ajan. Onneks minulla on matkalaukullinen naistenlehtiä. Minä etin vastauksen siihen uskallanko minä astua tämän teurastamon ovesta sisälle vai en...horoskoopista. (kaivaa laukkua) Kauris: "Elämää ei voi pidentää, mutta sitä voi leventää" . Ei voi pidentää mutta voi leventää...eli se tarkoittaa sitä että minä voin siirtyä lihallisten nautintojen pariin. (sulkee laukun ja lähtee)

Kohtaus 15

49'00''

(Krista koputtaa)

M(Teurastaja Virtanen): *Sisään.*

K(Krista Koivula) : *Päivää.*

M(Teurastaja Virtanen): *Päivää, Virtanen (esittelee), te olette Koivulan Krista?*

K(Krista Koivula) : *Minä tulin nyt sille tutustumiskäynnille.*

M(Teurastaja Virtanen): *No niin. Alotetaanko ihan tuolta pääportista niinku me sanotaan. Tuolta ne kantturat tuodaan tänne meille ja siinä niitä muutama jo odotteleekin. Ne on vasta sitten huomenna..*

K(Krista Koivula) : *Ne tuntuu niinku jotenkin katseleovan minua. Yleensä minua jännittää vain ihmisten kanssa.*

M(Teurastaja Virtanen): *Kyllä ne katseleekin. Se on semmonen.*

K(Krista Koivula): *Tuntuuko teistäkin?*

M(Teurastaja Virtanen): *Siihen tottuu kyllä...kyllä minäkin aikasemmin.*

Joskus tuntuu että joku ajatus siellä saattas olla...ja jos ihan suoraan sanon niin kyllä muakin joskus vähän pelottaa. Tämä on aika yksinäistä hommaa. Mutta sieltä ne sitten lähtee – tuosta odotusaulasta - ..

K(Krista Koivula) : *Minua oikeastaan kiinnostaa enemmän se ihan viimeinen vaihe missä ne roikkuu jo sellasina möykkyinä siellä lihakoukuissa.*

M(Teurastaja Virtanen): *No jos katot tuonne suuntaan niin siellähän*

semmonen yks roikkuu.

R(lehmän ruho): *Kristaa...Kristaa..*

K(Krista Koivula) : *Kuulitteko te tuon?*

M(Teurastaja Virtanen): *Kyllä kuulin.*

K(Krista Koivula) : *Juttelevatko ne useinkin teille?*

R(lehmän ruho): *Viirtaneen..*

M(Teurastaja Virtanen): *Aika usein juu. Siihe tottuu. Ne pyytelee aika lailla armoo mutta minä olen ajatellu että ei elämää voi pidentää eikä se ainakaan teurastajan tehtävä ole.*

K(Krista Koivula) : *Siis roikkuuko nämä teillä niinku puoliks elävinä täällä kun minä..*

R(lehmän ruho): *Me haluamme eeläää..ääää..*

M(Teurastaja Virtanen): *Eikö olekin sydäntäsärkevää?*

K(Krista Koivula) *Kieltämättä. Mitenkä te niiden kanssa toimitte? Te vaan olette niinku mitään ei olisi tapahtunut. Etupäässä justiin niin. Varsinkin jos joku tarkastaja tulee. Varsinkin silloin niin kuin mitään ei olisi tapahtunut.*

K(Krista Koivula) *Oletko sinä koskaan kysyny noilta mitään?*

M(Teurastaja Virtanen): *Kyllä me jutellaan paljonkin.*

K(Krista Koivula) *Voisinko minä jutelle hetken tämän kanssa ihan kahdenkesken?*

M(Teurastaja Virtanen): *Juu, mutta elkää sitten kertoko kamalasti eteenpäin että lehmät puhuu. Se voi aiheuttaa tässä yhteiskunnassa aikamoisia...semmosia..*

K(Krista Koivula) *Syrjintää...?*

M(Teurastaja Virtanen): *Syrjintää ja sekaannusta ja häirintää.*

(poistuu paikalta)

K(Krista Koivula) (kuiskaa ruholle) *Kuulkaa, kuulkaa lehmä..*

R(lehmän ruho): *Mmm...*

K(Krista Koivula) *Minä tiedän te, että joku osa - teidän sielunne - vielä elää.*

Olette aivan tuollaisena reporankana tuossa koukussa niin..

R(lehmän ruho): *Sattuu...*

K(Krista Koivula) *Te siis tunnette kipua?*

R(lehmän ruho): *Uu...sattuu...*

K(Krista Koivula) *Minun se kysymys olisi ollut että voisinko minä haukata*

*ihan pienen palasen teistä kun tämä lihanhimo..!! Ja minä en voi enää
estää itseäni!!*

R(lehmän ruho): *Pelottaa..*

K(Krista Koivula) *Tämä ei vie kauaa!(haukkaa palan kuvitellusta ruhosta)*

R(lehmän ruho): *Kirkuu*

Kohtaus 16

52'00''

(Janne esittelee taloa)

J(Janne seurakunnasta): *Ja tervetuloa nyt sitten kaikki tänne Tallinnaan.*

*Tässä se talo nyt sitten on. Mukava että teitä on noinkin moni sitten
loppujen lopuksi tullut tänne. Hauska tavata teitä kaikkia, minun nimi
on tosiaan Janne. Minä oon matkanjärjestäjä ja minun nimi luki siinä
tarjouksessa. Niin meillä oli sellanen tarjous..*

(Reetta tulee Janne viereen)

R(Mira): *Esitteletkö sä..?*

J(Janne seurakunnasta): *Niin tässä on Mira. Tämä on vielä..*

R(Mira): *Mä olen Jannen morsian.*

J(Janne seurakunnasta): *Tavallaan.*

(supattavat)

J(Janne seurakunnasta): *Niin tervetuloa tänne taloon kaikki ja minun piti*

*vielä kysyä että moniko teistä pärjää ihan kasvisravinnolla, kättä ylös.
Kaksi, kolme. (laskee käsiä yleisöstä) Onko tämä tulkittava että muut
syö sitten lihaa? Kättä ylös moniko syö normaalia liharuokaa? (miltei
kaikkien käsi nousee yleisössä) Joo, te kolme edellistä voitte muuttaa
meidän kanssa tänne taloon. Mutta sitten te muut, niin...väärä hälytys.*

Ette te voikaan muuttaa tänne. Anteeksi että tuli turha matka Tallinnaan. Rahat saa takaisin jos..

R(Mira): *Eikö siellä ollut niitä nurkkia? Niitä lihanurkkia?*

J(Janne seurakunnasta): *Niin, aivan! Jos haluatte nukkua yön niin meillä on yksi huone kellarissa, syvällä kolmannessa kellarikerroksessa jossa voi sitten syödä Miran kanssa lihaa ja voitte koputella oveen niin minä tulen sitten päästämään teidän muihin kerroksiin sitten kun liha on syöty. Että hauskaa Tallinnan lomaa kaikille. Me mennään tuonne kätteleen noita makuuhuoneita. (lähtee Reetan kanssa)*

R(Mira): *Joo..*

J(Janne seurakunnasta): *No niin, tännepäin.*

Kohtaus 17

53'40''

(Mika ryntää paikalle)

M(kirjailija Terävä): *Onko se teurastaja? Oletteko te se teurastaja?*

M(teurastaja Virtanen): *Kyllä olen, juu.*

(vaihtaa roolia Terävästä Virtaseen laittamalla lakin päähän ja ottamalla sen taas pois)

M(kirjailija Terävä): *Ai, minä olen Terävä. Minä olen ihan epäonnistunut ihminen. Kirjailija. Ja pyytäisin pientä palvelusta.*

(avaruusmusiikkia)

M(teurastaja Virtanen): *Meillä käy epäonnistuneita ihmisiä harvoa se päivä, puhumattakaan lehmistä. Elämä on sellasta.*

M(kirjailija Terävä): *Ootteko te aikasemmin ajatellu että voisitte tappaa ihan ihmisen?*

M(teurastaja Virtanen): *Aika usein noissa supermarketeissa tulee itse asiassa ihan semmonen tappamisen himo mutta se menee aika usein kyllä ohi. Kukas tämä ihminen mahtas olla?*

M(kirjailija Terävä): *Minä. Tehkää se nyt heti ja lähettäkää tällanen pieni runokirja minun vaimolle.*

M(teurastaja Virtanen): *Ootteko nyt ihan varma, minä saatan olla muutenkin*

tässä vielä ongelmissa. On kaiken maailman BSE-epäilyjä ja muita ja että sitten vielä murhasta.

M(kirjailija Terävä): *Sanokaa että minä itte halusin.*

M(teurastaja Virtanen): *Selevä. Tännepäin.*

Kohtaus 18

55'00''

(Janne piilossa lavasteissa, Reetta mikrofoniiin)

R(Mira): *Hei Janne.*

J(Janne seurakunnasta): *Mira, ai mä luulin että sä nukuit jo.*

R(Mira): *Ollaanko me ihan kaksin täällä?*

J(Janne seurakunnasta): *Joo. Täällä on vaan me kaks ja kukaan ei kuule meitä tänne yläkertaan.*

R(Mira): *Ihanaa..minä söin juuri.*

J(Janne seurakunnasta): *Mira, pistä silmät kiinni, mulla on sulle yllätys.*

R(Mira): *Joo. Nyt on. Saako avata, joko? Hahaa..*

(mätkiminen kuuluu, Mira kirkuu)

(synkkä, matala musiikki)

J(Janne seurakunnasta): *Voi, hyvä Jumala.*

(Janne tulee pois lavasteista näyttämölle)

T(Jumala): *Krhm...poikani sinä kutsuit minua. Milläs sinä taas minua häiritset?*

J(Janne seurakunnasta): *Ääää.. (ymmällään)*

T(Jumala): *Sinähän kutsuit Jumalaa.*

(musiikki vaihtuu kirkkomusiikiksi)

J(Janne seurakunnasta): *Niin hyvä Jumala.*

T(Jumala): *Niin että mitä asiaa? Minulla on vähän bisnekset kesken.*

J(Janne seurakunnasta): *Se oikeestaan liittyy siihen samaan kuin*

aikasemminkin, siihen liha-hommaan ja niihin muihin kymmeneen käskyyn, siellä on se "älä syö lihaa" ja "muista kasvattaa tukkaa" ja sitten tulee se "älä tapa" ja sen "älä tapa" -homman kanssa on tässä viime aikoina on ollu ongelmia.

T(Jumala): *Jaa. Voi minun täytyy hieman kerrata näitä kymmentä käskyä sillä minä olen unohtanut nämä "älä syö lihaa" ja "kasvata tukkaa" - käskyt. Monensiakos ne olivatkaan?*

J(Janne seurakunnasta): *Ne on ensimmäinen ja toinen.*

T(Jumala): *Jaa no niinpäs näyttää olevan. Uusi painos, hieman muuttunut. Noh, mikäs sinua nyt vaivaa?*

J(Janne seurakunnasta): *Se kolmas käsky!!*

T(Jumala): *Muista kasvattaa tukkaa, vai?*

J(Janne seurakunnasta): *Älä tapa!!! Onko se totta Jumala että sinä olet kaikinäkevä ja kaikkietävä? Onko se totta?*

T(Jumala): *Kyy-yllä.*

J(Janne seurakunnasta): *No kato tonne yläkerran huoneeseen sitten. Joko näit?*

T(Jumala): *Jo.*

J(Janne seurakunnasta): *Sen naisen nimi oli Mira.*

T(Jumala): *Jaa.*

J(Janne seurakunnasta): *Mä petin sitä.*

T(Jumala): *Ahaa.*

J(Janne seurakunnasta): *Ei hätä ole tämän näkönen, eihän?*

T(Jumala): *Eei..niin että mitä sinä tahdoitkaan?*

J(Janne seurakunnasta): *Auta minua jotenkin, auta että saan nämä kaikki ihmiset uskomaan että kaikki on hyvin ja tänne taloon voi jäädä minä voisin hyötyä jotenkin tästä, jotenkin. Ja auta minun vaimoa. Hän on Suomessa, Kouvolassa. Auta häntä lihan himossa.*

T(Jumala): *Jaa, kun minä ajattelin että minä olen sinua jo auttanut sen BSE:n muodossa. Että lihan syönti niinku loppuis.*

J(Janne seurakunnasta): *Aivan. Mutta kun minä tarvin minun vaimoltani..pitkä tarina. Voisitko auttaa jotenkin että minun vaimoni, Krista. Hän on Kouvolassa, Suomessa, en tiedä näetkö niin rajamaille saakka?*

T(Jumala): *Joo*

J(Janne seurakunnasta): *Että hän söisi lisää. Aamen. Kiitos.*

T(Jumala): *Sehän onnistuu.*

J(Janne seurakunnasta): *Kiitos. Terveisiä.*

Kohtaus 19

58'50''

(kuolema tulee paikalle)

K(kuolema): *Mika!*

M (kuollut Kirjailija): *Niin. Tässähän minä.*

K(kuolema): *Kumpaan suuntaan mejän oli tarkoitus lähtee? Yläkertaan vai alakertaan?*

M (kuollut Kirjailija): *Mitkäs ne kriteerit taas olikaan?*

(kuplivaa avaruusmusiikkia)

K(kuolema): *Minä muistelin että sinähän olet ollu kuitenkin ihan hyöä tyyppi sinänsä.*

(paikalle hiipii valkohuntuinen hahmo, enkeli – yläkerran kaveri)

K(kuolema): *Ja sinä luultavasti olisit kuollu siihen BSE:hen joka tappauksessa.*

M (kuollut Kirjailija): *Sitähän minä järkeilin että oliko se sittenkin vähän liian rankka teko vaimoa aatellen?*

T(enkeli): *Oli.*

K(kuolema): *Että sinä et häntä yläkertaan saattelis? Niinkö?*

T(enkeli): *En.*

K(kuolema): *Että se olis niinku alakerran paikka.*

M (kuollut Kirjailija): *Alakertaan..*

K(kuolema): *Ok, mutta tässä on ihan kirjailija..niin jos, jos hän..*

M (kuollut Kirjailija): *Oli.*

K(kuolema): *Jos hän vois esittää meille jonkun runon, hän saattas – eikö saattaskin (kysyy valkohuntuaiselta hahmolta) päästä yläkertaan.*

T(enkeli): *Saattaispa hyöinkin.*

(musiikki muuttuu hilpeämmäksi)

K(kuolema): *Ota ote siitä, vaikka siitä Komelianttarista.*

M (kuollut Kirjailija): (lausuu mahtipontisesti yleisölle, musiikki loppuu)

Hän seisoj sillalla kohti mustaa vettä katsellen. Ei elämä tarjonnut hänelle paljon, mut jotain kuitenkin. Rakkauden hän tunsj mut hylkäsi

sen, kosk' kaikki suuret rakkaustarinat ain päättyy kuolemaan. Jos sitä muuten et hallita osaa, sun pitää itse se jollain lavoin, tavoin toteuttaa.

K(kuolema): *Tuo oli tuo jollain lavoin – kohta vähän niinku että tuli Hektor mieleen mutta mites diggaillet?*

T(enkeli): *Minusta se oli tosi kaunis.*

(hilpeä musiikki palaa)

K(kuolema): *Ok, menköön sitten sinne teijän puolelle.*

T(enkeli): *Yläkertaan.*

M (kuollut Kirjailija): *Jes!! Tuonne suuntaan.*

Kohtaus 20

1h 00'50''

J(Janne seurakunnasta): *Hyvää päivää taas kaikki vapaan kasvun kirkon ihmiset. Tervetuloa tänne Tallinnaan. Minulla on teille hyviä uutisia. Tämä talo on nyt meidän. Omistajuusasioista ei tarvitse enää huolehtia*

R (Reetta seurakunnasta): *Jumala antoi sen meille.*

(virsimusiikki)

J(Janne seurakunnasta): *Ja teille. Ja senpä vuoksi veisataan kiitosvirsi. Vapaan kasvun virsikirjasta. Pyydän kaikkia nousemaan ylös. (yleisö nousee ylös) Te voitte yhtyä lauluun. Jos osaatte sanat ja jos löytyy se vapaan kasvun kirja. Neljä seitsemän yks: "Anna sen kasvaa"*

J(Janne seurakunnasta): (laulaa) *Anna sen kasvaa, anna sen kasvaa, se juurista nousee ja taivaaseen yltää.*

R (Reetta seurakunnasta): (laulaa) *Anna sen kasvaa, anna sen kasvaa, omenatkin kasvaa ja puusta putoaa.*

J(Janne seurakunnasta): *Istukaa. Ja hyvää viikonlopun jatkoa. (yleisö istuu)*

R (Reetta seurakunnasta): *Meditaatiokurssi alkaa viidentoista minuutin kuluttua.*

Kohtaus 21

1h 02'30''

(Mika tulee lavalle)

M (teurastaja Virtanen): *Onko Terävällä? Kop kop.*

T(kirjailijan vaimo): *Juu, pieni, pieni hetki vaan. Minä olen veeseessä.*

M (teurastaja Virtanen): *Voinko mennä olohuoneeseen?*

T(kirjailijan vaimo): *Juu. Menkää vaan ja istukaa alas.*

M (teurastaja Virtanen): *Teurastaja Virtanen.*

T(kirjailijan vaimo): *Tiina Teräviä.*

(pahaenteinen musiikki)

M (teurastaja Virtanen): *Otan osaa. Niin juu,menin taas vähän asioitten edelle. Sitä joskus hätäpäissään tekee kaikenlaista. Tuota, siinä olis sellanen lappukirja, semmonen runokirja.*

T(kirjailijan vaimo): *Runokirja?*

M (teurastaja Virtanen): *Runokirja, kyllä. Minä tästä lähden kohta Tallinaan nimittäin minulla on siellä bisneksiä erään, nykyään jo paikallisen uskonlahkon kanssa. Minä..*

T(kirjailijan vaimo): *Anteeksi nyt vaan, mutta..*

M (teurastaja Virtanen): *Saanko puhua kuitenkin loppuun? Että jos tulee jotain yllätyksiä niin minut löytää sieltä. Niin teille vaan tiedoksi että jos joku kyselee että oletteko nähny teurastajaa niin älkää sanoko mitään. Minä lähden sinne Tallinnaan siellä on tietynlainen yhteisö josta minä olen löytänyt turvapaikkaa ja jota minä itse asiassa suoraan sanottuna kusetan, ihan voin sanoa tällä tavalla teurastajana. Yhteiskunnallista vaikutusvaltaa löytyy nimittäin. Minua saatetaan seurata. Poliisit saattavat seurata minua. Että olkaa niin kuin mitään ei ole tapahtunut. Kaiken maailman BSE-huhuja ootte varmaan kuulleet niin minä oon sen takana. Voin tunnustaa teille ihan noin vapaasti. Ja niin, semmonen että tuota teidä miehellä oli samanlainen autuas katse silmissään kuin semmosilla mustavalkoisilla, oikein semmosilla jalostetuilla kantturoilla, semmonen..*

T(kirjailijan vaimo): *Miten niin oli?!*

M (teurastaja Virtanen): *Se varmaankin selviää siitä kirjasta. Koittakaa jaksaa, minun on niin vaikea enää samaistua näihin kuolemantapauksiin kun tässä on..se on niinku työnä.*

T(kirjailijan vaimo): *Jaa.*

M (teurastaja Virtanen): *Olen myös vähän kömpelö tällä tavalla sosiaalisesti, että...koittakaa ymmärtää.*

T(kirjailijan vaimo): *Kuulkaa.*

M (teurastaja Virtanen): *Lämmin sydän se on minullakin*

T(kirjailijan vaimo): *Oisinko kupin kahvia voinu..?*

M (teurastaja Virtanen): *Nyt ei ehdi. Laiva lähtee.*

T(kirjailijan vaimo): *No kiitos käynnistä.*

M (teurastaja Virtanen): *Aika rauhallisesti otitte.*

(musiikki voimistuu)

T(kirjailijan vaimo): *No kun minä en oikein ymmärrä että mistä tässä on kysymys koko asiassa. Te olette teurastaja ja menossa Tallinnaan, ja minulla on kädessä tällanen runokirja eikä minulla ole aavistustakaan mitä tässä runokirjassa lukee tai mistä tämä on yleensäkään tullut, että..*

M (teurastaja Virtanen): *Teidän miehenne halusi kuolla! En minä sitä halunnu niinku tehdä. Mutta se, se vaan ano polvillaan että kirves käteen ja käsi poikki eikun pää poikki. No se meni ensin käteen kun en minä osunu, kun en minä ole ihmistä aikasemmin.*

T(kirjailijan vaimo): (itkee lattialla) *Oletteko te tappaneet minun miehen?*

M (teurastaja Virtanen): *No olen. Sitä minä yritän sanoa.*

T(kirjailijan vaimo): *Miksi te ette heti sitä sanonut?*

(musiikki loppuu hetkeksi)

M (teurastaja Virtanen): *Jotenkin ujostutti, ajattelin että ottasit sen jotenki niinku, silleen...epäkypsästi vastaan.*

T(kirjailijan vaimo): *En suinkaan. (istuvat vierekkäin penkille)*

M (teurastaja Virtanen): *Ai jaa.*

T(kirjailijan vaimo): *Taidatte olla ajatusten lukija.*

M (teurastaja Virtanen): *Niin, minä...*

(istuutuvat vierekkäin)

T(kirjailijan vaimo): *Minä olen nimittäin tosi kyllästynyt siihen jatkuvaan*

jaaritukseen...tämä kirja ei myy ja tätä kirjaa ei kirjoiteta ja tämä kirja alkaa tylsästi ja armollinen kirjailija Terävä kirja ei ole hyöäksytty ja niin edelleen ja aina sama itku ja vullotus!

M (teurastaja Virtanen): *Tuota, minä tiiän että minä varmaan meen asioitten edelle..*

T(kirjailijan vaimo): *Hieman..*

(musiikki muuttuu kepeäksi ja hilpeäksi)

M (teurastaja Virtanen): *Mutta lähdetkö mun kanssa Tallinnaan?*

T(kirjailijan vaimo): *Että arvoisitkin (nauraa), ajattelin juuri lähteä Tallinnaan itsekin.*

M (teurastaja Virtanen): *Mennään. (poistuvat yhdessä) Voi perkele! Se oli näin helppoa lähestyä vastakkaista sukupuolta.*

Kohtaus 22

1h 06'30''

(Krista tulee lavalle, Mac Donaldsissa)

K(Krista Koivula): *Neljä Big Maciä.*

M (tarjoilija): *Ei oo kun kaks.*

K(Krista Koivula): *Eihän näissä sitä BSE:tä ole?*

M (tarjoilija): *Ei ole.*

K(Krista Koivula): *Siitä on ollu tiedotusvälineissä.*

M (tarjoilija): *Niin on ollu mut meidän lehmät ne on Australiasta. Ei oo BSE:tä.*

K(Krista Koivula): *Voinko minä nauttia nämä ihan tässä?*

M (tarjoilija): *Joo ja te saatte ton Ronald MacDonaldin myös tuohon ruokaseuraksi. Se on meillä erikoispalvelu tällä viikolla...Heei, Ronnii!! Siitä ei voi kieltäytyä vaikka se on vähä raskas kaveri joskus.*

(Janne tulee pomppien paikalle)

J(Ronald): *Hei kaveri!! (pomppii asennossa Kristan ympärillä tämän syödessä) Onks hyvä hampurilainen? Hyöää päivänjatkaa!! Saisko olla jotain jälkiruokaa? Ole hyvä!!*

(sirkusmusiikkia)

J(Ronald): *Mitä?*

K(Krista Koivula): *Seurasivatko ne kaks miestä minua? Kun minä en enää välitä..*

J(Ronald): *En huomannut. Maistuiko ruoka?*

K(Krista Koivula): *Kiitos, hyvältä maistui.*

J(Ronald): *Tervetuloa uudelleen Mac Donaldsiin!*

K(Krista Koivula): *Kiitos!*

J(Ronald): *Tuokaa koko perhe! Hyvää päivänjatkoa!!*

K(Krista Koivula): *Ei kai se tuo Ronnie ollukin se..se vahtikoira? Ja minä ahmin näitä kerroshampurilaista tässä.*

R (koira): (jolkottaa ohi ja nuuhkaisee Kristan polvea) *Wuh!*

K(Krista Koivula): *Ja niillä on ihan oikea koirakin vielä mukana! Ei se haittaa.*
(jatkaa ahmimista)

Kohtaus 23

1h 08'30''

(Mika ja Tiina lavalle, laivalla)

M(teurastaja Virtanen): *Tiina, nyt irtoo! Tule kannelle sieltä! No tule tule, ei täällä vaatteita ole ennenkään tarvittu! Tiäkkö, mä olen nähny yhen sellasen elokuvan.*

T (kirjailijan vaimo): *Ai oot?*

M(teurastaja Virtanen): (levittää Tiinan kädet ja ottaa tätä vyötäröltä) *Sun ei tarvi muuta kun levittää ne ja...ota vähän eteen...ja nyt sä lennät!*

T (kirjailijan vaimo): *Pidä kiinni!*

M(teurastaja Virtanen): *Perkele, Suomenlahti, me lennetään!! Tiäksää, mä oon rakastunu suhun. Meenköhän mä taas asioitten edelle?*

(romanttinen musiikki)

T (kirjailijan vaimo): (hykertelee) *Voi, ei se haittaa..*

M(teurastaja Virtanen): *Hei, kun me päästään sinne, sinne Tallinnaan, mä*

käyn sanomassa sille vapaan seurakunnan, sille lihansyöjäjengille että mä otan siltä muutamat rahat ja sitten jatketaan Eurooppaan. Kahestaan!!

T (kirjailijan vaimo): *Minne me voitais mennä?*

M(teurastaja Virtanen): *Vaikka Pariisiin, mutta oothan sä valmis siihen että me ollaan jatkuvasti pakomatalla. Suomen poliisi, BSE, kaiken maailman kemistit, koko ajan...oletko?! Jatkuvasti, yötä päivää..elämistä pelossa ja seikkailussa...sano tahdon, sano!!*

T (kirjailijan vaimo): (nousee penkille ja huutaa) *Tahdon!!*

M(teurastaja Virtanen): *Jess!*

Kohtaus 24

1h 09'55''

(Reetta hiippailee ympäriinsä)

R(Reetta seurakunnasta): *Toiksä sitä lihaa? Omm...tunnussana. (hiippailee aikansa kunnes bongaa Teurastajan) Täällähän sä oot. Toit sä sitä lihaa kun ne oottaa siellä?*

M (Teurastaja Virtanen): *Oottaa ketkä?*

R(Reetta seurakunnasta): *No se jengi siellä kellarissa. Ne maksaa ensi helvetisti että ne pääsee sinne oleen pyhiä ja sit ne maksaa vielä enemmän että ne saa lihaa.*

M (Teurastaja Virtanen): *Tiiätkö, mä en tullu yksin. Tuutko niiden kassien kanssa, Tiina sieltä. Nyt lasti on vähä sellanen..Tiina (esittelee)*

(Tiina laittaa kassit maahan)

T (kirjailijan vaimo): *Hei.*

R(Reetta seurakunnasta): *Reetta.*

T (kirjailijan vaimo): *Tiina Teräviä.*

M (Teurastaja Virtanen): *Ei oo kauan Teräviä! Niin, tässä on aika pieni satsi nyt tällä kertaa. Sä olet varmaan lukenu Suomen lehtiä, siellä on aikamoinen tilanne nytten.*

R(Reetta seurakunnasta): *Mut onks nää testattu?*

T (kirjailijan vaimo): *Ooon..*

M (Teurastaja Virtanen): *On, tietenkin on, kaikkihan me ollaan aina testattu.*

Hei, yks juttu. Anna rahat.

R(Reetta seurakunnasta): *Joo, paljon sä haluut?*

M (Teurastaja Virtanen): *Mä haluun mun oman osani, kaheksankymmentä prosenttia, sen jälkeen mä jätän teidät rauhaan.*

R(Reetta seurakunnasta): *Kaiken!!?*

M (Teurastaja Virtanen): *Kaheksankyt prosenttia.*

T (kirjailijan vaimo): *Anteeksi, Mika menee aina asioiden edelle ja on epäkohtelias mutta ei se pahaa tarkoita.*

R(Reetta seurakunnasta): *Siinä! (lätkäisee rahat kouraan)*

M (Teurastaja Virtanen): *Me ei tavoata enää.*

(Janne tulee yllättäen paikalle)

J (Janne seurakunnasta): *Reetta, ne vihannekset on..*

R(Reetta seurakunnasta): *Moi...Namaste!*

J (Janne seurakunnasta): *Mitä täällä..ketä nää on?*

R(Reetta seurakunnasta): (tarttuu laukkuihin) *Mä tilasin niitä vihanneksia...mä voin viedä ne tonne kellariin.*

T (kirjailijan vaimo): *Tosi tuoreita on..*

J (Janne seurakunnasta): *Älä mee niin nopeesti. Laske se säkki alas.*

M (Teurastaja Virtanen): *Fres grönsaker, fres..*

R(Reetta seurakunnasta): *Ne puhuu vaan Ruotsia.*

M (Teurastaja Virtanen): *Vi inte talas Finska. Vad menar du..?*

R(Reetta seurakunnasta): *Ne on Ruotsalaisia, ne on puhtaampia.*

J (Janne seurakunnasta): *Suu kiinni!*

R(Reetta seurakunnasta): *Siellä on puhtaampaa kuin Suomessa.*

J (Janne seurakunnasta): *Suu kiinni! Mä olen nähny susta ja tästä äijästä valokuvia.*

T (kirjailijan vaimo): *Nej nej nej.*

M (Teurastaja Virtanen): *Nej, det är inte..*

J (Janne seurakunnasta): *Suu kiinni! Jag förstår svenska också. Jag är inte*

dum...t.

M (Teurastaja Virtanen): *Te peelar nu vaalar kvantar vaara..i sanana
ponimai.*

J (Janne seurakunnasta): *Hablo espanol också. Mitä noissa kasseissa Reetta
on? Aukase se, aukase se..suu kiinni (teurastajalle).*

(Reetta avaa laukun, teurastaja ja Tiina poistuvat)

J (Janne seurakunnasta): (kauhistuu) *Eiih!*

R(Reetta seurakunnasta): *Mä olin niin pahoissa veloissa että mun oli pakko
yrittää tienata jotenki.*

J (Janne seurakunnasta): *Mutta että raakaa lihaa!*

R(Reetta seurakunnasta): *Tiiäksä paljonko ne maksaa siitä kilolta?*

J (Janne seurakunnasta): *Eihän tää ole minkään arvosta, tää on varmaan just
sitä BSE-lihaa, mitä mitä on tuotu jotakin..*

R(Reetta seurakunnasta): *Onko sillä väliä, ne on jotain Tallinnalaisia hörhöjä!*

J (Janne seurakunnasta): *Sano mulle vaan että...Ketkä? Noi vai?*

R(Reetta seurakunnasta): *Ei kun ne jotka ostaa sitä lihaa tuolla meidän
kellarissa!*

J (Janne seurakunnasta): *Kato, täähän on täysin jäljitettävissä Kouvolaan tää
lasti ja ketkä on kotosin Kouvolasta!? Onko sinä, onko minä?*

R(Reetta seurakunnasta): (sulkee laukun) *Äyyäyy, okei, tajuan!*

J (Janne seurakunnasta): *Ei tää homma ratkee tälle.*

(Reetta nousee ylös)

R(Reetta seurakunnasta): *Poltetaan nää.*

J (Janne seurakunnasta): *Ei se auta mitään, mejän pitää siltikin saaha rahat
niiltä ihmisiltä jotenki. Ei tää oo ilmaista tän toiminnan pyörittäminen.
Mä en oo vielä saanu mun Kristalta niitä rahoja. Mun pitää jotenki
saada ne rahat..*

R(Reetta seurakunnasta): *Onks se syöny lihaa? Sun ei tarvi maksaa sille
mitään jos se söis lihaa!*

J (Janne seurakunnasta): *Saappas se!*

R(Reetta seurakunnasta): *Kuvataan se ja tungetaan sen suu täyteen lihaa.*

J (Janne seurakunnasta): *Sillä on hirvee lianhimo.*

R(Reetta seurakunnasta): *Sit sillä on kuitenkin jotain..*

J (Janne seurakunnasta): *Mä soitan sille*

R(Reetta seurakunnasta): *Soita!*

J (Janne seurakunnasta): *Mä soitan heti!*

Kohtaus 25

1h 13'50''

(tidudiidii tidudiidii tidudiidii dii - kännykkä soi)

K(Krista Koivula): *Krista*

J(Janne seurakunnasta): *No, täällä on Janne terve.*

K(Krista Koivula): *Terve.*

J(Janne seurakunnasta): *Ööö...käveletkö keittiön pöydän luo. Siinä postien vieressä on Areal sellanen kansio. Löytykö?*

(Krista kävelee pöydän luo ja etsii kansiota)

K(Krista Koivula): *Joo.*

J(Janne seurakunnasta): *Siellä sisällä on avoin lippu Tallinnan risteilylle, siinä ei pitäis olla nimeä.*

K(Krista Koivula): *Joo.*

J(Janne seurakunnasta): *Tää on mun tapani yrittää korjata tää suhde. Tuu Tallinnaan mun luo. Tuu heti ilta-laivalla.*

K(Krista Koivula): *Tähän on nyt joku koira haudattuna.*

J(Janne seurakunnasta): *Ei oo yhtään koiraa haudattuna. Kulta, rakas, Krista, tuu Tallinnaan.*

K(Krista Koivula): *(itkee)Minun on ollu sinua kyllä vielä ikävää.
(surullisen haikea musiikki)*

J(Janne seurakunnasta): *Niin minullakin sinua.*

K(Krista Koivula): *Hyvä on, minä tulen.*

J(Janne seurakunnasta): *Nähdään huomenna.*

K(Krista Koivula): *Juu.*

J(Janne seurakunnasta): *Hei hei.*

K(Krista Koivula): *Hei.*

Kohtaus 26

1h 14'55''

M (Teurastaja Virtanen): *Tiina, Tiina Tiina. Mene jo auton luo. Nyt lähti mopo käyntiin. (istuvat penkille)*

(auton ajo -musiikkina)

T (kirjailijan vaimo): *Se oli lähellä.*

M (Teurastaja Virtanen): *Niin oli. Pariisin rajalla. Mä en voinu mitään mun oli pakko varastaa tämä auto vaikka olis ollu rahaa ostaakin. Tää on niin uus elämä! Tää on niin uus elämä!!! Pus (pussaa Tiinaa)*

T (kirjailijan vaimo): *Hyvä että varastit tällasen kunnollisen menopelin, että..*

R(poliisiauto): *Uuaauuaauuaa..!*

M (Teurastaja Virtanen): *Tappi lautaan vaan! Njiaaaa...!!!*

(Uuuuaa jää yhä kauemmaksi)

M (Teurastaja Virtanen): *Haaa..enks mä puhunu hyvin venäjää ja ruotsia ja italiaa.*

T (kirjailijan vaimo): *Tosi hyvin sä osaat kieliä.*

M (Teurastaja Virtanen): *Mä en arvannut että tää pakomatka alkais jo sieltä. Mut nyt ei lopeteta ennen välimerta. Njaaa! (halaa Tiinaa)*

Kohtaus 27

1h 15'55''

(Janne Kristaa vastassa satamassa, laskeutumismusiikki)

J (Janne seurakunnasta): *Kulta! Kulta täällä näin.. (huitoo)*

K(Krista Koivula): *Nii..*

J (Janne seurakunnasta): (halaa Kristaa) *Tervetuloa Tallinnaan. Tuolla taksi jo oottaa.*

K(Krista Koivula): *Minä otin kaikki naistenlehet mukaan jos tulee niitä kiperiä tilanteita. Niitä aina sinun kanssa tahtoo tulla.*

J (Janne seurakunnasta): *Nii-i. Hyvin neuvokasta sinulta ottaa ne mukaan. (vie Kristan taksiin ja hyppää itse kyytiin, musiikki loppuu)*

J (Janne seurakunnasta): *Ööö..vapaan kasvun seurakunnan talolle, kiitos.*

Miltäs tuntuu olla Tallinnassa?

K(Krista Koivula): *Vähän oudolta. Vähän semmosia, niinkun noissa sanotaan (osoittaa laukkuja), niin sellasia ristiriitaisia tunteita sinua kohtaan.*

J (Janne seurakunnasta): *Anteeksi, minä oon ollu kauheen epäkohteilas, siellä laivalla ei varmaan tarjottu minkäänlaista ruokaa, onkos sinulla nälkä..?*

K(Krista Koivula): *Minulla on nykyään aina nälkä.*

J (Janne seurakunnasta): *Siellä on kyllä ruoka varmaan jo valmiina.*

K(Krista Koivula): *Minä en malta odottaa.*

J (Janne seurakunnasta): *Siellä on seurakunnan naiset laittanu jotakin erityistä. Just sinua varten.*

K(Krista Koivula): *Varmaan jotain kasvis-juttuja.*

J (Janne seurakunnasta): *No sehän on tämän vapaan kasvun kirkon idea. Me ollaankin kohta perillä. No niin. Paljon? Kaksyht euroa on liikaa..kaksi sataa markkaa, selvä. (maksaa kuvitteelliselle kuskille)*

(tulevat ulos taksista)

J (Janne seurakunnasta): *Käy tuolla yläkerrassa vaihtamassa..tämä se talo muuten on. Tämä näin. Eiks oo hieno? Tullainen jugend-tyylinen.*

K(Krista Koivula): *On. Tämä on vähän sama kuin se minun vanhempien talo.*

J (Janne seurakunnasta): *Tässä ei ole ikkunoita paljon. Se tarkoittaa sitä että me ei katella ulos eikä me haluta että meitä katellaan sisälle. Voit käydä yläkerrassa vaihtamassa vaatteet, niin me laitetaan ruoka valmiiksi. Sinne vaan. (Krista menee yläkertaan)*

(jännärimusiikki)

J (Janne seurakunnasta): *Äääp!! Se matto on rullalla sen takia, anna sen olla sillain rullalla vaan. Se on siinä vaan sitä varten että minä moppaan lattiat myöhemmin. Ei tarvi huolehtia siitä matosta, minä siivoan siellä myöhemmin...eh. Viisi minuuttia, ruoka valmiina. Kulka.*

(Reetta tulee paikalle)

R(Reetta seurakunnasta): *Se tuli jo vai? Pitäiskö meidän laittaa tätä nukutusainetta siihen? (vie jotakin pöydälle)*

J (Janne seurakunnasta): *Lihaa tiskiini. Mikä hullu sä olet, laita nyt vaan pöytä*

täyteen niitä lihoja. Läskit pöytään. Maksat, munuaiset, silmät, aivot..

(Reetta kantaa lihoja pöytään)

R(Reetta seurakunnasta): *Ootko sä varma että se tykkää näistä raakana?*

J (Janne seurakunnasta): *Se saa yliärsykkeen kun se näkee pöydän täynnä*

raakaa lihaa, mä lyön vaikka vetoa, että se on mahallaan tässä lihojen kimpussa. Siinä ajassa me napataan yks valokuva. Mulle tulee vähintään – vähintään miljoona.

R(Reetta seurakunnasta): *Vau. Tiiäks mitä...munkin tekee mieli (katselee pöytää)*

J (Janne seurakunnasta): *Tuuppas (vie Reetan kauemmaksi ja jää itse tuijottamaan pöytää)*

R(Reetta seurakunnasta): *Olen vahva!*

J (Janne seurakunnasta): *..Pihvi..*

(hakee Jannen pois pöydän äärestä)

R(Reetta seurakunnasta): *Hae se Polaroid.*

(musiikki muuttuu pahaenteiseksi)

J (Janne seurakunnasta):

(hakee katsojan näyttämölle ja antaa tälle kuvitteellisen kameran)

Voisiksä tulla. Tuu tänne näin, pidä tota kameraa...tai niin tässä on sellanen juhlatilanne. Mun vaimo on tulossa käymään, pitkästä aikaa, niin räppäät vaan valokuvan tosta kun mä huudan että NYT.

(katsoja jää lavalle odottamaan kuvitteellisen kameran kanssa)

(Reetta ja Tiina mikrofoneissa: lihat pöydällä ääntelevät..)

J (Janne seurakunnasta): *Krista ootko sä jo valmis?*

K(Krista Koivula): *Joo!*

J (Janne seurakunnasta): *Tuu ulos vaan. Ruoka on valmista.*

(Krista tulee portaat alas ja menee pöydän ääreen)

J (Janne seurakunnasta): *Pöytä on katettu.*

R & T(liha): *Krista syö minut..syö, syö, syö..*

K(Krista Koivula): *Tämä ei ollutkaan semmonen kasvisjuttu.*

J (Janne seurakunnasta): *Se ei ole kasvisjuttu..*

R & T(liha): *Syö minut syö minut!!*

K(Krista Koivula): *Mitenkäs se mejän avioehto?*

J (Janne seurakunnasta): *Puhutaan siitä myöhemmin, sullahan oli nälkä.*

R & T(liha): *Syö minut; Krista syö!!*

(Krista käy ruoan kimppuun)

J (Janne seurakunnasta): *Nyt! (valokuvaa ottavalle henkilölle yleisöstä, musiikki loppuu) Hahaa! Reetta, Reetta, se on kamerassa! Se on filmillä! Kiitos kiitos, voit mennä takaisin istumaan (henkilölle yleisöstä).*

J&R(Janne ja Reetta seurakunnasta): *Hahaa, se on just..*

J (Janne seurakunnasta): *Krista kato tätä kuvaa. Tämä on vedenpitävä todiste. (näyttää kuvaa Kristalle).*

R(Reetta seurakunnasta): *Sä oot köyhä (Kristalle).*

(surullinen musiikki)

J (Janne seurakunnasta): *Sä oot köyhempi kuin, saakeli, yliopisto-opiskelija.*

Sä oot köyhempi mitä toi divarin pitäjä, jolta sä ostit nuo lehet. Hus täältä.

(Krista lähtee vähin äänin)

J (Janne seurakunnasta): *Hyvästi...vaimo, hyvästi. Me ollaan rikkaita*

(Reetalle joka seisoo apaattisena). Mikä sulla on? Me ollaan rikkaita!

(satumusiikki)

R(Reetta seurakunnasta): *Mä en oo yhtään ilonen enää. Mun tekee mieli tota*

lihaa ihan helvetisti! Mä en enää jaksa tällasta elämää! Ollaan niin pyhiä. Mitä me tästä saahaan? Rahaa.

(Janne menee pöydän luo)

J (Janne seurakunnasta): *Miten sitä sanotaan, että ei tippa tapa..(haluaa*

lihaa)..mitä jos..

R(Reetta seurakunnasta): *Musta tuntuu että Jeesuskin söi lihaa. Pyytetäänkö*

se Kristakin syömään? Kristaa!!

J (Janne seurakunnasta): *Syyään nää ite, kaikki.. (mässäilee lihalla)*

(ahmivat yhdessä)

Kohtaus 28

1h 23'00''

T (Kristan äiti): *Krista kuuletko, täällä on äiti.*

(Krista tulee lavalle, istuu lattialle ja avaa laukun)

T (Kristan äiti): *Krista minä tiedän mitä sinulle on tapahtunut. Sinä olet menettänyt koko omaisuutesi. Lihanhimo on tosi paha. Ei se mitään, Krista.*

K(Krista Koivula): *Auttaisko äiti tähän jos laulettais yhdessä joku laulu?*

T (Kristan äiti): *Lauletaan. Minkäs laulun sinä haluaisit laulaa?*

K(Krista Koivula): *Lauletaan vaikka se... "On mulla karu tarina"*

T (Kristan äiti): *Lauletaan se. Se varmasti piristää.*

K(Krista Koivula): *Jos sinä tulet mukkaan siihen kertosaäkkeeseen.*

T (Kristan äiti): *Minä laulan kertosaettä niin kuin aina ennenkin.*

(Janne ja Reetta ja Mika (lehmänä) tulevat mukkaan taustalle huojumaan ja hyräilemään)

K(Krista Koivula): (laulaa synkkää balladia, Kati säestää) *On mulla karu tarina, mä olen katulaulaja. Mä olen aivan p.a.:na siis heitä pari lanattia. Mun mieheni mun pettänyt ja kaikki rahani vienyt. Hän syö nyt itsekin lihaa, siis tunnen suurta, vain vihaa..Äiti sinä et tullu taaskaan mukkaan siihen kertosaäkkeeseen, niin kuin aina pieneäkkin..*

T (Kristan äiti): *No minä unohin. Minä unohin, kuule kun Krista, minä ajattelin että mikä sinua lohduttaisi ja minä ajattelin että semmoinen vanha sananparsa että elämää ei voi pidentää mutta sitä voi leventää auttaisi sinua.*

